

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

Tractatus IX. De Executionibus Testamentorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76413)

TRACTATUS IX.

DE

EXECUTORIBVS
TESTAMENTORVM.

RESOLVTIO PRIMA.

Quid sint Executores Testamentarij, & quotuplices? Ex part. 8. tr. 5. Ref. 1.

§ 1. **R**ESPONDEO quòd executor testamentarius est ille, qui legitime est nominatus, seu iure constitutus, primò, & principaliter ad exequendam voluntatem testatoris, vel ad eius voluntatis ordinationem, & dispositionem.

2. Executores verò aliqui sunt legitimi, alij datiu. Executor legitimus ille dicitur, qui à iure constitutus est, veluti Episcop. & iudex laicus, seu quilibet alius. Datiuus executor, iuxta aliquorum sententiam, dicitur nominatus, seu datus à iudice, Consule, vel Senatu ad perficiendam testatoris voluntatem.

3. Deinde, vel est vniuersalis, vel particularis. Vniuersalis dicitur, quando nullo dato hærede, nec ab intestato vocato, distributio bonorum defuncti vel testatio, & dispositio vniuersalis eorum ei est commissa, vel anima remaneat instituta: quibus in casibus executor, seu vt melius dicam, Commissarius (quia generalis dispositio est iniuncta) vicem hæredis sustinet. Particularis, quando instituto hærede, vel ab intestato manente ad aliquam rem, actum, seu actionem relinquitur.

Et omnia supradicta latè explicata inuenies apud Doctores, quos citat, & sequitur Carpius de *execut. test. l. 1. c. 1. per tot.*

RESOL. II.

An Excommunicati possint eligi in Executores testamentorum?

Ex quo inferitur, quòd iudex nec Ordinarius, nec delegatus, vel arbiter, Aduocatus, vel tutor, si sint excommunicati, non possunt indicare, patrocinari, nec in iudicio existere.

Et notatur quòd si vnus solus sit Executor, seu Commissarius, illeque excommunicatus existat, & intra tempus, quòd à iure, vel à testatore ad executionem concessum est, excommunicationis absolutionem consequi non possit, tunc etenim ad Episcopum executio deuoluitur in causis pijs, in alijs vero hæredibus.

Sed quid, si Executor, aut Commissarius excommunicatus de facto testatoris voluntatem adimpleuerit, an sit valida executio? Ex p. 8. tr. 5. Ref. 2.

§ 1. **A**ffirmatiuè respondet Sanchez in *opus. tom. 2. l. 4. ap. 1. dub. 40. num. 11.* vbi sic ait: Excommunicatus potest esse executor testamenti. Ratio, quia licet non possit esse in iudicio, at potest extra-

iudicialia tractare. Item, quia officium hoc non est ad suum commodum, sed aliorum, scilicet testatoris & legatariorum. Sic Spinus *ca. gloss. 28. n. 3. 8. Anchar. c. veig. de test. in 6. n. 3.* Ita Sanch. quibus adde Cardinalem de Lugo de *iust. to. 2. disp. 24. sect. 1. 6. n. 24. in fine.*

2. Sed hæc opinio sic absolute prolata mihi non placeat, provt nec placuit viro docto Francisco Carpio de *exec. test. l. 1. c. 9. n. 25. & seq.* vbi circa præsentem difficultatem obseruat Primò quòd executor, & commissarius excommunicatus repellitur à participatione, siue à parte, siue à iudice. Secundò quòd excommunicatione obiecta & probata, & ex ea executor eiectus, nihil firmum facere potest.

3. Nec argumenta P. Sanch. sunt admittenda, quòd officium executoris, & participatio ex eo descendens non est ad commodum suum, imò potius aliorum, & idè illud exequi non prohibetur (qua etiam vitur Spinus) omnino falsa est, & conuincitur ex multis: quia iudex agit ad commodum aliorum, & tamen si excommunicatus existat, eius participatio prohibita est, siue in iudicio Ecclesiastico, de quo latè Suar. de *confessis. d. disp. 14. sect. 2.* siue in seculari, ex eodem Suar. *disp. 16. sect. 4. Marta d. c. 9. n. 8.* vbi nec ordinarius delegatus, vel arbiter potest esse excommunicatus, post Riccium d. *ca. telleximus. n. 2. 3. 4. & 5.*

4. Et aduocatus pro altero patrocinatur, & reicitur in iudicio si excommunicatus appareat, Abbas d. c. *intelleximus*, & Decius ibi, n. 6. & 7. Suarez *d. c. 16. sect. 7. Etion. 7.*

5. Tutor etiam agit ad commodum minoris, & tamen si excommunicatus est, non potest esse in iudicio. Baldus in *leg. 1. Cod. de iur. & facti ignorantia*, Decius in *d. c. intelleximus. n. 56.* Antonius Piagnus de *tutorib. & curatorib. q. 3. n. 26.* Ioan. Guttier. *ead. rr. 1. part. c. 21 n. 23.* P. Suarez d. *disp. 16. sect. 8.*

Ad aliud argum. Sanch. quòd excommunicatus potest extraiudicialia tractare, respondet Carpius *ubi supra. n. 5. & seq.*

6. Non desinam tamen hic adnotare cum eodem Carpio, quòd si vnus solus sit executor, seu commissarius, illeque excommunicatus existat, & intra tempus quòd à iure, vel à testatore ad executionem concessum est, excommunicationis absolutionem consequi non possit, tunc etenim ad Episcopum executio deuoluitur in causis pijs: in alijs verò hæredi, Marta de *iurisdic. ne. 2. part. c. 10. n. 1. & 2.*

7. Quartum obseruandum erit, quòd si executor seu commissarius excommunicatus de facto testatoris voluntatem adimpleuerit, valida erit executio, dummodo exceptio excommunicationis obiecta, & probata non fuerit; & ille expulsius, quod Carpius ex multis alijs exemplis confirmat.

RESOL.

RESOL. III.

An mutus, & furdus possint esse Executores testamenti? Ex p. 5. tr. 6. Ref. 28.

§. 1. Negatiue respondeo cum Angelo ver. executor, n. 2. Syluester, ver. testamentum 2. q. 1. dist. 5. & Sanchez in opusculo tom. 2. lib. 4. c. 1. dub. 40. n. 12. vbi finitur, quod nec mutus, nec furdus possint esse executores testamenti.

RESOL. IV.

An serui possint esse Executores testamenti? Ex p. 7. tr. 7. Refol. 42.

§. 1. Negatiue respondet Sylu. verb. Testamentum 2. q. 1. dist. 5. Angelus ver. executor. n. 2. & alij. At verius est posse, quia ea, quae sunt nudi ministerij, & facti, quale est hoc munus, possunt per seruum adimpleri. Idem quia spiritualia, & pietatis opera, quale est hoc, cadunt in seruum, si aliqui, vt refert Syluester, & probat late Spino, gl. 28. n. 33, & 34. Sanchez in opusculo. 10. 2. lib. 4. c. 1. dub. 40. n. 13.

RESOL. V.

An serui possint eligi in Executores testamenti? Ex p. 8. tr. 5. Ref. 3.

§. 1. Affirmatiue respondet Cardinalis de Lugo, de iust. tom. 2. disp. 24. sect. 6. n. 324. & ante illum Sanch. in opusculo tom. 2. lib. 4. c. 1. dub. 40. n. 13. vbi sic ait: Licet de seruo teneant Syluester, Anchar. & Angel. ibi, & Bald. quem refert Spino, non posse esse executores testamenti: verius est posse, quia ea, quae sunt nudi ministerij, & facti, quale est hoc munus, possunt per seruum adimpleri. Item, quia spiritualia, & pietatis opera, quale est hoc, cadunt in seruum. Sic aliqui, vt refert Sylu. & probat late Spino gl. 28. n. 33, & 34. ita Sanch. quem ego adduxi in part. 7. tr. 7. ref. 42. cui adde etiam Iacobum à Canibus de execut. vlt. volunt. part. 1. n. 47. E contrario tamen Bald. in l. id quod pauperibus. n. 3. C. de Episcop. & Clericis, Ancharanus in c. fin. de testam. in 6. n. 1. vers. sed cum Monachi, Ioan. de Imola in Clementina unica, de testamentis. n. 23. patrem negatiuam tueritur.

2. Sed has sententias ita absolute prolatas non approbo: Primam Sanch. quia executoribus non solum ea, quae sunt facti, & nudi ministerij, relinquuntur, sed etiam quae ad arbitrium, iudicium, & ius competunt, quae vero seruo haud quaquam permittuntur. Secundam Baldi ex eo quod seruus quo ad ius civile nihil attinet, quorum sententia etiam indistincte proposita vera non est, cum seruus ea quae facti, & ministerij nudi sint, exequi valeat.

3. Vnde ex his Carpius de execut. test. l. 1. c. 13. n. 29. hanc difficultatem duabus conclusionibus explanat. Prima, quod in his, quae in facto, & ministerio nudo consistunt, serui executores testamentorum esse possunt, iuxta quam conclusionem accipienda est tantummodo Iacobi à Canib. & Doctoris Spini sententia, alias enim indistincte proposita vera, nec sufficiens est. Et ita intelligendus est Eminentiissimus de Lugo. Secunda conclusio in his quae ad arbitrium, iudicium, & ius pertinent, seruus à non domino executor, & commissarius constitui nequit. Et iuxta hanc conclusionem sententia negans Baldi, Anchar. & Ioan. de Imola intelligenda est; non vero iuxta terminos primae conclusionis.

Tom. VI.

RESOL. VI.

An mulieres possint esse Executrices testamentariae? Ex quo inferitur, an mulieres possint pro alio interuenire, vel Procuratrices existere? Ex p. 8. tr. 5. Ref. 4.

§. 1. Negatiue respondent aliqui, eò quòd mulier executrix deputari non possit: quia non habet personam standi in iudicio tanquam procuratrix quod tacite supponit ad huius officij executionem: sequitur glossa verb. ad liberos, in l. i. uel. l. ff. de uelis, ibi: & commissaria, dum se refert ad praecitatum glossam verb. Religiosus, Speculator, tit. de instrum. edit. vers. nunc uero aliqua. n. 76. Huius sententiae fundamentum sumitur ex Vlpiano in l. femina, ff. de regul. iur. vbi ait: Femina ab omnibus Officiis civilibus & publicis remota sunt, & inde inferit: quòd non possunt, nec pro alio interuenire, nec procuratrices existere, l. neque femina §. 4. ff. de procur. l. 1. §. secundo, vers. 6. ff. de postul. o. mulieres, de iudicis, l. 6. l. alienam, C. de procur. vbi Imperatores Diocletianus & Maximianus in hac verba: alienam suscipere defensionem virile est officium, & vitra sexum muliebrem esse constat.

2. Sed his non obstantibus contrariam sententiam tenet Vadingus tr. de contratt. disp. 4. dub. 13. §. 1. n. 1. Sanchez in opusculo tom. 2. l. 4. cap. 12. dub. 49. n. 5. vbi citat 14. Doctores & patet ex leg. a filio, in princ. ff. de alimentis, & cibariis legatis, ibi: Matio infanti alumno meo, quadraginta dari volo: que, peto à te suscipias Seia, & esuras et quincunces, in annum usque vicesimum aetatis praestes, eumque suscipias, & tuearis. Ex quibus verbis Bartolus ibi deducit summariu hoc: Mulier potest esse executrix in testamento sequuntur eum Baldus in l. id quod pauperibus, 2. columna, C. de Episcopis & Clericis, Philippus Decius conf. 91. n. 1. vbi absolute ait, non esse dubium quòd mulier officium executoris suscipere possit.

Sed ex hac doctrina quòd mulier possit esse executrix testamentorum oritur magna difficultas. Ideo quaero.

RESOL. VII.

An executio à testatore propriis fratribus relicta, censeatur sororibus iniuncta? Et an mulier nupta nominari possit à tertio Executrix, & Commissaria testamentaria? Ex p. 8. tr. 5. Ref. 5.

§. 1. Negatiuam sententiam, ob imperfectum sceminarum consilium, tradit Iason in l. ex facto, col. pen. ff. de vulg. Decius in d. l. femina, numer. 121. de reg. iur. ff. & (eo non relato) Couarruu. in cap. tua, de testam. num. 3. in fin. Molina d. num. 14. Quam sententiam limitat eo casu, quo testator vnum tantum fratrem masculinum haberet, nam tunc nomine fratrum, in plurali, sorores comprehensa etiam conferentur, quam limitationem sequitur nouissime Cardinalis de Lugo de iust. tom. 2. libr. 1. capit. 7. numer. 314. vbi sic ait. Quando tamen aliquis suos fratres executores nominat sui testament. non intelligitur nominasse sorores. l. vlt. Cod. de legat. iur. quod tamen puto non procedere, quando testator habebat duos solos, vnum fratrem, & vnam sororem, tunc enim sub fratribus in plurali comprehensa videretur soror. Ita Lugo; & ante illum Sanchez in opusculo tom. 2. lib. 4. c. 1. dub. 40. n. 7.

2. Sed non desinam hic adnotare, nouissime de dicta opinione valde dubitare Carpius de execut. test. libr. 1. capit. 7. numer. 135. & idem contra Lugum putat.

P p 2 appella

Te sa

DO E
VI VII
III

appellatione fratrum executorum sorores etiam comprehenduntur, Probat.

3. *Primo*, quia in ultimis voluntatibus masculinum concipit foemina, l. *seruus legatus*, in *principio*. §. *si de pueri*. §. *l. qui duos*. de leg. 3. l. *inter stuprum*. §. *si ff. de verborum signif.* l. *si ita scriptum*, de legat. 2. & (pluribus relatis) sequitur Antonius Gabriel *commun. opinio. tit. de verborum signif. num. 7.* & alij *conclif. 6.* Decius in d. l. *foemina*. ff. de reg. iur. num. 90. §. 91. §. 103. Peregrinus de fidei commissis, art. 25. n. 2. Fachinaus *controu. lib. 8. cap. 97. vers. sed hoc est natura huius*, Emanuel Costa in c. *si pater*, de testam. in 6. l. *part. verb. si utrumque*. n. 1. & aliis. Quod siue sit ex proprietate sermonis, siue per extensionem, foemininum sub masculino comprehenditur, ex eodem Costa *ibi*. Menochio de *presumpt. lib. 4. presumpt. 84. n. 2. & 3.* maxime prout ipse n. 4. asserit, in ultimis voluntatibus.

4. *Secundo*, quia illud praecipue locum habet, quando materia, de qua agitur, ita conuenit mulieribus, sicut & masculis, nec inter eos diuersitatis ratio inuenitur, Philip. Decius in d. l. *foemina*. ff. de reg. iur. vbi additio num. 13. vers. *Sed ista limitatio*, Menochius *dicto a presump. 84. num. 4. per totum*; Peregrinus *dicto art. 25. num. 5. ibi: per identitatem rationis*, Fachinaus *dicto c. 97. vers. Sed hoc est natura huius contractus*. Vnde cum executio, & commissio testamentaria ita conueniat masculis, sicut foeminis: quia iure eis permillum est (ex dictis) consequens est, vt sorores comprehensae censentur.

5. *Tertio*, quia appellatione fratrum regulariter veniunt sorores, l. *tres fratres*, ff. de *partis*, l. *fratres*, C. de *inoff. iusto testamento*, Anton. Gabr. de *concl. 6. n. 3. & 4. & n. 110. & 111.* Quod etiam est in ultima voluntate ex l. *Lucius*, §. *questum*, de legat. 3. l. *Lucius*, §. *Menia*, el. 2. ff. ad *Trebellian.* Bart. Angel. Paul. de Castro, Fulgofius, & Iafon, quos sequitur Anton. Gabr. d. *concl. 6. n. 9. & 10.* Quod etiam in statutis locum habet, in quibus soror fratris appellatione continetur idem Anton. Gabr. ex Bald. Alex. Bolog. & Corneio. n. 28. Quae omnia maxime militent vbi est eadem ratio, ex Decio d. n. 113. Anton. Gabriele d. n. 29. Menoch. d. n. 4. Peregr. d. n. 5. quia quando diuersa procederet, masculinum foemininum non comprehendit prout magna Doctorum copia congerit Anton. Gabr. n. 49. Vnde cum inter masculos & foeminas diuersitatis ratio constituit non valeat, ex eo, quia materia executionis & commissionis testamentaria masculis, & foeminis permittitur, & conuenit, ex eodemmet Baldo, Decio, Couarr. & Molina: necessario asserendum est eisdemmet authoribus, sorores comprehensas censeri. Nec ratio imbecillitatis ingenij mulierum ad propositum facit, cum potius perfectum (quoad hanc materiam) iudicetur, cum iure mulieres executrices & commissariae testamentariae nominari valeant, ex eodem Baldo, Decio, Couarr. & Molina in locis superius adductis. Et haec omnia docet Carpius loco citato, vbi etiam doctè pertractat aliam questionem: Vtrum mulier nupta nominari possit à tertio executrix & commissaria testamentaria.

Sup. hoc magis late in ref. preterita.

RESOL. VIII.

An minores possint esse Executores testamentarij?

Et quid si minor expleuit 17. annum?

Et minor si expleuit 17. annum an possit esse Procurator ad negotia, vel habere debeat 25. annos? Et quid ad iudicia? Ex p. 8. tr. 5. Ref. 6.

§. 1. **A**D hoc dubium sic respondet Cardinalis de Lugo de *insist. tom. 2. disp. 24. sect. 16. n. 324.* Impubes executor esse non potest, bene tamen mi-

nor, si expleuit 17. annum, vt colligitur ex cap. qui generaliter, §. *ult. de procur. lib. 6.* Ita ille, & ante illum Sanch. in *opusc. tom. 2. lib. 4. c. 1. dub. 10.* & nouissimè VVadingus de *contract. disp. 4. dub. 13. §. 1. num. 1.*

2. Sed hanc sententiam libenter admitto quoad negotia ex cap. qui generaliter, §. *ult. de procur. in 6.* ex quo, qui decem & septem annos expleuerit, potest esse procurator ad negotia. Non assentior tamen Cardinali de Lugo, Sanchez, & aliis, quoad iudicia: in his enim minor viginti quinque annis executor & commissarius haudquaquam esse potest, ex ratione textus dicti capituli qui generaliter, §. *ult.* in illis verbis: *ad iudicia tamen, nisi maior viginti quinque annis fuerit, deputari nequiuert.*

Rectè igitur varios casus circa praesentem difficultatem distinxit Carpius de *execut. testam. lib. 1. c. 8. n. 3. & seq.* quem omnino videbis.

RESOL. IX.

An Clerici possint eligi in Executores testamentorum tam ad pias causas, quam ad prophanas?

Et quid de Cardinalibus, Archiepiscopis, & Episcopis? Et an hoc etiam procedat, quando Clericus deputatur Executor testamenti simul cum laico? Ex p. 8. tr. 5. Ref. 7.

§. 1. **A**Liqui opinati sunt hoc posse fieri solum ad pias causas. Ita Ansalduus *tract. de iurif. part. 2. tit. 11. cap. 29. n. 12.* & Speculator *tit. de instrum. edit. §. nunc verò aliqua n. 73. in fine, & n. 74. in princip.* & Iacobus à Camibus de *execut. vlt. volunt. part. 3. n. 40. & seq.*

2. Sed haec opinio est prorfus refellenda, & ideo ego puto Cardinales, Archiepiscopos, Episcopos, & omnes Clericos posse executores testamentorum effici, non solum ad pias causas, sed etiam ad prophanas, quia licet Clerici curam secularium actuum recipere non debeant, l. 1. q. 1. c. 1. *et quidem*, nec esse ministri laicorum; hoc tamen est speciale in executione testamentorum, etiam ad non pias causas, vt possunt esse, vt notatur in c. 2. de *testam. in 6.* Et ita docet cum pluribus Sanchez in *opusc. to. 2. lib. 4. c. 1. dub. 40. n. 1.* quibus adde VVadingum *in opusc. to. 2. lib. 4. c. 1. dub. 13. §. 1. n. 1.*

3. Et nota hoc etiam procedere quando Clericus deputaretur executor testamenti simul cum laico, quia licet in officio dispar professio esse non debeat, ex c. in *nona* 16. c. 1. hoc intelligitur quando admittuntur, vt vnum corpus, vel vt vnum Collegium. Ita Sanchez *vbi supra.*

4. Et ratio horum omnium est, quia licet causa non sit pia, in qua executio seu commissio à testatore relicta est, tamen officium charitatis est, eius voluntatem ad effectum perducere, Authent. de *hered. & falcidias*, in §. *si verò expressim designauerit*, *ibi, iustè, & pù;* & *ibi, pie agendo, collat. 1.* iniustum, imò impium esset Cardinalem, Episcopum, & consequenter quemlibet alium Clericum voluntatem defuncti non perficere, cum testator, qui eos nominauit, ex hac luce migrauerit, & alium, vel alios executores testamentarios, de quibus confidere possit, nominare minimè valeat argument. text. in l. 1. C. de *sacro sanctis Eccles.*

RESOL. X.

An Fratres Minoribus possint committi nominatio Executorum alicuius testamenti?

Et ad hoc an in Fratre Minore requiratur facultas à suo Prelato? Ex p. 8. tr. 5. Ref. 8.

§. 1. **R**espondeo posse, tum, quia hoc non est esse proprium executoris: tum quia ratio prohibitionis

tionis, ne scilicet contrectarent pecunias, litésve in executione libertas agitent, & ab spiritualibus exercitiis eo munere dissenti auocarentur, omnino cessat eo munere dissenti auocarentur, omnino cessat in executorum nominatione. Præterea in eo casu non est incerta executorum nominatio (vt vult Francus cap. 2. in princ. num. 2. & de testam. in 6. & ibi Dominicus n. 4. qui propterea oppositam sententiam tenuerunt, certitudo enim in alterius voluntatem bene confertur, vt ex Baldo cum aliis l. id quod pauperibus. num. 15. C. de Epis. & Clericis, docet Sanchez supra numer. 4. 1. qui hanc sententiam sequitur, & refert Couarrubiam cap. tua nos. num. 1. in fine, de testamentis. Matienz. lib. 5. recopilat. tit. 4. lib. 14. gloss. 1. num. 3. Rodriguez tom. 3. de Regular. questio. 70. artic. 2. & tom. 2. summa cap. 70. n. 21. contra Molin. disput. illa 247. §. illud est obseruandum.

2. Rectè autem monet etiam Sanchez facultatem requiri in Fratre Minore à suo Prælato; Religiosus enim non habet velle, aut nolle, vt ex postea dicendis de aliis Religiosis constabit.

3. Docet etiam ipse Sanchez, num. 42. ex Matienz. supra eam commissionem nominandi executores debere esse incerti ex certis, vt nominandi aliquem ex tali Collegio; nulli enim potest valide committi indefinita executoris nec tutoris nominatio, vt probat Matienz. citat. tit. 4. §. 1. gl. 8. n. 4. Nec etiam valet, quando esset ad eò generalis nominatio, vt ipso non nominante, non possent omnes simul exequi, vt si ommitteret nominare vnum de tali Regno, aut ciuitate. Et hæc omnia, præter Doctores, citatos docet Dicastillus l. 2. n. 19. disp. 3. dub. 10. n. 106.

RESOL. XI.

An ceteri Religiosi etiam Claustrales possint esse Executores testamentorum, tam quoad institutionem & legata prophanam quam pia?

Et an hoc vnus suscipere non possint, nisi à suo Superiore petita super hoc licentia, & obtenta, quod secus dicendum est de his, qui habent beneficia præsertim perpetua extra Monasterium?

Et quid est dicendum, si Regularibus specialiter suo Religioso instituto interdicitur sit, vt non possint esse Executores testamenti? Ex p. 8. t. 5. Rel. 9.

§. 1. Officium executoris testamentariz solum permissum esse Religiosis ad pias causas, tradit Speculator de inst. edit. §. n. verò aliqua. n. 70. Sed Religiosum executorem testamentorum constitui non posse, nisi Superioris licentia ad hoc petita, & obtenta, text. expressus in c. fin. de test. l. 6. qm. princ. vbi Bonifacius in hac verba scripsit: Religiosus executor ab alio in sua voluntate vltima deputatus, non potest, cum velle vel nolle non habeat, huiusmodi officium suscipere, nisi à superiore suo petita super hoc licentia, & obtenta. Idem statuit Pont. in Clementina vnica eod. tit. in illis verbis: Quod vtiq; non posse, nisi à superiore suo petita super hoc licentia, & obtenta suscipere.

2. Quæ quidem sententia intelligenda est, siue executio sola Monacho relicta fuerit, siue ordinatio, distributio, electio, & dispositio commissa sit: in vtroque enim casu, officium exequi & suscipere Monachus poterit, (superioris obtenta licentia.) Cum quia textus in d. cap. finali. & in d. Clementina vnica, & supradicta communis Doctorum traditio indistinctè loquuntur; tam etiam, quia (ea obtenta) Monachus velle, & nolle habet, ad illud exequendum ex prædictis iuribus. Et sic inter executionem solam, & inter distributionem, electionem, & dispositionem Monacho commissam, nullum diuersitatis discrimen verfarum vnus, & alter casus ex eius arbitrio, & dispo-

Tom. VI.

sitione, (præmissa superioris facultate) dependat.

3. Declaranda iterum est, vt locum habeat etiam in causis non piis, quarum executio, & commissio Monacho relinquatur: ita Cardinalis in dista Clementina vnica, n. 10. vers. 2. quæro, Ioan. de Imola ibidem n. 10.

4. Postea igitur sui superioris licentia constat ex supradictis textibus Religiosis permitti, tam quoad institutionem, & legata prophanam, quam pia; quia supradicti textus indistinctè de cuiuslibet vltimæ voluntatis susceptione, & executione loquuntur. Præterquam, quod factis piis est, quæcumque defuncti voluntatem licitam, & honestam exequi. Neque in huius officij executione, & susceptione opus est, vt aliqua specialis vtilitas monasterio proueniat; quia dicti textus illam non expostulant, sed solum licentia Prælati contenti sunt.

5. Omnia verò supradicta procedunt in Religiosis Claustralibus; secus verò dicendum est de his, qui habent beneficia præsertim perpetua, extra Monasterium, cum non subint obedientiæ sui Prælati, saltem sicut alij, qui domi habitant; sicut enim temporalia tractant sine recurso ad superiorem, sic & executionem testamentorum. Ita VVadingus tract. de Contr. disputat. 4. dubi. 13. §. 1. numero 21. & Dicastillus de iustit. lib. 2. tractat. 19. disputat. 3. dubit. 10. num. 111 & alij.

6. Vnde ex his apparet cautè legendum esse Petrum Nauarra l. 1. de rest. c. 1. p. 3. dub. 1. n. 167. vbi ait, Regulares posse esse testamenti executores, nisi eis specialiter suo Religiosis instituto interdicitur sit; nam hoc est contra textum c. 2. de re. in 6. & contra Clementinam superius adductam, & contra communem sententiam Doctorum.

RESOL. XII.

A quo Superiore petenda sit licentia, vt Religiosi exerceant munus executionis alicuius testamenti?

Et an ad hoc non requiratur consensus Conuentus?

Et an ipse Superior Conuentualis, qui dat aliis licentiam, possit ad hoc secum dispensare, nisi aut illa dispensatio requiratur specialem distinctionem persona dantis, & accipientis, aut per Ordinis statuta veterum secum dispensare? Ex parte 8. tractat. 5. Resolutione 10.

§. 1. Respondeo, quòd Iacobus à Canibus de executoribus vltimam voluntat. parte 1. numero Trigesimo Secundo. (aliquibus opinionibus se inuoluens) distinctè, & particulariter sententiam eligendam non constituit: sed ea tanquam veritas sine amplectenda est, quòd superior ille dicitur, cuius imperio Monachus immediatè subditus existit: ex Cardinali in Clementina vnica, de testamentis, numero 4. Ancharano in capit. finali, eodem titulo, numero. 3. versic. Secundo nota, nec consensus Conuentus requiritur, argument. textus in dicto capite si Religiosi de elect. lib. 6. §. Quia verò.

2. Sufficit igitur sola licentia Prælati conuentualis. Et nota hic obiter, quòd ipse superior conuentualis, qui dat aliis licentiam, potest secum ipse dispensare, quia regula est, quando superior cum aliis dispensat, posse quoque secum in eadem re dispensare, nisi aut illa dispensatio requiratur specialiter distinctionem persona dantis, & accipientis, aut per Ordinis statuta veterum secum dispensare. Syluester testamentum 2. questio. 2. Molin. disput. 247. num. 9. quibus adde Castrum Palaum com. 3. tractat. 16. disputat. punct. 13. §. 1. num. 4. Pp 3. Dicastill.

Sup. contenti in hoc, & seq. §. lege in f. a doctrina el. 70. & fig. quater. §. vi.

Dicaſtillum de Inſt. lib. 2. tr. 19. diſput. 3. dub. 10. n. 112.
Rodriguez in 99. regular. tom. 3. q. 70. art. 1. & Capellam
Tholoſanam q. 154. Lezanam in ſumma q. regular. r. 1.
c. 9. n. 9.

RESOL XIII.

An à Religioſis Societatis Jeſu hac licentia ſit petenda à
Patre Generali ſub obligatione peccati mortalis? Ex
p. 3. tr. 5. Ref. 11.

§. 1. **I**n hac quaſtione de meo nihil dicam, ſolum
reſeram quid ſentiant Doctores ipſius Socie-
tatis, & ided aſſero affirmatiuam ſententiam docere
Sanchez in ſum. tom. 2. lib. 6. cap. 11. n. 18. quia in con-
ſtitutionibus Societatis p. 6. cap. 1. §. 7. in declarat. lio-
ra D. hac licentia referatur ſoli Generali, & quam-
uis conſtitutiones ex ſe non obligent ad mortale;
quia tamen iuxta iura ſuprà allegata non poſſunt
Religioſi abſque licentia Prælati ſuſcipere, vel exer-
cere illud munus ſub culpa graui, & hanc licentiam
in Societate ſolis Generalis dare poteſt, conſe-
quenter abſque eius licentia peccabit mortaliter ſubdi-
tos, quia abſque licentia Prælati id faciet; unde ne-
que ipſi Prælati aut ſuperiores locales poterunt
abſque Generalis licentia id munus exequi ſine pecca-
to graui.

Supra in ref.
que hic eſt.
11.

2. His tamen non obſtantibus, hoc difficile videri
Cardinali de Lugo de Inſt. tom. 2. diſput. 24. ſect. 1.
n. 32. quia de iure communi aliis etiam ſuperioribus
infra Generalem competit poſſe dare ſubditis illam
licentiam, ita vt ſubditis cum eorum licentia eiul-
modi munus exercens non peccet mortaliter, nec faci-
at contra legem Canonicam. In prædicto autem lo-
co noſtrarum conſtitutionum ſolum referatur Gene-
ralis facultas diſpenſandi in ipſa conſtitutione no-
ſtra, qua prohibetur noſtris tale munus. Cum autem
conſtitutio noſtra quatenus talis eſt, non obliget ad
culpam, ſed ſolum vt regula, conſequens eſt, vt ſubdi-
tus agens contra illam conſtitutionem ſine eius legiti-
ma diſpenſatione, non peccet grauiter ex eo capite;
ſicut nec ſuperior talem licentiam concedens Con-
tra legem autem Canonicam non videtur eſſe pecca-
tum, cum hac ſolum prohibeat exercitium illius mu-
neris ſine conſenſu Prælati ſaltem immediati. Regula
verò noſtra non auferit ab aliis Superioribus poteſta-
tem, quam de iure communi habebant; ſed ſolum non
concedit poteſtatem diſpenſandi in prohibitione fa-
cta in eadem conſtitutione: quod colligi videtur ex
eius verbis, *que ſe ſe habent*. Vt plenius poſſit So-
cietas rebus ſpiritualibus iuxta ſuum inſtitutum va-
care, quoad eius fieri poterit, à negotiis ſecularibus
abſtineat, (qualia ſunt teſtamentariorum, vel exequuto-
rum, vel Procuratorum rerum ciuiliū, aut id genus
officia) nec ea vllis precibus adducti, obeunda ſuſci-
pant, vel in illis ſe occupati ſinant. Et in margine
additur: Hoc obſeruetur, quoad eius fieri poterit.
Superior tamen ad caſum aliquem neceſſitatis, vel
maioris momenti ad finem diuini ſeruitij præfixum,
facultas diſpenſandi ad tempus relinquatur. Hic au-
tem Superior Præpoſitus Generalis erit, vel qui ab
eo facultatem ad hoc acceperit. Vbi facultas diſpen-
ſandi tota eſt circa obſeruantiam huius conſtitutionis,
vt conſtat ex illis verbis, *hoc obſeruetur*. Circa legem
autem Canonicam Prælati non habent facultatem diſ-
penſandi, nec Generalis ipſe diſpenſat, ſed concedunt
licentiam ab ipſa lege requiſitam, qua poſita, lex ob-
ſeruetur, quæ præcipit ne Religioſus tale munus exer-
ceat ſine licentia ſui Prælati ſaltem Conuentualis: non
ergo peccabit grauiter homo Societatis cum licentia
Prælati inferioris id faciens, ſed ſolum contra Regu-
lam, Huiusque Cardinalis Lugo.

3. Nota etiam quod Layman lib. 3. traſt. 5. c. 12. n. 3.
& Caſtrus Palaus tom. 4. traſt. 16. diſp. 4. punct. 15. §. 1.
num. 1. aſſerunt, in Societate licentiam petendam eſſe à
Generalis; ſed non addunt, contrauenientes peccare
mortaliter.

4. Verum his non obſtantibus aduerſus ſententiam
Cardinalis de Lugo inſurgit Dicaſtillus de Inſt. lib. 2.
traſt. 19. diſp. 3. dub. 10. n. 114. & ſequent. vbi tandem
num. 17. ſic ait: Nihilominus, & noſtræ Religionis pra-
xis, & omnimoda dependentia, ſubordinatioque cæte-
rorum Superiorum, qui nihil poſſunt, niſi quod, &
quantum Generalis ipſe concedat, ſatis declarant eam
eſſe tum Societatis vniuerſæ in ea declaratione: tum
Generalis ipſius mentem, vt cæteri Superiores com-
paratione huius actionis, & facultatis omnino Su-
periores non ſint. Ideò quamuis viderim audierimve
aliquos (maximè externos, qui noſtrum vitæ inſtitu-
tum non ſatis norunt) in vtramque partem diſputan-
tes, & probabilem iudicantes; mihi tamen ſemper
maximè placuit citata opinio, quam docuit Sanchez,
qui noſter erat, & præter eximiam viri doctrinam,
noſtra nouit. Ideò non ſolum puto Religioſum no-
ſtrum contra facientem dignum grauiffima pena, ſed
illicitam eſſe, & contra ius commune illam, vel ac-
ceptionem muneris, vel eius executionem abſque Ge-
neralis licentia. Ita Dicaſtillus.

RESOL. XIV.

An Fratres Minores poſſint eſſe executores teſtamento-
rum cum licentia Superioris, ut dictum eſt de aliis Re-
ligioſis?

Et an poſſint dare conſilium executoribus?

Et quid ſi teſtator extra vnum Minorum acceperit,
relinquat etiam ſeculares? Ex p. 3. tr. 5. Ref. 12.

§. 1. **R**eſpondeo, quod Fratres Minores de Ob-
ſeruantia non poſſunt eſſe executores teſ-
tamentorum, ſed poſſunt dare conſilium executori-
bus. Clem. Exiui. de verb. ſignif. Rationes dõæ videntur
dari in textu; tum quia officium tale pletumque
requirit tractationem pecuniarum: quæ ipſis eſt in-
terdicta; tum quia cogentur ſæpe ſtare in iudi-
cio, quod eſt ab inſtituto alienum. Ex quo inferet
Sanchez lib. 1. de præcept. cap. 11. num. 26. Si Frater Mi-
nor extra Conuentum præficiatur alicui Ecclēſiæ ſe-
culari, eum poſſe eſſe executorem; quia cum omnes
rationes prohibendi in eo ceſſent, nam in eo ſtat eſt,
in quo & pecunias contraſtare, & ſtare in iudicio,
& temporalia adminiſtrare poſſit, non eſt ratio cur
lex illa in tali habeat locum. Igitur Fratres Minores
executores vltimarum voluntatum conſtitui non poſ-
ſunt, tamen conſilium circa eius executionem præſta-
re poſſunt.

2. Hinc rectè obſeruat Carpius ne executor teſta-
menti. libro primo, capite 5. numero 62. quod cauendum
eſt à Morla in emporio iuris 1. p. titul. 12. quaſt. 10.
num. 4. poſt principium vbi ait, quod qui tenetur
aliquid facere teſtatoris præcepto cum conſilio
Guardiani Fratrum Minorum, quod cum Guar-
dianus executor teſtamenti eſſe non poſſit ex diſp.
Clem. Exiui. §. 6. verum minimè poterit in teſtamen-
ti executione faciendâ conſilium præſtare. Quod,
inquam, vltimum verum non eſt, contra expreſſam
decifionem dicte Clement. & communem Docto-
rum traditionem proximè relata. Nec Baldus in
rubrica, C. de exercitatoria aſtione (quem ipſe Morla
refert) id aſſerit, ibi enim Baldus numero 6. in princi-
pio, tantum modo docet, quod Guardiani conſilium
ſequendum non ſit, non autem quod id præſtare non
poſſit. Cum enim Guardianus, vel Frater Minor
execu-

executor esse non possit, & hac ratione (nec participes officij eius consilium necessario sequendum non est, licet petendum sit.

3. Unde etiam minus bene loquitur ipse Morla d. n. 4. in primis, ubi ait, quod consilium Guardiani nequaquam peti debet, quod, inquam, falsum est; quia quemadmodum consilium necessario requiri debet, licet non sequi, ubi alius alicuius consilio aliquid faciendum est. Idem dicendum est, quando Frater Minor id dare tenetur. Licet enim inhabilis sit ad hoc ut executor constitui possit, tamen habilis est ad consilium praestandum, ex *Clement. Exiis*, §. *verum*, & communi sententia. Et sic non est ratio differentia inter Fratrem Minorem (cuius consilium requiritur) & quemlibet alium, cuius etiam postulatur, cum ad hoc Minorita habilis sit: & consequenter omnia, quae deposita sunt circa consilij praestationem, necessario rationis, & dispositionis paritate ei adaequari debent. Alias enim non esset habilis in totum ad praestandum consilium, quod alienum est a generali dispositione d. *Clement.* & Doctorum resolutione: ex quibus ei indistincte licet, ex ratione Pontificis in *diel. s. verum*, illis verbis: *dare consilium eorum statui non obstitit*. Unde quoad, hoc, sicut caeteri Monachi, quorum consilium desideratur iudicandi sunt. Ex quibus Fratris Minoris consilium necessario petendum est cum possit ex eo executor moveri. Et haec omnia docet Carpius ubi supra. Sed circa hoc vltimum infra redibit sermo.

4. Non desinam tamen hic adnotare, quod licet Rodriguez tom. 3. q. 99. *Regul. g. 70. art. 2.* & clarius *lib. 6. cap. 11. nu. 27.* censent Minores executores esse posse testamenti ex Praelati licentia, si distributio inter Fratres Minores, vel Moniales sanctae Clarae facienda sit, eo quod in hac executione non videantur rationes relatae in dicta *Clement.* procedere.

5. At contrarium tenendum omnino est cum Sanchez *ibi*, tum, quia *Clement.* generaliter loquitur absque vlla restrictione: tum quia rationes relatae in dicta *Clement.* in hoc casu procedunt, si quidem hac occasione, correctione, & administrationeque pecuniae inuoluntur, tum relicta a defuncto Fratribus applicando, tum recipiendo quae ex bonis venditis provenit. Et praeterea rationibus reddendis subiunguntur, exponunturque saepe in iudicio se fidere ad lites subortas decidendas. Non igitur his Fratribus executio testamenti etiam in fauorem suorum Conuentuum facti permittitur. Et ita etiam docet Palaus tom. 3. *tratl. 16. disputat. 4. pun. 13. §. 1. n. 17.*

6. Nota, tamen quod si testator vltra vnum Minoritam executorem sui testamenti, relinquat etiam alios seculares, poterit Minorita esse executor testamenti cum illis secularibus. Et ita docet Portel in *diuers. regul. verb. testamentum n. 6.* Rodrig. in *summ. tom. 2. cap. 156. num. 7.* & alij, quod est valde notandum.

RESOL. XV.

An saltem Fratres Minoribus possit electio pauperum committi?

Et an sine licentia Praelati possit Religiosus eligere pauperes, prout commisit testator? Ex p. §. tr. 5. Resol. 13.

§. 1. Affirmatiuam sententiam docet Bartolus in *tratl. Minoritarum* l. 3. *dist. 1. c. 4.* quaestio nem mouet, & partem affirmantem amplectitur ex eo, quod nullum litigium, nulla pecuniae exactio, seu dis-

pensatio in eo vertitur, & sic cessant rationes prohibitionis. Praeterea, quia Fratri Minori nullum commodum quaeritur. Et quia ista electio est meri facti, quae cadit in deportatum, qui non est capax eorum quae sunt iuris ciuilibus *l. cum pater*, §. *hereditatem*, de *legat. 2. l. ex facto*, §. *si quis rogatus*, et *2. ff. ad Trebell.* Et quia si fideliter fiat, meritum est, & ipse Frater propter secreta quae audit in confessionibus, melius cognoscat pauperem vocandum, quam alios. Et quia nec malum est, nec speciem mali habet. Haec Bartol. idem *l. 1. consil. conf. 6. n. 2. ad med.* cuius dicta sequuntur Couar. in *capitula de testam. n. 1. ad fin.* Spinus de *testam. gloss. 2. §. n. 32.* Angulus de *melior*, lib. 3. *gloss. 2. ex n. 9. cum alijs*, Rodrig. d. *tom. 3. q. 70. art. 3.* (& his non relatis) Morla in *emporio iuris*, tit. 12. q. 10. num. 1.

2. Sed contrariam sententiam tenet Bald. *l. ingressi*, *C. de sacrosanct. Eccles.* & sententiam Bart. refutat Felin. in *c. ex parte de constit. ad fin.* Card. in *Clem. Exiis*, Franc. in *cap. 1. Ripa. l. ex facto*, §. *si quis rogatus* 2. ff. *ad Trebell. de testam. in 6.* Molin. de *Iustit. disp. 147.* quibus adde VVadingum *tratl. de contratl. disputat. 4. dub. 1. §. 1. n. 3.* ubi sic ait, Respondeo mihi videri distinctionem Bart. ab Authoribus primae sententiae receptam, quod nullum ius tribuatur Franciscano, sed mera res facti, non esse solidam; quia tantum illi conceditur, quantum Patrono nominali ad beneficium; quia tantum ille nominat eum, quem ordinarius debet instituire, & tamen omnes concedunt in patronatus esse iuris, non meri facti; & re ipsa videtur res pretio aestimabilis ius te habere transferendi in alios pro tuo arbitrio ius acquirendi temporalia non quasi nudum instrumentum, sed tanquam potestate sibi tradita vtemur, & obligandi executores ad id faciendum quod iubes. Respondeo secundum, debere licentiam superioris ad hoc negotium obtineri; quia in hac re par est alijs Religiosis, & species saltem hinc apparet executionis, & liberae administrationis, vt notat Sanchez *num. 41.* Respondeo tertio, consideratis omnibus videri probabiliorem secundam sententiam; tum quia virtualiter est executio, aut plusquam executoris officium mandare posse executoribus, vt isto modo, vel istis personis dent elemosynam; tum quia licet forsan is dici possit, nec esse hic pecunias tractandas, nec lites mouendas; tamen est contra puritatem altae paupertatis, quam Ordo S. Francisci proficitur: negari enim non potest acquiri hic ius ciuile, vel quasi ad distribuendum secundum suum arbitrium, praesertim si testator non assignauerit singulis personis nominandis quotam, sed reliquerit vnam summam distribuendam in pauperes, secundum quod determinabit talis frater Minor. deinde, vt dicit Bald. *supr.* datur occasio accipiendi pecunias ab ijs, qui optant se elegi, & multa alia incommoda. Hucusque VVadingus.

3. Verum ego cum Carpio de *exec. testam. l. 1. c. 5. num. 70.* sententiam Bartoli, & sequacium longe verriorem, & sequendam existimo. Cum, quia illa verba *Clement.* absque litigio, & correctione, vel administratione pecuniae, minime in praedicta electione verificatur, & cum ratione prohibitionis cesset, consequenter cessat eadem prohibitio, ex *l. 1. C. si rector provincia* cum alijs adductis a Tiraqueo in *tratl. cessante causa*, l. *par. num. 222.* & *223.* Nec per electionem (vt illa gloss. inquit) Fratres Minores a spiritalibus laboribus auocantur, cum ea in instanti fieri possit, & in mero facto consistat. Neque alia ratio praedictae glossae vera est, nempe quod Frater Minor posset habere partem in distributione; quia delictum, & peccatum praesumendum non est ex iuribus vulgaribus. Nec Minorita indirecte, & per alium in effectu esset executor (vt asserunt praedictae

glossa assertores quia hoc non venit principaliter, & per prius, sed secundario, & per quandam consequentiam, quod iure non attenditur; glossa notabilis in verbo, ad singulorum, in l. 1. §. huius studij, ff. de Inst. & iure. Ex qua Baldus, & Paulus de Castro singulariter notant ibi, quod verba simpliciter prolata, lege statuto, et homine, intelligi debent principaliter, & per prius, non autem secundario, ad quod plura eleganter cumulat Tiraquellus in tract. Res inter alios alios, col. 5. vers. huc facit, cum duabus sequentibus. Unde etiam si fratres Minores principaliter executores distributores esse nequeant, inconueniens non est, quod accidentaliter, secundario, & in quandam consequentiam ex sua electione veniatur ad distributionem elemosynae seu legati pij. Hoc enim non continetur in prohibitione, quae intelligenda est, quando executores distributores nominati sunt; non vero quando electio pauperum committitur, inter quos distributio per alios a testatore assignatos facienda est: cui verba Pontificis in dicto §. verum, summo opere adaequantur, ibi: cum ex hoc ipsis circa bona temporalia nulla iurisdicatio, siue actio in iudicio, siue dispositio tribuatur. Si enim ex eis dare consilium Fratribus Minoribus permittitur, inde est, ut etiam electio, cum inter utrumque vna dispositio, & ratio veretur, & vnum & alterum in mero facto ex consilio, & electione consistat.

Sup. hoc infra in Ref. 20 ad medium. & in Ref. not. 1. huius Ref. in eius §. vi. a vers. Nota tamen.

4. Unde ex his apparet non esse audiendum Sanchez, in sum. tom. 2. l. 6. c. 11. num. 34. asserentem sine licentia Praelati non posse Religiosum eligere pauperes, propterea commissit testator; nam illi reliquens aliqua bona inter pauperes, quos Religiosus elegerit distribuenda: impleri non potest Religioso non eligente: ergo eius electio necessaria est ad voluntatis defuncti executionem. Caterum verius censeo, nulla esse opus licentia ad hanc electionem faciendam; quia, & ut saepe dictum est, nulla huius electionis adest prohibitio expressa. Sub interdico autem exequendi testamentum non continetur; quia testator non disponit electionem faciendam, sed disponit pecuniae distributionem electione facta. Ergo electio cum non sit ex dispositione testatoris praecipua, nulla ratione dici potest testamenti executio. Ergo nec tacite, neque expresse est prohibita, ergo nulla est opus licentia; atque ita sustinet Lambertini, de iure patronat. l. 2. p. 1. q. 2. art. 11. n. vlt. Neque obstat ratio a contrario. Concedo exequi non posse voluntatem defuncti, non facta electione, esseque necessariam ad voluntatis defuncti executionem; nego tamen illius voluntatis executionem non esse: quia defuncti voluntas non fuit de electione, sed de distributione facienda in personas electas, ac proinde electio praerequisita est ad executionem, sed nullo modo pars illius. Et ita docet contra Sanchez Castrus Palauus tom. 3. tract. 16. disput. 4. punct. 13. §. 1. n. 12.

RESOL. XVI.

An testator possit praecipere, ut Executores sequantur consilium Fratrum Minorum pro executione sui testamenti?

Et an tam supra dicti Minora, quam Religiosi aliorum Ordinum possint prestare hoc consilium absque licentia Superioris? Ex p. 8. tr. 1. Ref. 14.

Sup. hoc supra in Ref. 4 §. 1. & infra in Ref. 21.

§. 1. Negatiua sententiam tenet Sanchez in sum. tom. 2. l. 6. cap. 11. num. 38. loquens de Religiosis Minoribus; executores deobligari ab eo consilio petendo, quia supradicti Religiosi incapaces sunt illius consilij praestandi, quia eo praestito exequuntur testamentum, non per se, sed per alium, qui eorum

consilium sequi tenentur. Idemque diceret Sanchez de aliorum Ordinum Religiosis, non posse, inquam, praestare hoc consilium, absque Superioris licentia, neque executores illud petere obligari, dum ea licentia non ponitur.

2. Sed his non obstantibus, Castrus Palauus tom. 3. tract. 16. disp. 4. punct. 13. §. 1. n. 14. existimat quibusdam Religiosum etiam Franciscanum supradictum consilium dare posse, nulla Superioris petita licentia, propterea quae executores obligatos esse illud petere, sic docent Doctores, quos refert, & sequitur Matien. l. 5. recopil. lat. tit. 4. leg. 14. gloss. 1. n. 62. fin. Ratio ea est, quia ex parte Religiosi idem omnino est consilium, quando executores obligati sunt illud sequi, ac quando non, totaque diuersitas ex parte executorum se tenet, non ex parte consulentis. Ergo si in vno casu possunt Religiosi, nulla Superioris petita licentia consilium dare, in altero etiam poterunt. Item executores testamenti non obligantur sequi praedictum consilium ex imperio consulentis: sed ex voluntate testatoris; ergo falsum est, consulentem exequi testamentum medio executorum designato. Ad hoc enim necessarium erat, ut consulens suo consilio necessitaret executores ad testamenti executionem. Praeterea ipsemet Sanchez concedit non esse Franciscanis interdichum in vna vel altera causa testamenti consilium ex obligatione sequendum praestare; ergo neque etiam est interdichum in omnibus causis in testamento contentis; idem enim illud consilium in vna vel altera causa permitti potest, quia consulentem exequentem testamenti etiam partialiter non constituit. Nam si verum exequentem partis testamenti constitueret, sine dubio permitti non posset, sicuti non permittitur in vna vel alia causa Procuratorem in iudicio existere; quia prohibitio generalis est, & quemlibet exequentem, & procuratorem comprehendit. Sed eiusdem rationis est consilium dandum in omnibus causis testamenti, solaque differentia est penes magis & minus, ergo aequae utrumque consilium Religioso licet.

Verum non desinam hic adnotare Dicastill. de iur. lib. 2. tract. 19. disp. 3. dub. 10. num. 100 & seq. sententiam Sanchez, contra Palauum, & Matienxo docere.

RESOL. XVII.

An Fratres Minores, & alij Religiosi possint esse Commissarii ad condendum testamentum nomine committentis?

Et si Religiosus quicumque absque licentia Superioris nuncus hoc acceptet, & exequatur, conscientiam testamentum nomine committentis, an valeat testamentum?

Et inferius valere testamenti executionem factam per Religiosum absque vlla licentia. Ex p. 8. tr. 1. Ref. 15.

§. 1. Respondeo quod Sanchez in summa tom. 2. lib. 6. cap. 11. num. 48. asserit non posse Religiosos Franciscanos esse Commissarios ad condendum testamentum, nec ceteros Religiosos, absque licentia Superioris. Probat vero, quia executio testamentorum non prohibetur Religiosis, ob maiorem seu minorem solum occupationem, sed potius ob modum occupationis, qui videtur alienus a professione Religiosa. Non videtur autem minus, aliena a Religiosis commissio ad faciendam testamentum. Quare licet non ita expresse inueniatur prohibitum Minoribus esse Commissarios ad faciendam testamentum; at mens illius Clementinae fuit ipsis prohibere omnia haec officia saecularia, quia eorum institutum dedecet, quale est ex potestate defuncti conficere testamentum. Confirmat Sanchez, quia multi negant eos Fratres esse posse de licentia Superioris

perioris arbitratore in distribuendis pecuniis, & elemosinis suo arbitrio commissis, ut iam vidimus.

2. Sed insistendo in cap. 2. de testam. in 6. & Clem. Ex. de omnibus Religiosis, potius mihi placet contraria sententia: Nam cum in illis textibus nulla fiat mentio Commissarij, quamvis eadem esset ratio, ob quam ius potuit moveri ad id. prohibendum in officio Commissarij, quæ fuit in officio executoris, adhuc non sufficit hoc, ut in rebus pertinentibus ad ius merè positivum ex prohibitione, aut præcepto vnius rei velimus argumentari ad prohibitionem, seu præceptum alterius. Accedit, quod nec est eadem ratio, ut probant rationes factæ pro secunda sententia. Nec modus etiam occupationis (ut aliquid dicamus ad fundamentum, cui nitetur Sanchez) est ita indecens, & alienus à professione Religiosa, atque officium executoris, quod plerumque per multum tempus durat, plures actiones, occupationes, & curasque concernit. Quod non habet munus Commissarij ad condendum testamentum, quo semel condito nomine defuncti, nec ipsi Commissario secundum leges manet potestas mutandi, & alterandi; sed omninò standum est primæ dispositioni semel ab ipso factæ.

3. Illud autem verissimum puto, quod Sanchez ipse concedit, num. 49. Si Religiosus quicumque absque licentiâ Superioris munus hoc accipere, & exequatur, conscientiam testamentum nomine committentis valebit testamentum, etiam si vera esset opinio eiusdem Sanchez, quod prohibitum sit iuribus civitatis, omnibus Religiosis. Fundamentum est illud ipsum, quo probavimus dub. 11. valere executionem testamenti factam per Religiosum absque vlla licentiâ. Et hæc omnia docet Dicastillus de Iust. lib. 2. tract. 19. disp. 3. dub. 13. n. 174.

RESOL. XVIII.

Quam observanda sunt circa licentiâ, quam Religiosi petere debent, à suo Superiore, ut possint munus Executorum exercere?

Et an prædicta licentiâ debeat esse declarata seu expressa, & non sufficiat tacita, prout insinuat videntur Pontifices?

Et an sit necessarium, ut dicta licentiâ in scriptis redigatur, vel sufficiat, quod verbis exprimat? Ex p. 8. et 5. Ref. 16.

§. 1. Dico primò, quod talis licentiâ debet præcedere; & ratio est, quia quoties ad actus similitatem iure desideratur, ex necessariò antecedere debet: Auct. licentiâ, Clem. de Episcop. & Cleric. leg. si quis mihi bona. §. in sum. ff. de acquir. her. Tiraq. latè post leges connubiales, gloss. 6. n. 3. 4. & 7. vbi refert Barthol. in d. §. iussum, Baldum, Ant. Butrium, Paulum de Castro, Panormitanum, Alexandrum, Francum, Arcetium, & alios, in locis de quibus per eum.

2. Dico secundò, quod prædicta licentiâ debet esse declarata, seu expressa, nec sufficit tacita prout insinuat videntur Pontifices in d. c. fin. & in d. Clement. vnic. in illis verbis, petita & obtenta, sequitur gloss. verb. obtenta in princip. in d. Clem. vbi Panormitanus ait, quod non sufficit tacita, in casibus in quibus Monachus eam petere, & obtinere tenetur: idem profitentur Ioannes de Imola, vbi, n. 7. Francus in d. c. fin. post Ioannem Andream, Dominicum, & Archidiaconum, eos commemorans ibidem. Palacius Ruuius in Rubrica de donat. §. 68. num. 29. Campegius de dote, s. parte, q. 81. num. 2. & 3. quibus conveniunt ea, quæ pulchrè (pluribus relatis) congerit Tiraq. gloss. 7. post leges connubiales, n. 8. & alii.

3. Et ad maiorem cognitionem advertendum est, quod licentiâ tacita dupliciter distingui, & considerari potest; vna quæ per ratificationem de futuro habetur; & altera quæ de præsentis executioni actus adest, ut cum iudicio perpendit Pater Thomas Sanc. d. disp. 35. n. 1. 2. & 3.

4. Unde ad nostrum institutum, vide hæc, quod non sufficit licentiâ tacita intelligendum est in supradicta prima specie, & ratificatione de futuro, quæ adest dicitur interpretatiuè per ratificationem facti, postea sequitur: hæc enim non sufficit, quia expressa præcedere debet, ex d. gloss. verb. obtenta, cum aliis proximè adductis.

5. Dico tertio Superioris licentiâ, in scriptis redigendam esse, necessarium non fore, cum scriptura ex d. c. finali & d. Clement. vnic. non exigatur. Inde est, quod verbis sufficit eam exprimere, ex glossa, in c. 1. de censibus in 6. verb. in scriptis, quam communiter esse receptam testatur Decius, in Rubr. de Constit. l. lect. à n. 26. singularem & magistram appellat Ant. Gomez, tom. 2. variar. c. 1. n. 17.

Et hæc omnia latè docet, & probat Carpius de exec. testam. lib. 1. c. 2. n. 7. & seq.

RESOL. XIX.

An Superior, ve non integra, illicite, & invalidè reuocet licentiâ datam subdito, ut possit exercere munus executionis. Ex p. 8. et 5. Ref. 17.

§. 1. Peccare si sine iusta causa reuocet, tradant communiter Doctores, quos adducit, & sequitur Carpius de exec. testam. lib. 1. c. 5. n. 15. asserunt tamen reuocationem esse validam; sed contrarium docet nouissimè Dicastillus de Iust. lib. 2. tract. 19. disp. 3. dub. 10. n. 128. vbi sic ait. Saluo meliori iudicio putarem non solum Superiorem peccare, si sine causa reuocet, sed neque validè reuocare in prædicto casu re non integrâ, quod sic probò. Inæqualitas, & iniustitia comparatione hæredum, & aliorum quorum interest non reuocari facultatem, est in eo, quod omnibus pensaris iniuste illi damnum patiantur contra ius sibi quasi. Hoc autem damnum non inferitur, nisi per illum actum relinquendi munus, ad quem actum Religiosus ille subditus concurrit, compulsus obedientia Superioris negantis facultatem; sed non tenetur Superiori parere, nisi in rebus licitis, honestis: talis autem non est hæc omisso munere in eo casu, ergo in ea non tenetur parere.

2. Respondebis hoc non esse parere, aut non parere præcepto, sed non exequi opus propter defectum facultatis, qua deficiente, opus exequi non potest. Quod autem hæc facultas deficiat, iniquitas est Superioris non subditi, qui posito illo defectu facultatis, ex quocumque capite proueniat, siue licito, siue illicito comparatione alterius, ipse subditus non potest actum illum exequi.

3. Respondeo verum quidem esse id non esse parere, aut non parere præcepto Superioris, qui potest velle negare facultatem absque eo, quod aliquid præcipiat, tollendo, scilicet, facultatem illam suam, quam concesserat, & relinquendo res omnes in eo statui, in quo potestas Religiosi esset, si nulla vnquam fuisset facultas concessa à Superiore, nempe permanente in suo vigore iure Canonico, quod in cit. c. 2. de test. in 6. & Clem. vnic. cit. negat Religiosis exequi tale munus sine facultate Superioris; sed quod dico est præceptum illud Pontificium non exequendi huiusmodi actionem, quod reperitur in Canonibus civitatis non obligare, nisi in casu, quæ facultas illa licitè negatur à Superiore. Nec enim censetur ius Canonicum necessitatem talis

talis facultatis petende, & obtinende imposuisse, quando semel iam petita, & obtenta, tunc negatur, aut reuocatur, quando iniustum est negare, & reuocare. Nec censetur ius Canonicum Religioso præcipere, vt dimittat opus, ad quod spectata rei natura, & seclusa prohibitione iuris, tenebatur ex iustitia. Proculdubio autem teneatur quicumque testamentarius, qui sine iusta causa munus semel ritè susceptum cum damno aliorum, quorum interest, omitteret. Ergo quamuis Superior particularis eam facultatem denegat, aut reuocet, non censetur subditus contrauenire iuri Canonico, quod pro eo casu non censetur præcipere, vt sine facultate non faciat. Ita Dicastillus.

4. Sed non videtur recedendum à communi sententia. Dico igitur licentiam Religioso concessam Superiorem reuocare posse, etiam re non integra, taliter quòd Monachus executor, seu commissarius ulterius progredi non possit; quamuis Prælatus absque iusta & rationabili causa, iniuste id facere dicatur: gloss. *verb. obtenta, in dicta Clement. vnic.* vbi Panormit. n. 3. *vers. Superior*, Imola n. 8. Angelus Clauasius, in *Sum. verb. executor. n. 21.* & (his non relatis) Siluest. *verb. testamentum. 2. n. 2. vers. secundum.* Molina *dict. dispur. 247.* Vega in *Sum. 2. tom. c. 114. casu 6.* vbi refert Tabien. *verb. executor. n. 19.* Armillam *eod. verb. num. 15.* sequitur Emanuel Rodrig. 3. *reg. quæst. 9. 70. art. 1. ad fin. vers. aduertendum.* Th. Sanchez, *de Matr. l. 3. disp. 36. n. 9.* Ex ratione ab eo tradita, quòd licentia est merè gratuita, omninoque dependens à voluntate concedentis; & idè ad libitum reuocari posse; sed in nostro casu ea præcipua est, quòd Monachus non habet vel le, nec nolle sine Superioris licentia: ex *d. c. fin. & de Clem. vnic. & cap. si Religiosus, de elect. in 6.* quæ deficit eius reuocatione, & consequenter voluntas, & consensus Monachi ad actum perficiendum. Et tunc eius Collega executionem, seu commissionem vltimæ voluntatis, ad effectum perducere poterit, & altero mortuo, vel negligenti, seu non nominato, Episcopus: ex *dict. gloss. & Doctoribus proxime adductis, Ancharrano, dict. c. final. n. 2.* Ad hoc autem, vt factum per Monachum firmitatem non obtineat, reuocatio Superioris ei intimanda erit, ex *l. ff. fore 17. ff. de officio Proconsulis* vbi gloss. *verb. agnouerit*, Boerius, Bertachinus, Rebuffus, Rolandus, Bartolus, Flaminius, quos refert & sequitur Thomas Sanchez *lib. 3. de matrim. d. 30. num. 11. & 13.*

RESOL. XX.

An in consilio dando pro executione testamenti sit petenda licentia à Superiore?

Et an quoad electionem pauperum sint obligati Religiosi petere licentiam à Superiore? Ex p. 8. tr. 5. Ref. 18.

Sup. hoc supra in ref. 15. 16. §. 2.

§. 1. **R**espondeo, quòd cum testator non astrinxit executores ad sequendum Religiosi consilium, sed solum ad illud petendum, credo nullo modo Religiosum indigere ea licentia quia nullibi Religiosis dare consilium in executione testamentorum interdicitur, sed potius vt quid conueniens Religioni, approbatur etiam in fratribus Minoribus; *Clem. Exiui de verb. signif. §. proinde.* & ita tradit Azor. *tom. 1. instit. moral. lib. 1. c. 11. q. 1.* Sanchez, *l. 6. Sum. c. 11. n. 29.* Et ita etiam docet Castrus Palasus, *3. tr. 16. disp. 4. num. 13.* §. 1. n. 13. & n. 14. loquitur etiam de Franciscanis; licet quoad electionem pauperum esse obligatos Religiosos petere licentiam à Superiore docet Dicastillus, *l. 3. tr. 19. disp. 3. dub. 10. num. 99.* Quia quamuis talis electio non sit proprie munus executoris, est quadam pars illius, vt idem Sanchez docet *num. 34.* cum aliis, quos refert contra Lambertinum, *de iure Patronat. l. 2. part. 1. q. 2. art. 11. n. vlt.* qui putat nullam requiri licentiam Superioris, rectius tamen docet Sanchez,

Sup. hoc supra in Ref. §. vi. & in alio vers. eius not.

non solum in Franciscanis, sed in quibuscumque aliis Religiosis requiri Superioris facultatem ad eam electionem & potiori ratione ad pecunias inter pauperes iussu testatoris distribuendas, tum quia omnibus Religiosis interdicitur est testamenta absque Superioris licentia exequi: tum quia Monachus nihil potest agere absque Abbatis licentia. Ergo, &c.

RESOL. XXI.

Ad quid teneantur Executores, quando præcipitur eis petere consilium à Religiosis vel ab alio? Ex p. 8. tr. 5. Ref. 19.

§. 1. **R**espondeo, quòd in tali casu aliqua sunt obseruanda. *Primum*, quòd licet executor, seu Commissarius, tunc etenim consilium sequi non astringatur, tamen illud petere, & per aliquod tempus expectare illud teneatur. Lambertinus *d. art. 8. quæst. quæst. 1. sioni, principalis libri secundi.* Molina *dict. n. 37.* Th. Sanchez, *d. num. 24. vers. obseruandum*, vbi refert Gloss. *verb. consensus, in cap. cum consuetudinis, de consuet. Hostiensem, & alios.*

2. *Secundum*, quòd si Monachus, cuius consilium fuit appositum, sit absens, & periculum est in executione vltimæ voluntatis, si expectaretur, actus ad effectum perducere poterit absque requisitione consilij gloss. *verb. Diocesanus, in Clem. 1. de foro comper. Lambert. vbi supra*, Bartolus relatus à Tiraquello post leges connubiales, *gloss. 8. n. 16.* per textum, in *l. si longius. §. 1. ibi, nedom pater expectatur ff. de iudiciis*, quos Meres & Gratian. referunt, & sequitur Thom. Sanchez, *disp. 34. num. 24.* sequitur etiam Morla *in empor. iur. 1. part. tit. 12. q. 10. num. 3.* Quibus in locis non refertur Molin. *d. c. 13. n. 39.* vbi cum temperamento hoc intelligit, dum tamen ne temerè ex quacumque periculi suspitione, & quæ facile amoueri possit, consilium non requiratur, vt à prædicta communi opinione haudquam recedatur.

3. *Tertium*, quòd si ille, cuius consilium requiritur, decefferit, non ex hoc dispositio & executio euanciscit, ex *Mantica, de coniecturis vlt. vol. l. 1. tit. 17. n. 11. vers. sed ego considero*: Th. Sanchez *d. disp. 34. n. 27.* Tunc etiam, quia quoties ex verisimili testatoris mente colligitur voluisse suam voluntatem ad effectum perducere, dispositio firma remanet, etiam si deficiat ille, cuius consilio aliquid exequendum erat, vt cum iudicio pendit Molina *l. 2. de primogeniis, dist. c. 13. n. 41.*

4. Quod idem dicendum erit in nostro casu, cum ex subiecta materia, iuris, & testatoris dispositione executio vltimæ voluntatis perficienda sit, vel per Executores, & Commissarios, vel subsidiariè per Ordinarium. Et hæc omnia docet Carpius *de execut. testament. lib. 1. c. 5. n. 57. & seq.*

RESOL. XXII.

An executor omittens consilium faciat executionem vltimam?

Idem est de aliis actibus, in quibus mandatur petere consilium.

Et notatur, quòd in euentibus, in quibus testator ad res dubias, quæ ex operatione conscientia concernunt, reneatur consilium petere & post consultationem illud sequi?

Idem est de Testamentario, aut Commissario, si casu dubio se obtulerit. Ex p. 8. tr. 5. Ref. 20.

§. 1. **A**D hoc dubium responderet VVadingus *tract. de contrah. disp. 4. dub. 13. §. 2. num. 4. vbi sic ait.* Dico

Dico omittens consilium petere etiam à Fratre Minore, facit executionem irritam, & idem est in aliis actibus, in quibus mandabatur peti consilium, ita additio ad gloss. *cap. non est, consuetud. in 6. Felin. in cap. ex parte, de consil. num. 1.* ubi dicit omnes ita sentire. Sanchez de *præcep. l. 6. c. 11. n. 35. & 36.* & generalem facit regulam Panormit. *c. ad Apostolicam, cit. & g. 4.* quæ incipit, *Angerio, nu. 6.* quando iubetur fieri cum consilio, omisso illius facit actum esse irritum. Et ratio est, quia lex, vel testator (vt ante nouimus) in dispositione sua cum decernit petendum consilium, facit petitionem consilij esse formam actus, & proinde præmissio illius facit actum irritum, vt ex Matienzo argumentatur Sanchez, *sup.* nec censenda est leuis solemnitas, cum ille qui dat consilium, si prudens sit, & bene fundatus possit euertere totam substantiam dispositionis, quam executor antè conceperat, & mutare in longè meliorem, quod maximè optauit testator, vt ante dictum est. Ita VVadingus, cui addè Dicastillum, *de Iustit. lib. 2. tract. 10. disp. 1. dub. 10. num. 100.*

2. Notandum est etiam hîc obiter quòd in his euentibus, in quibus testator ad res dubias, quæ exonerationem conscientie, & salutem æternam concernunt, tenetur consilium petere (provt ex pluribus sacre Paginae locis astruit P. Gregor. Martinez ad D. Thom. *2. 2. q. 19. art. 6. dub. 5. concl. 11.*) & post consultationem illud sequi: alias frustra teneretur assumere, ex dictis à Martinez, *suprà conclus. 12.* similiter Commissarius ad exonerationem conscientie & salutem animæ testatoris, si casus dubius sese obtulerit, tenetur viros doctos consulere, eorûmq; consilium sequi, cum ad id à testatore fuerit iniunctum.

RESOL. XXIII.

An Executor, qui iussus est petere consilium, teneatur illud sequi?
Et docetur, quando Executor teneatur consilium petere, & sequi, vel non sequi, & quando in dicto casu valeant actus gesti, si aliter fiant.
Et doctrina huius Resolutionis inferuiet ad solutionem plurimorum casuum. Ex parte 8. tractat. 5. Resolutione 33.

§. 1. Respondent communiter, regulariter loquendo, non teneri, quia vt dicitur *1. q. 14. c. 14. q. 1. Can. fin.* ubi consilium datur, offerentis arbitrium est; ubi præceptum, necessitas est seruientis, & satis infirmatur, *c. cum olim, de arbitris, & in c. cum in veteri de electi.* ubi fuscè Panormit. Riminaldus *reposit. in c. primam, de offic. deleg. num. 5.* & Alij. Aliquando tamen ex circumstantiis colligi potest iussum petere consilium, iuberi simul sequi, vt si ille, cui mandatur consilium requirere, non polleat sufficienti iudicio ad rem gerendam, vel saltem non sufficienti doctrina: vt quando iuuenis iubetur facere de consilio viri prudentis, aut index qui præsumitur non esse peritus iuris, iubetur indicare cum consilio Iurisconsulti censetur mandatum, vt sequatur; si verò in testamento scribatur exequatur cum consilio & consensu, vel autoritate talis, tunc & consilium debet petere, & expectare consensum, vt docent omnes; plurimos citat & sequitur Tiraq. *de legat. commub. gloss. quod etiam docet VVadingus, tractat. de contract. disp. 4. dub. 13. §. 2. num. 2.*

2. Hinc Fagundes *de contract. l. 6. c. 5. n. 6.* sic ait. Notabis quintò, solere sæpè testatores in suis testamentis disponere, vt executor aut testamentarius disponat certam summam pecuniæ, aut executioni præ-

dictum testamentum mandet, vel tale aut tale faciat, de consilio, cum consilio, aut secundum consilium certi Religiosi, quem in suo testamento nominat, quod valde animaduertendum est: nam si dicat, quòd id exequatur de consilio, aut cum consilio illius; tunc quidem huiusmodi executor tenetur solum consilium ab eo petere, non tamen sequi, & valent gesta, si illud non petat, licet possit propter id puniri: si verò dicat, secundum consilium, aut iuxta consilium illius, tunc plane tenetur, non solum petere, sed etiam sequi, & non valent actus gesti, si aliter fiant. Quoad primum casum constat etiam ex *c. dilectum 2. de præbendis, & ex gloss. singulari, in Clement. 1. de iure patronat.* Quoad secundum deducitur ex *c. si Capitulo, de concess. præbend. l. 6.* ubi dicitur quòd si Papa mandet Canonicis, alioquin potestatem habentibus beneficium conferendi, vt illud conferant, secundum consilium dati executoris, quem nominat, non valere collationem, si sine consilio talis executoris conferant, quia per ea verba transfunditur potestas conferendi in executorem, quod notandum est; inseruiet enim hæc doctrina ad resolutionem plurimorum casuum. Vide etiam Molinam *de Iust. tom. 1. disp. 207.* Sanchez *de matrim. tom. 1. l. 1. disp. 34. n. 22.* & alios penes ipsos. Et de hac quaestione etiam *suprà* aliquid actum est.

RESOL. XXIV.

An Religiosus semel petita, & obtenta facultate à Superiore acceptandi munus Executoris, possit cogi ad acceptandum? Ex p. 8. tr. 5. Ref. 21.

§. 1. Affirmatiuam sententiam docet Sanchez in *Sum. tom. 2. l. 6. c. 11. n. 3.* ex auctoritate *c. quidam, de renunciat.* ubi qui petiit licentiam renunciandi, cogitur mutata voluntate renunciare. Nec mirum est (inquit Sanchez) diuersum esse in aliis executoribus testamentorum secularibus, qui compelli nequeunt, nisi priùs tacite, vel expresse acceptauerunt *c. penult. de test.* quia cum hi nulla licentia ad acceptandum indigeant, nihil prorsus ad executionem pertinet agunt ante eius acceptationem. Religiosi verò, cum licentia indigeant, eo ipso quòd illam petierunt, iam aliquid ad executionem pertinens egisse videntur. Et idèd compelli possunt exequi, quasi id sit quoddam acceptationis genus. Pro qua doctrina refert Sanch. Cardinalem in *Clem. unic. n. 11. c. 4. de testamentis, & ibi Paulum, & Imolam, & Bonifacium.*

2. Sed hæc doctrina omninò non placet docto Patri Dicastillo *de Iust. l. 2. tract. 10. disp. 3. dub. 10. n. 132.* fateetur in primis cum eodem Sanchez, *num. 13.* si Religioso non petente Superior absque vilo præcepto licentiam concederet, compelli nequit acceptare eam licentiam, nec id munus, quia res est omninò integra. Tota ergo difficultas est, quando eam licentiam, vel acceptaret oblata, vel obtineret petitam. Et in hoc casu adhuc certum puto, si licentia, vel oblata, vel petita, & obtenta esset generalis pro casibus occurrentibus, etiam tunc non posse cogi acceptare. Nihil enim censetur fecisse in ordine ad hanc aut illam occasionem, quæ postea sese offert, sed solum per illam facultatem se constituit in statu capaci, neque in hoc video esse difficultatem. Solum ergo esse potest difficultas, quando pro casu particulari acceptat oblata, vel obtinet petitam. Atque in hoc etiam casu dupliciter potest peti, & acceptari. *Primò*, vt agendo cum aliis, & dispiciendo negotium, pensatis omnibus possit deliberare, an sibi expediat munusmitteret, vel non. Quod si iudicet expedire, possit acceptare; & quidem, neque in hoc casu existimo posse cogi, neque aliquid

Supra in ref. quæ hic est, antecedens, & pro parte huius quæst. in ref. not. præc.

aliquid operatum fuisse in ordine ad acceptandum determinate; sed in ordine ad expedite deliberandum circa utranque partem.

3. *Primo* igitur restat difficultas, an quando determinate pro acceptando munere obtinuit vel acceptavit facultatem à Superiore; censeatur itaque aliquid iam fecisse in ordine ad acceptationem, ut cogi possit acceptare. Atque in hoc quidem casu, si ob datam iam spem, & significationem animi acceptandi, partes quarum interest, aliquid patiantur damni si non acceptet, existimo posse cogi; atque in hoc sensu puto veram sententiam Sanchezij. Si verò tantum communi modo venit ad Superiorem suum; cui representat hoc munus sibi offerri, & velle se habere facultatem acceptandi idque Superior suo arbitrio relinquat, illéque Religiosus, re maturius considerata, aut mutata voluntate nolit ea facultate uti, & acceptare; non video, qua ratione cogi possit; neque argumentum sumptum ex *c. Quidam de renunciationibus*, citatum, memultum movet; poterunt enim ibi alia circumstantia concurrere, ut qui petit facultatem renuntiandi cogatur, etiam postea nollet renuntiare; ut, si præcessisset promissio, aut sub ea spe renuntiationis data, aliquid fecerint, vel omiserint ij, quibus intereat, non facturi alias, nisi id præcessisset, aliaque sexcenta causa possent illius decisionis reperiri. Hucusque Dicastillus.

4. Sed Castrus Palaus *tom. 3. r. 16. disp. 4. punct. 13. §. 1. n. 6.* & Card. de Lugo, *to. 2. disp. 2. sect. 16. n. 325.* docent cum Sanchez, Religiosum, licet cogi non possit, ut petat licentiam, si tamen eam acceptavit cogi potest ut munus exerceat.

RESOL. XXV.

An irritum, & invalidum sit, quod Religiosus Executor testamenti sine Superioris licentia fecerit?
Et quid, si Superior contradicat ei Executionem? Ex p. 8. tr. 5. Relp. 22.

Sup. hoc supra in fine Ref. 17.

Supra in ref. quæ hic est 22.

§. 1. **A**firmatiuam sententiam tenet Fagundez de *Contract. l. 6. c. 5. num. 11.* Carpius de *execut. testam. l. 1. c. 1. n. 22.* VVadingus de *contract. disp. 4. dub. 13. §. 3.* & alij, quos citat Sanchez, *ubi inf. à. n. 43.* Probatur, quia concedunt omnes, quos diffusissime citat Tiraquellus per totam glossam *de leg. commun. (& supra meminimus)* quando consensus requiritur alterius ad aliquem actum, esse illum de solemnitate, & de forma & eius omissionem facere actum invalidum. Atqui licentia est consensus formaliter, quia licentia in eo differt à simplici consensu, quod licentia dicat consensus Superioris, vel habentis potestatem in rem, de qua disponitur; consensus autem simplex possit ab eo præstari, qui nullam habet potestatem. Mirum ergo videri posset, quomodo illi qui concedunt defectum consensus actum reddere invalidum, possint id negare de defectu licentiæ à iure requisitæ; vel quando in lege dicitur non posse aliquid fieri sine consensu, vel licentia, illud verbum, *potest*, præsertim si prohibitionem strictam importet, est clausula irritatoria actus contrarij. Atqui *cap. Religiosus, de test. in 6. & Clem. unica. cod. rti.* dicunt non posse suscipere, vel exequi Religiosum sine licentia obenta (sive consensu) Superioris. Antecedens probatur, cum rationum, & autoritatum genere à Tiraq. *sup.* allatis. Præsertim autem fundamentum est *l. non dubium, C. de legitis.* Quæ lex ab Ecclesia recepta est, ut patet ex Gregorio Magno, & refertur *c. Imperiali 25. n. 1. c. quæ contra, de regulis iuris in 6.* quod ex professo deduximus, *disp. 2. dub. 1.* in quibus locis dicitur solam prohibitionem actus à lege factam; etiam si non declaret, se nullum reddere, facere tamen irritum; & ibi respondimus *ad c. ad Apo-*

stolicum. de regular. Multa fieri prohibentur, quæ facta tenent, declarationem esse quod à *l. non dubium, cit.* multa dentur exceptiones, quas leges vel faciunt in particularibus casibus, vel quas vltus inuenit. Quando autem de exceptione alicuius casus non constat, standum est generali regulæ in lege assignatæ; nec argumentum à simili, quando oritur de exceptione ab vniuersali regula, multum valet, quia semper dicitur legem in isto casu declarasse, in nostro verò non item, ut habet Tuschus post Baldum. *Exceptio. conclus. 421.* & peculiaris est in nostro casu congruentia, cur non debeat à communi lege excipi, quia, ut dicit *in cit. cap.* Pontifex, Religiosus non habet velle, aut nolle, & in exemplis quæ contra adferuntur, non videtur paritas, quia certum est maiorem esse dependentiam Religiosi à voluntate sui Superioris, quam vltius Clerici à voluntate Episcopi.

2. Sed negatiuam sententiam his non obstantibus tuetur Sanchez *in Sum. tom. 2. l. 6. c. 11. n. 44.* & alij penes ipsi, quibus ego addo amicissimum Lezanam, *in Sum. 99. Regul. Tom. 9. vers. Testam. 4.* Laym. *in Theolog. moral. l. 3. tract. 5. c. 11. n. 5.* & Castrum Palaum, *o. 3. r. 16. disp. 4. punct. 13. §. 1. n. 8.* Et ratio est, eo quod in *dilt. c. 2. de test. in 6.* solum hæc susceptio, & executio prohibeatur, neque vltius lex procedat ad irritandum actum prohibitum; idem enim diximus officium Procuratoris sine Superioris licentia valide suscipi, quia textus in *c. Monachi 16. §. 1. & Clem. Religiosus de procurator.* sola prohibitionem contenti sunt, absque addita irritatione. Cum ergo textus in *c. Religiosus* prohibitionem statuerit, quin irritationem addiderit, affirmandum est, actus gestos validos esse, tamen illicite præstentur. Exemploque militis confirmari potest, cui prohibitum est, esse procuratorem; si tamen à iudicio non repellitur, valent gesta per eum, *l. filiusfamilias, §. veterani, ff. de procuratoribus.* Duas tamen limitationes adducit Sanchez, *Prima*, ut intelligatur, nisi Superior contradicat ei executioni. Ita Frideric. & Matienzo *apud eundem Sanchez, n. 45.* qui hanc ipsam limitationem sublimat, quando Superior ita contradiceret, ut expresse irritaret voluntatem Monachi acceptantis vel executionem. Nam simplicem prohibitionem (inquit ille) non fat esse ad irritandum, sicut nec simplex prohibitio iuris id efficit, quemadmodum Superiore prohibente Religiosis votum emittere, valet votum emissum, etsi vouentes peccent; secus quando Superior expresse prohiberet valorem irritando voluntatem. *Secundo*, limitatur sententia, nisi in iudicio opponeretur Monacho exceptio defectus potestatis ad exequendum, eod quod Superioris licentia careat; nam hæc exceptione opposita non valerent postea gesta. Sic Sanchez *n. 46.* ex Romano *Conf. 409. num. 6.* & ex alijs, quos refert.

3. Verum ego existimo omnes supradictas sententias esse probabiles, ut rectè obseruat Dicastillus de *Iust. l. 2. tract. 19. disp. 3. dub. 11. n. 124.* & secunda opinio habet suam maximam probabilitatem, tum propter auctoritatem plurium, & sapientissimorum, tum quia verba textus, præcipue illa, cum velle & nolle, non habeant, explicari possint de velle & nolle licite, quin extendantur ad valide; maxime cum ea, quæ exequitur testamentarius executor, non nomine suo sed nomine defuncti cuius vltimam voluntatem exequitur, censeantur fieri, ut magna ex parte voluntas executoris tantum sit quasi conditio, & applicatio causæ principalis voluntatis, scilicet vltimæ testatoris, ut ea moraliter perferendus suos habeat effectus in omnibus particularibus casibus, ad quos testator suam voluntatem direxit.

RESOL. XXVI.

An Religiosus si de licentia Superioris certioratus exequatur contenta in testamento, acta sint valida? Et an viris fide dignis de licentia Superioris testificantibus, Monachus testatoris voluntatem exequi possit? Et docetur, an gratia, vel privilegium ignoranti proficiat tempore concessionis, vel a tempore, quo in eius notitiam pervenerit? Ex p. 8. tr. 5. Ref. 23.

RESOLUTIO huius questionis ex illa dependet, an gratia, seu privilegium ignoranti proficiat tempore concessionis, vel a tempore, quo in eius notitiam pervenerit. Et hoc secundum verius est, ex cap. 1. vers. ex parte de concessione prebende, in 6. cap. si tibi absentis, vers. si tibi, de prebendis, in 6. lib. fin. C. de Consuetud. lib. 1. lib. qui absentis, vers. qui absentis, ff. de acquirend. heredit. Auct. quibus modis naturales efficiantur sui, illud autem, vers. generaliter, collat. 7. in iuris comprobationem magnam Doctorum seriem congerit Pater Thomas Sanchez de matrim. lib. 3. disp. 36. nu. 2. per totum. Quod subintelligit n. 4. nisi is in cuius favorem, gratia, seu privilegium concessum fuerit, per nuntium ad id destinatum illud impetret, quia tunc valet a tempore, quo tali nuntio intimatum fuerit. Unde ad premissam quaestionem afferendum erit, quod si licentia intimata fuerit a nuntio missa Monacho executori, seu Commissario, & ab eo cognita, & acceptata, tunc etenim quae rationem asserendum erit, valida erunt, sed si motu proprio, vel ad instantiam alterius tertij, ab ipso Monacho non confecti, seu missi, Praelatus eam concesserit, quia in hoc secundo casu, factum a Monacho licentiam ignorantem, erit nullius momenti, iuxta superiorem resolutionem. Ex qua argumentatur Thomas Sanchez, diff. disp. 36. n. 8. ad licentiam a proprio Parocho praestandam, ad hoc, ut alienus Sacerdos matrimonio interesse valeat.

2. Et an viris fide dignis de licentia Superioris testificantibus, Monachus testatoris voluntatem exequi possit? assertivè tenendum est: cum quandoque excuram testificatione eam praecessisse constare possit. Et haec omnia praeter Doctores citatos tenet Carpius de execut. testam. lib. 1. c. 5. n. 28. & seq.

RESOL. XXVII.

An Religiosus indigeat speciali licentia, ut ex voluntate testatoris Commissarius existat ad condendum testamentum? Ex p. 8. tr. 5. Ref. 24.

RESOLUTIO respondet aliqui, quos citat & sequitur Sanchez in Sum. 10. 2. l. 6. c. 11. n. 48. equiparatur enim officium commissarij, & executoris. Nam ideo executio testamenti Religiosis interdicitur, ne litigijs involvantur, neve curis secularibus implicentur, quae ratio aequè videtur procedere in officio commissarij.

2. Caeterum Castrus Palaus tom. 3. tract. 16. disp. 4. punct. 1. §. 1. num. 10. probabilius credit Religiosum non indigere speciali licentia, ut ex voluntate testatoris commissarius existat ad condendum testamentum, eo casu quo permittitur per commissarium condici quia huius officij nulla in iure invenitur expressa prohibitio. Tacita autem colligi non potest ex prohibitione officij executoris; quia leges prohibitiuae, utpote odiosae, extendendae non sunt ad casum diuersum, necdum similem. Ad condere testamentum longè diuersum est a testamenti condici executione; quia Tom. VI.

illud est exprimere voluntatem testatoris, hoc voluntatem expressam ipsius testatoris exequi. Praeterea ratio ob quam executio prohibetur, non procedit in commissario ad condendum testamentum; ea enim fuit, ne Religiosus pecunias contraheret, ne litigia haberet in bonorum distributione; ne obligaretur iudicio stare ad reddendam executionis rationem, quae omnia in testamento condendo nullo modo procedunt, ut intuenti constare potest. Cum ergo nec expressè; nec tacite esse commissarium ad condendum testamentum inveniatur prohibitum, nulla opus erit Superioris licentia.

RESOL. XXVIII.

An Religiosus indigeat speciali licentia a Superiore civica electionem Executorum testamenti ipsi a testatore commissam? Et qualiter autem hac electio Executorum facienda sit, &c.? Ex p. 8. tr. 5. Ref. 25.

RESOLUTIO sententiam tenet Sanchez in Sum. 10. 2. l. 6. c. 11. n. 41. quia Religiosus non habet velle, aut nolle. Sed omnino contrarium, scilicet nulla esse opus licentia, verius existimo, quia haec licentia idèd expostulanda necessariò esset; quia electio executorum sit Religioso interdicta: at nullo textu id constare potest. Ergo expostulanda non est. Quod si dicas, ex eo quòd Religioso interdicta est testamenti executio, interdicitam esse executoris electionem, quia est pars testamenti exequendi; facile responderetur, esse partem complementem & constituentem testamenti dispositionem: non autem esse partem executionis testamenti dispositi. At text. in c. Religiosus de test. in 6. solum interdicit Religiosis testamenti dispositi executionem; non verò illius constitutionem, & quae ad executionem praerequiruntur. Adde si haec executio executorum pars esset executionis testamenti Religiosis Franciscanis omnino esset interdicta; contra id quod ipsemet Sanchez num. 32. firmat. Ergo non esset dicendum electionem executorum sub executione contineri. Neque obstat ratio contraria, quòd Religiosus non habeat velle, vel nolle, scilicet a superiore independens, quominus possit executorem eligere; quia ad hanc electionem sufficit habere velle, vel nolle a superiore dependens. Qualiter autem haec electio executorum facienda sit, an, inquam, debeat necessariò fieri vnus ex certis qui possent exequi testamentum commissario non eligente, generalis est quaestio tam Religiosis quàm secularibus. Et haec omnia docet Castrus Palaus 10. 3. tr. 16. d. 4. punct. 1. §. 1. n. 11. vbi citat Telum Fernandez in leg. 31. Tauri, n. 4. & sequent. Non desinat tamen sententiam Sanchez docere Diacastillum de iust. l. 2. tr. 19. disp. 3. dub. 10. n. 107.

RESOL. XXIX.

An Officium Executoris possit impleri per alium? Et in textu huius Resolutionis apponuntur, & distinguuntur plures casus, in quibus potest, vel non potest Executor testamentarius committere munus suum alteri. Et docetur, in quo cognoscatur, an commissio sit facta nomine dignitatis, vel persona? Ex part. 8. tract. 5. Ref. 26.

RESOLUTIO respondet Sanchez in opuscul. tom. 2. l. 4. c. 1. dub. 41. per totum; sic asserens: Dico primò quòd hoc officij non potest delegari, nec

Sup. hoc supra in Ref. 10. §. 2. & superius in tr. 8. Ref. 28. §. 1.

Qq nec

nec impleri per alium; quia censetur electa industria personæ. *Secundò* dico, quòd hoc est limitandum, nisi certa rei derogatio, & certo loco faciendæ esset, quia tunc fortè posset alij committi. *Tertiò* dico, quòd hoc officium non transit ad hæredes; quia censetur electa industria personæ, nisi testator, qui executorem constituit, hoc expresse fecerit. *Quartò* dico, quòd si officium executoris committatur habenti dignitatem, transit in successorem in dignitate, quando committitur ratione dignitatis, secus si committatur ratione personæ. Ratio, quia quando primo casu committitur; non personæ, sed dignitati commissum censetur: dignitas autem eadem est, licet varietur personæ.

2. *Nota* quòd cognoscitur, an commissio sit nomine dignitatis, vel personæ, si adiciatur in commissione nomen proprium, siue solum, siue simul cum nomine dignitatis, ut dicendo, nomino Petrum testamentarium meum: aut, nomino Petrum Archiepiscopum Granatensem testamentarium meum, tunc commissio est nomine personæ: si verò tantum apponitur nomen dignitatis, ut, nomino Archiepiscopum Granatensem testamentarium meum, tunc commissio est ratione dignitatis, nisi institutus sit propinquus, quia tunc licet nomine non fuerit expressum, videtur ratione personæ, cum affectione propinquitatis factum. Et hæc omnia: ut dixi, ex multis Doctoribus docet Sanch, *loc. cit.* quem postea sequutus est Cardinalis de Lugo *de Iust. t. 2. disp. 24. sect. 16. n. 328.*

3. Sed circa præsentem, ne deseras videre Carpium *de exec. test. l. 1. c. 18. per totum*, ubi ponit, & distinguit plures casus, in quibus potest, vel non potest executor testamentarius committere munus suum alteri. *Primus casus* est, quando executor, vel commissarius assignatus fuit sine facultate delegandi, & tunc non potest. *Secundus casus* versatur si in voluntate commissarii delegatio relinquatur; quia iure improbat, si non fiat ad pias causas. *Tertius casus*, si in arbitrium, quia tunc valet. *Quartus casus*, quando ad pias causas committitur, siue in electionem, siue in voluntatem; quia ex magis recepta sententia valet. *Quintus casus* erit, si electio relinquatur in incertum de certis; quia tunc valet. *Sextus casus*, si committatur in incertum de incertis; quia reiicitur. *Septimus casus* constituitur, quando sola executio nudi facti iam à commissario declarati iniungitur: quia tunc admittitur. *Octavus casus* datur in formula à testatore assignata, relinquo talem executorem; & si nolit, vel non possit, valeat alterum delegate. Qui quidem casus latè, & doctè à dicto Carpio exponuntur, & declarantur.

RESOL. XXX.

An Executor testamenti à testatore nominatus teneatur acceptare officium, & ad id possit, cogi?

Et si sine causa non acceptet, an peccet mortaliter?

Ex quo inferitur peccare non accipientem officium arbitri, quando spes est, quod partes ad concordiam reducantur?

Et in casu, quod nominatus non acceptet munus Executoris, an tunc Episcopus sit Executor?

Et quamvis Executors habeant annum ad exequendum testamentum in foro conscientie, an excusentur à mortali, quando differunt solutionem debitorum, & legata defuncti? Ex part. 4. tract. 4. & Misc. Resol. 162.

Sup. hoc in Res. seq. & in §. eius not. Sup. hoc in foro conscientie infra in Res. 12. §. 1. post medium.

§. 1. **H**ic casus frequenter potest accidere, & ad illum respondet Spino *in specul. testament. glossa 28. n. 18.* quòd licet non possit cogi acceptare officium executoris: at in foro conscientie si sine causa non acceptet, peccabit mortaliter, ex glossa in

capite sicut 11. quest. 1. ver. usum. & ibi Archidiaconus, ubi docent peccare non recipientem arbitrium; unde dictan glossam sequuntur Imola in cap. pastoralis, de officio delegati, in princ. & ibi Felinus numero 6. afferentes peccare mortaliter non acceptando officium arbitri, quando spes est, quòd partes ad concordiam reducantur.

2. Sed ego puto quòd quando neque expresse, neque tacite acceptavit officium executoris, non solum non potest cogi, sed neque tenetur acceptare, neque peccabit renutiando, quia aliter hoc officium non esset voluntarium, contra communem Doctorum sententiam, & ita docet Sanchez *in opus. tom. 2. lib. 4. cap. 1. dub. 2. n. 4. & seq.* ubi etiam explanat, quòd executor dicatur acceptare, vel non acceptare tacite officium suum, & tenet cum Sarmiento *libro 8. selest. sup. libro 1. ff. de legat. 2. n. 12.* contra Padillam *in dictam legem numero 28.* non posse iudicem compellere executorem testamenti ad officium accipiendum, etiam si executor sit consanguineus testatoris, quòd etiam mihi placet.

3. Notandum est etiam hîc quòd in casu supradicto, nempe quando exequutores nominati à testatore nolunt acceptare officium, tunc Episcopus est executor. Ita Sylvester *ver. testamentum 2. q. 2. dicto 1. Armilla per executor. n. 25.* Tabiena *eodem ver. q. 15.* Angelus *n. 21.* & Ancharanus *in c. Religiosus, de test. in 6. n. 2.* ubi dicit, quòd si testator assignet eum, qui esse nequit, vel is obiit, exequetur Episcopus.

4. Et tandem nota hîc obiter id quòd alibi etiam notauimus, quòd licet in foro externo exequutores habeant annum ad exequendum testamentum; hoc tamen non procedit in foro conscientie, & ideo exequutor & hæres, si cum possint, differant notabiliter solvere debita & legata defuncti, peccant mortaliter. Ita Nauarra *de restit. lib. 3. cap. 4. num. 165.* Nauarrus *in manuali cap. 25. num. 65.* quòd ita verum est, ut asserat optimè Palacios Rubcos *rubr. de donat. §. 65. numero 19. & 20.* Azucudus & alij, quos citat & sequitur Sanchez *ubi supra, dubio 53. numero 8.* exequutores & hæredes non excusari à peccato mortali, quando differunt solutionem debitorum, & legatorum causa vendendi res defuncti maiori pretio, nisi differant ut rebus defuncti melius venditis copiosiores dentur elemosynæ, & augmentum elemosynæ est valde magnum, tempus autem tarditatis est valde breue, ita ut arbitrio boni viri melius sit tardare, certum est omnino supradictos non excusari quando differunt ut res melius vendantur ut hæredi prosint, quæ omnia notanda sunt à Confessariis, quia in hoc scio & multum doleo exequutores testamentorum multum peccare.

RESOL. XXXI.

An Executors testamenti munus suum acceptare coguntur?

Et an, quando Executor, seu commissarius presens, & tacens inuenitur assignationi officij, seu eius nominationi, acceptationem inducat?

Et an hoc locum habeat in consanguineo presente, & tacente, vel si Executor, aut commissarius presens, & tacens designatus fuit ad erectionem Ecclesie, Monasterij, vel ad puellas maritandas, &c?

Et an si Executor officium non acceptet, amittat eo ipso premium à testatore ei relictum ob tale officium?

Imò, & legatum quodcumque relictum ei fuerit à defuncto?

Et

Et tandem dubitatur, an sit aliqua poena in iure statuta his, qui Executoris Officium non accipiunt? Ex p. 8. tr. 5. Ref. 27.

1. R Espondeo negatiuè cum Molina de Iustit. tom. 1. tr. 2. disp. 248. & aliis communiter, quia officium executoris à partibus electi non est publicum, & sic nullus inuitus id admittere compellitur, nisi expressè, vel tacitè acceptauerit tale munus, Nota verò quòd tunc dicitur tacitè acceptare, quando aliquem actum fecit, ex quo posset præsumi mandatum acceptasse, de quibus latè Carpius de exec. ref. lib. 1. c. 17. & alij.

2. Non tamen, quòd quando executor, seu commissarius præsens, & tacens inuenitur, assignationi officij, seu eius nominationi, in quo Doctores magis communiter conueniunt, ex præsentia, & taciturnitate acceptationem non induci, ita Barbacia communem asserens in disto cap. Ioannes, de testam. n. 11. & alij. Vnde temperanda est Petri de Peralta asserio, in dist. l. 1. de legatis, n. 61. in illis verbis: & quando acceptasset etiam tacitè in ipsius officij delatione per ipsius præsentiam, esset cogendus omnimodo exequi, ne testator deciperetur; nam Peralta hinc subintelligendus est, si alias per alios actus constaret præter præsentiam executoris acceptare voluisse; quia ex ea sola minimè inducitur, iuxta superiorem Doctorem communem resolutionem.

3. Verùm licet hæc omnia sint vera, limitantur, vt locum non habeant in consanguineo præsentè, & tacente; quia ex taciturnitate cum consanguinitate simul iuncta scribentes acceptationem officij constituunt, quòd probatur ex l. si filius familias absente 18 ff. ad Senat. cons. Mæcedonianum, ibi, debet pater si actum improbat, continuò testationem interponere contrariæ voluntatis. Ex qua communiter Doctores colligunt approbationem patris induci ex receptione literarum filij, eiusque taciturnitate, si non contradicat, seu protestetur.

4. Limitantur Secundo, si executor, seu commissarius præsens, & tacens designatus fuit erectionem Ecclesiæ, Monasterij, redemptionem captiuorum, ad puellas maritandas, ad suffragia pro mortuis eroganda, seu ad aliam quamlibet piam causam exequendam, in quibus euentibus taciturnitatem cum pia causâ coniunctam (absque dubio) per se consensum, & acceptationem inducere libenter admittam. Quæ omnia latè comprobat Carpius loc. cit. n. 27. & sequent. Sanchez num. 8.

5. Et tandem nota, quòd si executor officium non accipit, amittit eo ipso præmium à testatore illi relictum ob tale officium: imò, & legatum quodcumque relictum ei ab eodem defuncto; quòd tamen quoad alia legata non relicta in præmium non procedit, quando constat testatorem hoc ei relictum fuisse, etiam si scierit, quòd tale officium non acceptaret, vt docet Sanchez n. 12. Aduertit tamen bene Molina cum alijs, §. Executor, legata alia, quæ non sunt in præmium relicta, non amittenda ante latam sententiam; quia leges, quas asserit, hoc imponunt in poenam reiecti muneris: poena autem ante sententiam non debetur. Obseruet etiam, §. quando verò, id, quòd relictum est in præmium, si vnus ex executoribus munus non accipit, cedere alijs executoribus munus non nominatis acceptantibus, argumento legis vineæ, §. vbi autem, C. de caducis tollendis, & quia sicut diminuto onere diminuitur portio, ita accrescente onere alijs socijs, debet eis accrescere portio. Et hæc omnia docet Cardinalis de Lugo vbi supra.

6. Non deseram tamen adnotare quòd supra dictis difficulter adheret Pater Vvadingus tractat. de contrah. disp. 4. dub. 13. §. 4. n. 5. vbi sic ait: Dubitatur an

sit aliqua poena in iure statuta his, qui executionis officium non accipiunt? Respondeo nullam esse statutam, vt testatur l. si quis senile brum ff. de religiosis.

7. Doctores autem passim docent talem ipso iure priuari emolumentis, quæ sunt ipsi relicta in testamento, & ita Couarruias in cap. Ioannes, de testam. n. 3. & post eum Molina de Iustitia, disp. 248. & ante eos Bartolus l. 1. ff. de legatis 2. Sed sanè nullum videtur esse in iure huius doctrinæ fundamentum, quia quæ iura citantur, & præsertim ex Authenticis de hered. & falcid. & de Ecclesiasticis titulis, agunt de hereditate, vel legato acceptato expressè, vel tacitè, quando scilicet hæres, vel legatarius non volunt tempore assignato voluntatem defuncti implere, & de talibus est specialis ratio. Cùm enim agnoscendo hereditatem, vel legatum contraxerint quodammodo cum testatore de voluntate implenda, & tamen implere noluerint, nec stare contractui, meritò priuantur omnino, quòd testator ipsis reliquit. Et quidem absque vlla dispositione iuris ex sola præsumpta mente testatoris deberent amittere, quòd relictum est in præmium officij executoris, sed in alijs legatis alio titulo relictis ista ratio non militat. Nihilominus tamen propter auctoritatem videtur admittenda sententia communis, quòd scilicet ex sola non acceptance perdat legatum. Sed distinctionem, quam adhibet Molina, quòd scilicet ea sola legata auferantur, quæ sunt relicta intuitu executionis, non probò: malo enim adherere Bartol. loco citato, qui duo tempora distinguit legum: nam secundum ius antiquum ff. videretur admittenda distinctio Molin. sed non secundum ius nouum Authenticarum, cùm in citata Authentica de her. & falcid. omnia proflus, quæ sunt in testamento assignata, auferantur propter legitimam filij. Huc vique Vvadingus.

RESOL. XXXII.

Ac saltem in foro conscientia Executores teneantur accipere munus impostum sub mortali peccato? Ex quo inferitur peccare non accipientem Officium arbitri, quando spes est, quòd partes ad concordiam reduceret. Et quamuis Executor non possit compelli ad acceptandum munus, an hoc locum habeat in Religiosis, si compellantur à suo Superiore? Ex p. 8. tr. 5. Ref. 28.

1. R Espondeo quòd Didacus Spino in specul. res. Stam. gl. 28. n. 18. asserit, quòd licet executor non possit cogi acceptare officium executoris testamenti; at in foro conscientie, si sine causa non accipret, peccabit mortaliter, & probat ex doctrina glossæ, c. sicut 11. q. 1. vers. osum, & ibi Archidiaconus vbi dicunt peccare non recipientem arbitrium, quam glossam sequuntur Imola cap. pastoralis, de offic. de leg. in princ. & ibi Felinus n. 6. dicentes peccare mortaliter, non accipiendo officium arbitri, quando spes est, quòd partes ad concordiam reduceret.

2. Sed hoc ita vniuersaliter dictum minus verum est, quia sic non esset hoc officium voluntarium, contra omnes Doctores citatos. Vnde dicendum est, quòd tunc tantum peccabit non accipiendo siue officium arbitri siue executoris, quando ad id posset per iudicem compelli. Ita Sanchez in opusc. 1. 2. lib. 4. c. 1. dub. 42. n. 4. & 5. & post illum Cardinalis de Lugo de Iust. 2. disp. 24. sect. 16. n. 329. qui tamen rectè hoc limitat, nisi ex charitate teneretur, quia sine graui detrimento suo posset proximi rebus consulere, in quibus alias grauius proximus pateretur.

3. Notandum est tamen hinc obiter, quòd licet executor non possit compelli ad acceptandum munus, vt

Quæ hic est in superiori resolutione diximus, fallit tamen hoc in Religiosis, si compellantur à suo Superiore quia tenentur illi parere strictiori vinculo obedientiæ, quàm aliis Episcopis, vel aliis superioribus. Ita Vasquez *opus. de test. c. 9. §. 3. dub. 2. n. 39.*

§. pro Religiosis in Ref. seq.

RESOL. XXXIII.

An Episcopus possit cogere, ut aliquis acceptet munus Executoris: & quid de Religiosis? Ex part. 8. tract. 5. Refol. 60.

Sup. hoc quo ad laicos supra in Ref. 30. & 11. & pro Religiosis cum eodem Vasquio hoc citato in fine præcedentis Ref.

§. 1. **Q**uoad Episcopum in ordine ad laicos, respondeo negativè; quoad Prælatum in ordine ad Religiosos; respondeo affirmatiuè. Et ita Vasq. *Opus. de test. c. 9. §. 5. dub. 2. n. 79.* sic ait. Non potest ab Episcopo aliquis cogi, ut sit executor voluntatis defuncti, bene tamen Religiosus à suo superiore, quia tenetur illi parere in omnibus strictiori vinculo obedientiæ; quis quàm suo Episcopo. Hæc ille.

RESOL. XXXIV.

Quomodo Executores, si sint plures procedere debeant? Et an, quando plures Executores, vel commissarij constituti sunt, præualeat, quod maior pars fecerit etiam separarim?

An hoc procedat, quando capitulo, suo Vniuersitati commissio testamentaria iniungitur? Ex p. 8. tr. 5. Ref. 29.

§. 1. **A**D hoc dubium breuiter sic responder Molina *de iust. r. 1. tr. 2. disp. 248.* Quando multi constituti sunt executores alicuius testamenti, quidam eorum mortui sunt, aut in remotis agant, aut concurrere non velint ad testamenti executionem, ceteri, etiam si vnus tantum sit, procedere possunt ad executionem testamenti, nisi testator contrarium expresserit. Ita habetur *c. Religiosus, §. vlt. de Test. l. 6.* vbi gloss. quam Sylu. *verb. test. 2. q. 5. promunc. 1.* & alij sequuntur, ait, si quis eorum sit in loco propinquo, & admonitus intra terminum præscriptum non aduenerit, reliquos procedere posse ad executionem. Ita Molina, cui adde Sanchez *in opus. r. 2. l. 4. c. 1. dub. 44.* quos sequitur Cardinalis de Lugo *de iust. r. 2. disp. 24. sect. 16. n. 3. 1.*

2. Sed melius, & latius pertractat hanc quæstionem Carpius *de exec. test. lib. 3. c. 2. per totum;* nam primò aliquando plures executores in testamento nominantur; aliquando ita plures constituuntur quòd cuilibet eorum eadem potestas in solidum mandatur; hoc supposito.

3. Dico primò, quòd quando plures commissarij nominantur, omnes (& non vnus sine alio) voluntatem defuncti exequi tenentur, *c. Religiosus 2. §. sanè, de test. l. 6.* vbi gloss. *verb. simpliciter, Speculator tit. de instr. edit. & nunc vero aliquas num. 12. post med. vers. & nota quòd ideo,* Ioannes Andr. *in nouella, dict. §. sanè coll. 3. vers. si sunt plures,* vbi Anchar. *n. 3. tertio nota.* Dominicus, *n. 1. ibi, causà legitima sustinente,* Philippus Franciscus, *n. 10.* vbi ex Archidiacono docet, quòd executores sint plures, debent omnes simul agere in iudicio, vel procuratorem constituere, qui nomine omnium compareat.

4. Declaratur dicta conclusio, nisi vnus executorum seu commissariorum mortuus fuerit, vel absens in remotis, aut exequi noluerit; quia alius adimplere potest, vt ex dicto §. sanè, expressè dicitur.

5. Nota quòd dictum est in remotis; quia si commissarius de proximo venire potest, ceteri tenentur eum expectare, dicto §. sanè, ibi, *vel in remotis agente,*

vbi glossa *verb. in remotis,* ait, quòd si non multum distat, vocabitur, & si in termino assignato non venerit, procedet forcius sine illo. Et hæc vera sunt, nisi consensus maioris partis accedat, tunc necessariò non est vocandus.

6. Rursus prædicta declaratio (si vnus mortuus fuerit) extenditur in impedito morbo continuo, nam alij, seu alius commissarij voluntatem postremam perficere poterunt.

7. Extenditur præterea dicta declaratio, & dispositio dicti §. sanè, in eo euentu, in quo plures, tres, vel quatuor executores, vel commissarij nominati sunt, quia aliquibus mortuis, impeditis, vel absentibus, vnus, vel reliqui voluntatem postremam exequi poterunt, etiam si dictus §. sanè, videatur loqui tantum in duobus executoribus, ibi, *vnus, & ibi, alius;* nam §. incipit per verbum, *duobus,* & eadem ratio militat in tribus, vel quatuor executoribus, seu commissariis (aliquo eorum mortuo, seu impedito, quod in duobus).

8. Et tandem prædicta conclusio explanatur, vt non habeat locum, quando certa res, certo loco, seu personis relicta fuerit: siquidem concensus omnium executorum necessarius non est, quo ad eius executionem, cum actus vnus voluntate perficiatur.

9. Dico secundo, quòd vbi plures executores, seu commissarij constituti sunt, præualeat quod maior pars fecerit, vt communiter scribentes sentiunt in dicto §. sanè, dicta l. 38. Tauri, ibi, *cum plese y execute se lo que mandare y declarar la maior parte de ellos,* cum fetè in omnibus negotiis à pluribus expediendis statatur maiori parti, l. quod maior ff. ad municipalem, cap. 1. de his que sunt à maiori parte.

10. Extenditur hæc conclusio, etiam si executores, seu commissarij vocati non sint, nec in vnum conueniantur; quia præualeat quod maior pars separarim fecerit. Cuius ratio est, quia quando actus explicandus est per singulos, vt singulos, nec aliorum præiudicium versatur; quia aliquis eorum non patitur damnari effectuale, cum ceteri commissarij, vel maior pars eorum votum suum explicare valeat, intra terminos iuris, vel à testatore assignatos: inde est vt sufficit, quod maior pars separarim fecerit: at non procederet, quando Capitulo, seu vniuersitati commissio testamentarij iniungitur: siquidem tunc collegialiter Capitulum conueniri debet, nec separarim persona Collegij votum suum explicare poterunt ex commissione enim facta à testatore Capitulo, ita consequenter videtur iniunctum. Et hæc omnia ex multis aliis Doctoribus, & rationibus firmat Carpius *loc. cit.*

RESOL. XXXV.

Quid faciendum, quando duosunt tantum Executores, & dissentiant?

Et quid est dicendum, si vnus est Episcopus, alter iudex secularis. Vnus Clericus, alter secularis: Vnus sanguineus, alter extraneus; Vnus masculus, alter femina? Ex p. 8. tr. 5. Ref. 30.

§. 1. **P**RO responsione huius dubij Carpius *de exec. testam. lib. 3. cap. 2. num. 30.* sequentes casus separat.

2. Primus si vnus sit Clericus, & alter laicus, vt tunc vox Clerici præferatur, vt tenet Andreas Siculus *in cap. sua nos, columna 7. de testam. pro vt cum refert, & sequitur Palatius Rubius in reper. cap. per vestras, & donat. §. 43. n. 8. Gomez Arias in d. l. 38. Tauri, n. 5. in fine. Spino in test. gl. 28. n. 19. vers. quod intelligit. Quod sanè accipiendum est, vt (ceteris paribus) Episcopus, seu iudex secularis voto Clerici potius accedat, vt est de mente Baldi statim citandi.*

3. Secundus

3. *Secundus casus* est, si masculus, & femina concurrant; quia tunc votum masculi præferatur, ex lib. 1. ff. de Senatoribus, in illis verbis: *Consulari femina, utique consularium virum preferendum esse nemo ambigit*, Palacius Rubius dicit. n. 8. ad finem. Salazar de vici. & consuetudine c. 12. n. 26. Gomez Arias dicit. n. 5. Spino dicit. n. 19. vers. et si femina. Quem casum intelligendum esse existimo, etiam; ceteris paribus, ad hoc ut iudex hoc respectu voto masculi auhareat.

4. *Tertius casus* consideratur, ut discordantibus testamentariis, votum consanguinei anteponatur, Bald. in l. Imperator 6. ff. de pactis, 2. col. vers. & secundum hoc, ubi ait, quod (ceteris paribus) Episcopus debet adherere voluntati consanguineorum, & coniunctionem; quibus à testatore distributio inter partes fuit relicta: quem sequuntur Palacius Rubius, Gomez, Arias, & Spino citati, Rolandus in consil. 16. num. 42. vol. 3. Lara de Ammiserariis, & Capellanis lib. 2. cap. 3. n. 27.

5. *Quartus casus* est, ut in omnem euentum, votum commissarij præferatur, quod magis accedit voluntati defuncti: seu eius breuiori expeditioni: non attenda qualitate clericatus, sexus, seu consanguinitatis: ad hoc ut iudex, seu Episcopus illud eligere valeat. Si enim ratio prelationis in Clerico, viro, & consanguineo, ex illorum qualitate consideratur pro expedienda postrema voluntate: inde consequens est, ut si hæc deficiat, & maior affectus in consocio commissario inueniatur, quod ei subscribere debeat Episcopus, seu iudex alius. Hucvique Carpius.

6. Non desinat tamen hic admotæ illa etiam: quæ circa præsentem dubitationem asserit Sanchez in opus. tom. 2. l. 2. c. 1. dub. 45. n. 3. Quando, ait, executores discordes sunt æquales pro vtraque parte, ut duo pro vna, & duo pro alia, tunc dicit Spino, eo n. 19. posse præferre Episcopum, quem voluerit. Sed dicendum est, quod si sit in rebus piis, potest Episcopus præferre; quem voluerit; si vero in rebus profanis, id potest iudex secularis. Sic Baldus & Speculator, quos refert, ac sequitur Gregorius Lopez l. 6. tit. 10. p. 6. vers. itaodos Francus cap. 2. §. sane, de test. in c. n. 5.

7. *Nota* hoc intelligendum esse data paritate personarum; secus si sint disparæ, ut quia vnus est masculus, alter femina; tunc enim præferatur masculus; vel si vnus sit extraneus, alter vero consanguineus testatoris, præferatur consanguineus: vel si vnus sit laicus, alter vero clericus, præferatur clericus. Ita Sanchez & post illum Cardinalis de Lugo de Inst. l. 2. disp. 24. sect. 16. n. 35.

RESOL. XXXVI.

Ad quid teneantur Executores? Et p. 8. tr. 5. Res. 31.

§. 1. **R**espondeo breuiter teneri secundum mentem testatoris omnia exequi, & proinde debent esse instructi medijs ad suum officium necessarijs. Si meri sunt executores contra resistentes, siue heredes, siue alios, possunt implorare officium iudicis; si commissarij, vel executores cum plena facultate, & arbitrio intentabunt etiam actionem in iudicio: tenentur quoque facere initio inuentarium, quod tamen ad inuentarium attinet, cum hæredi sapè sit valde durum, statum suorum bonorum aperire, cum subinde non expedit sciri, aut tam diuitem, aut tam pauperem esse, quam est re ipsa, sufficere si ille caueat executoribus de præstandis legatis iuxta voluntatem testatoris, & finito officio rationem reddere suæ distributionis paratus sit. Sed quando sunt executores vniuersales, & quasi loco hæredis ad distribuenda omnia iuxta mentem defuncti; tunc debent facere inuentarium, non tamen necessariò coram iudice, sed coram Tabellio-

ne, & testibus. Imò testator potest ipsis remittere confectionem inuentarij, lib. vltim. C. de arbit. iur. ibi enim curatores ipsos liberari posse decernitur ab inuentario conficiendo; quanto ergo magis potuit executores; ut bene Bart. lib. 2. C. de alim. pupillo præst. qui dicit posse tunc remittere, solent in multis locis caueri; in multis tamen, si sint potentes, aut habeant stabilia bona, cautio non exigitur. Et hæc omnia docet P. Nvadingus tract. de contract. disp. 4. dub. 13. §. 4. num. 7.

RESOL. XXXVII.

An Executores habeant facultatem vendendi bona testatoris ad exequenda opera in testamento præscripta? Et praxi dictæ questionis apponuntur quatuordecim conclusiones.

Et tandem docetur, quod hæres potest Executorem impedire, ne vendat, vel offerendo pecuniam necessariam, vel exhibendo se paratum ad soluendum, &c. Ex p. 8. tract. 5. Res. 32.

§. 1. **H**anc questionem breuiter tangit Dicastillus de Inst. l. 1. n. 19. disp. 3. d. 15. n. 186. Molina de Inst. l. 2. disp. 248. paulò latius Sanchez in opus. c. 1. 2. lib. 4. c. 1. dub. 46. per totum. Sed omnium latissimè Carpius de exec. test. lib. 3. c. 3. per totum.

1. Et ideo supponit quòd executor, & commissarius vel est vniuersalis, vel particularis. Vniuersalis dicitur, cum nullo dato hærede in testamento pauperes, seu anima instituuntur (commissariis constitutis) vel eis testatio, seu distributio vniuersalis iniungitur. Particularis vero cum (constituito hærede) executio alicuius rei ei relinquatur: primum probat l. nulli, lib. si quis ad declinandam, C. de Episcop. & Clericis: secundum docet lib. alio hærede, ff. de aliment. & cib. legatis.

2. Et his suppositis apponit plures conclusiones. *Prima*, Quòd commissarius vniuersalis res hereditarias vendere potest ad perficiendam testatoris voluntatem. *Secunda conclusio*, Particularis executor, vendere non valet, nisi facultas ei à testatore sit concessa. *Tertia conclusio*, Commissarius cui à testatore concessa est plena, & libera facultas vendendi, poterit apprehendere rem, seu res hereditarias ad exequendam testatoris voluntatem (etiam reluctante hærede) & possessionem, dominiumque in emptorem transferre, non solum de iure regio, sed etiam de iure communi post hereditatem aditam. *Quarta conclusio*, Executor seu commissarius particularis, vel vniuersalis cum facultate vendendi non potest res hereditarias directè, nec indirectè emere. *Quinta conclusio*, Licet Executor, vel commissarius emere non valeat, potest tamen iure sanguinis retrahere rem sui patrimonij. *Sexta conclusio*, Commissarius particularis, vel generalis cum libera facultate vendendi, & quòd possit facere ea omnia, quæ testator facere poterat, iure ei licet in venditione rerum, pro earum faciliore, & meliori expeditione promissum (vulgo *prometido*) concedere; dummodo absit dolus. *Septima conclusio*, Ex venditione rerum hereditariarum pro exequendis causis pijs à defuncto relictis, executor, seu commissarius non tenetur soluere gabellam, quando illud, quod huius iuris nomine præstaretur, detraheretur à causis pijs, taliter quòd tanto minus perciperet causa pia; secus in eo euentu, quo certa quantitas relinquatur expendenda; vel distribuenda pro pia causa, remanentibus tamen alijs bonis hereditarijs commodo hæredis, ex quibus solui posset. *Octaua conclusio*, Si Executor, seu commissarius aliquas expensas fecerit in exigendis rebus, vel quouis alio modo ad exequendam dispositionem defuncti, poterit alias petere ex bonis hereditarijs.

ditariis. *Nona conclusio.* Executor, seu commissarius, etiam cum facultate vendendi tenetur cum subhaftatione distrabere. *Decima conclusio.* Executor, seu commissarius in venditionibus his prius vendere debet mobilia, postea immobilia, deinde iura, & actiones. *Undecima conclusio.* Executor, seu commissarius particularis, vel vniuersalis periculum euictionis non sustinet, ex venditione ab eo facta, vt (talis executor) licet ex eius promissione hereditas teneatur. *Duodecima conclusio.* Executor habens potestatem vendendi, poterit permutare, in solutum dare, vel obligare. *Tertiadecima conclusio.* Commissarius cui simpliciter a testatore factis testamenti iniuncta fuit. *Quartadecima conclusio.* Venditio hanc bonorum quiescet, si haeres offerat nummos commissario ad exequendum testamentum. Et omnes haec conclusiones late probat & declarat, omnino videndus in facti contingentia Carpius loco citato.

4. Non desinam tamen etiam hic apponere verba Cardinalis de Lugo de iust. r. 2. disp. 24. sect. 16. n. 332. vbi quaerens an executores habeant facultatem vendendi bona testatoris ad exequenda legata, vel alia opera praescripta? respondet, executores vniuersalem posse, particularem non posse: quare si executor particularis propria auctoritate vendat, venditio est nulla. De facto tamen solent communiter testatores hanc facultatem executoribus concedere in ordine ad implenda, quae in testamento continentur. Debent tamen seruare debitam ordinem, vt prius vendat mobilia, postea iura, & actiones, postea immobilia, l. à Dino, §. in venditione, ff. de re iudicata. Debent etiam bona fide vendere, vt rem magni pretij non vendant pro minimo, & non nisi cum bannimentis, & publica subhaftatione: potest autem haeres executores impedire, ne vendat, vel offerendo pecuniam necessariam vel exhibendo se paratum ad vendendum, & satisfaciendum intra debitum terminum, & datis fideiussoribus, vel offerendo rem aliam, quae cum minori incommodo vendi possit, vel emptorem, qui maius pretium offerat. Ceterum executor, quando iure suo vendere potest, non tenetur de euictione, sed haeres, & potest non solum vendere, sed etiam permutare, obligare, vel in solutum dare; non possunt tamen hac facultate vti ante aditam hereditatem de iure communi, nisi ad legata pia: nec nisi prius requisito haerede & communiter loquendo, nisi hic ex industria effugiat praesentiam executoris, vel nisi in rebus claris, in quibus non est necesse haereditis voluntatem explorare. Sed, vt dixi vide Carpius, vbi supra.

RESOL. XXXVIII.

An Executores possint, inuito haerede, soluere legata, & debita defuncti?
Et an peccet mortaliter haeres resistens si ipse non exequatur? Ex p. 8. tract. 5. Ref. 38.

§. 1. **H**Anc quaestionem pertractat Sanchez in Opus. rom. 2. lib. 4. cap. 1. dub. 47. & 48. ex quo postea Cardinalis de Lugo, de iust. tom. 2. d. 24. sect. 16. n. 333; infra scripta reassumpsit, nempe executores, si haeres non resistat, posse propria auctoritate soluere legata, & debita quae testator solui iussit, quia hoc est officium ipsis commissum, vt exequantur contenta in testamento; quare alia debita in testamento non contenta non possunt soluere, quia solum sint executores testamenti, sed haec debent ab haerede peti. Nisi testator dixisset, vt exonerent suam conscientiam, & soluant eius debita; tunc enim possent & deberent soluere debita, non solum ciuilia, sed etiam naturalia, quae in solo conscientiae foro debentur:

si verò haeres sit iniustus: non potest executor capere rem legatam, vt tradat legatario, quia non potest propria auctoritate, per vim eicere haeredem a possessione bonorum. Potest tamen, & tenetur intimare Episcopo, vt compellat haeredem; potest etiam agere aduersus haeredem, & debitores hereditaris ad legata pia, vel causa alimentorum pauperum; ad alia verò, si sit merus executor, agere non potest directè, sed implorare officium iudicis, vt ipse ex officio haeredem cogat; solent tamen testatores facultatem dare executoribus agendi aduersus haeredes, & quoscumque alios.

2. Vnde ex his Valerius in differ. vtriusque fori, vbi testamentum differ. 5. dixit, quod in foro conscientiae tenetur quilibet executor testamentarius exequi ea quae in testamento relicta sunt, & excipere bona defuncti, & ea vendere ad solationem, & executionem eorum, & sic peccabit mortaliter haeres resistens, si ipse non exequatur. Vnde si haeres resistat, poterit executor denunciationis Euangelicae, vel per officium iudicis obtinere mandatum à iudice contra haeredem; vel possessorem bonorum, vt tradat sibi quae necessaria sunt, vt defuncti voluntas executioni mandatur.

RESOL. XXXIX.

An in legatis soluendis sit seruandus aliquis ordo, vt in debitis? Ex p. 3. tr. 5. & Misc. 1. Ref. 60.

§. 1. **A**D hanc dubitationem sic respondet Ioan. Valerius in differ. vtriusque fori, vbi legat. diff. 2. n. 2. Vidi dubitari an in legatis soluendis sit seruandus ordo prioritatis, & dignitatis, vt prius soluantur legata magis pia, deinde alia minus pia, tertio loco prophana, & non pia; & an teneatur in conscientia qui praedictum ordinem non seruauerit, quando hereditas non est ita sufficiens, & ampla vt possit omnibus satisfieri. Et dubium hoc contingit potissimum, vbi testator relinquit in testamento, vt in quibusdam redditibus paulatim legata per se relicta soluerentur. Et sanè si testator nihil circa hoc disposuit, idem dicendum de legatis, quod de creditoribus chirographariis, nempe non esse locum gratificationi, sed pro aequis portionibus esse soluendis, seu pro rata bona esse restituenda. Ita Valerius, & alij penes ipsum, quibus ego addo Sanchez in summ. tom. 1. lib. 3. c. 5. n. 40 & Bonacinam de contract. disp. 3. q. vlt. num. 27. vide etiam Comitulus in respons. moral. lib. 7. q. 10. num. 4.

RESOL. XL.

An Executores possint compelli à Capitulo Sede Vacante ad Executionem testamentorum, & ad reddendum rationes? Ex p. 8. tract. 5. Ref. 62.

§. 1. **R**espondeo affirmatiuè. Ita Couarruias in c. Ioan. n. 2. de test. Card. in Clem. vnic. q. 3. de test. Panuin. de potest. capit. 9. 3. Barbosa de potest. Episc. §. rom. 3. quod extendit etiam ad potestatem cogendi ipsos executores ad rationes reddendas. Imol. in Clem. vnic. sub n. 13; Franc. in c. vnic. de maior. & obed. lib. 6. q. 11. & hanc opinionem docet etiam Moneta de commut. vlt. vol. c. 5. n. 428.

RESOL. XLI.

An Episcopus possit praecipere haeredi, & Executori, vt ante annum adimpleant exequenda

etiam quoad legata profana, & ante completos sex menses quoad legata pia: Ex part. 8. tract. 5. Resol. 53.

Respondeo affirmatiue cum Molina de Inst. tom. 2. tract. 2. diff. 251. vbi sic ait. Dubium est vtrum ante annum, & in legatis piis ante completos sex menses, à testamento infirmatione, possit iudex precipere ac cogere executores, vt testatoris voluntatem executioni mandent? Respondendumque est cum Panormitano, cap. si heredes, de testam. n. 4. & 5. cum Couarruina, ib. n. 4. & alijs, posse. Etenim, quando nullum est legitimum impedimentum, quod hæres aut executor possint obtere, vel circa inuentarij confessionem, vel circa aliquid, aliud cogere eos potest iudex, vt cum primum poterint defuncti voluntatem exequantur ideque censuris Ecclesiasticis, aut eis interdiciendi bonorum defuncti administrationem. Ita ille.

2. Et Carpius de exec. testam. lib. 3. c. 1. n. 15. & 16. docet posse Episcopum bina monitione præmissa restringere annum maximè ex iusta causa, siue in legatis pijs, siue in profanis. Et licet à iure semestre in causis pijs executori concedatur, etiam dictum semestre poterit Episcopus restringere. Et hæc probat Carpius ex probatis Auctoribus, quibus ego addo Vasq. opus. de testam. c. 9. §. 1. dub. 3. per totum & Merollam tom. 3. diff. 7. c. 5. diff. 4. n. 116. Quæ omnia docet etiam Sanchez in Opus. tom. 2. lib. 4. c. 1. dub. 54. n. 6. vbi sic ait. Potest Episcopus intra quinque menses, aliudve tempus arbitrarium cogere hæreses, & executores exequi testamentum, etiam quoad legata profana per censuram Ecclesiasticam, vel etiam per interdictionem administrationis bonorum defuncti, licet iure datus sit illi annus ad exequendum. Sic colligitur ex d. c. si heredes, & probatur, quia ipsi tenentur, quam primum possunt exequi, l. nulli Cod. d. Episcopus & Clericis, l. 6. tit. 10. p. 6. ergo possunt compelli.

RESOL. XLII.

An hæres, seu testamentarius in foro conscientia habeat annum ad soluenda legata?

Et si hæres fuerit negligens per annum à die monitionis facta per Episcopum circa soluenda legata, & alia ordinata per testatorem, an poterit priuari hereditate si est hæres extraneus, & etiam filius, salua ac legitima, & transeat ad substitutos, vel alios per ordinem? Ex p. 3. tract. 5. Ex Misc. 1. Res. 59.

Aliquis affirmatiue potest respondere ex auctoritate Auth. hoc amplius, C. de fideicom. & gloss. in cap. heredes, de testam. & cap. nos quidem, de testam. vbi late Couarr. habet annum ad soluendum legata, cuius opinionis Auctores fuerunt adducti à Valero verb. legatum, diff. 1. ex n. 2. & per Dianam 5. Misc. resol. 59. p. 3. Et per Ioan. Egid. Trullench. 7. Decal. c. 17. dub. 1. n. 7. vers. Adde etiam. Falsissimum quidem est peccare, qui facultate legis nititur. Ita ille, qui, vt dixi, & parum modestè, & minus verè sententiam tot doctorum vitorum falsissimam vocat cum illa sit communi calculo approbata.

2. Sed hæc omnia procedunt in foro exteriori, at in foro conscientia, in quo statim, & quam primum poterit, tenetur hæres soluere legata. Et ita docent Villalobos in man. conf. c. 5. n. 16. Carrillo in explic. Bulla defuncti. p. 2. c. 14. n. 16. & 17. & Ioan. Valerius in diff. vniuersæ fori, ver. legatum, diff. 1. n. 2. qui n. 3. addit vnum singulare, videlicet quod si hæres fuerit negligens per annum, à die monitionis factæ per Episcopum circa soluenda legata, & alia ordinata per testatorem, poterit priuari hereditate si est hæres extraneus, & etiam filius, salua ei legitima, per distam Auth. hoc amplius, & transit ad substitutos, vel alios per ordinem; quod vti in praxi vbi que seruaretur. Ita Valerius, vide etiam Syluestrum ver. testam. 2. q. 6. & Nauarrum lib. 3. c. 4. n. 166.

RESOL. XLIII.

An Executors, & heredes teneantur in conscientia adimplere legata pia ante annum, si possint atque etiam legata profana? Ex p. 8. tr. 5. Res. 53.

Affirmatiuam sententiam communitè docent Doctores, Dico igitur executores testamentorum, & heredes, vbi primum munus acceptarunt, tenentur in conscientia sub graui culpa lethali, quam primum poterint ante annum, & mensem iuxta concordatam, de qua diximus n. 3. imò & ante sex menses, si legata fuerint pia, de quibus statim dicemus, quos eis ius commune concedit ad pia legata exequenda, si nulla fuerit causa differendi, testamenta executioni mandare, & voluntatem defunctorum statim implere, & ad id eos cogere poterunt iudices censuris Ecclesiasticis, si Ecclesiastici fuerint, vel alijs pœnis pecuniarijs conuenientibus, si fuerint sæculares, quibus etiam vti poterunt iudices Ecclesiastici, vt colligitur ex c. si heres, de testam. & probat lex cum res ff. de legatis 1. quæ statuit, si res legata propria erat testatoris, & hæres copiam illius habet, teneri illum statim absque vlla mora soluere; & lex si domus, §. in pecunia ff. eodem tit. quæ iubet pecuniam legatam breuissime soluere. Idem probat l. 6. tit. 10. p. 6. Et ratio est, quia prædictum tempus anni, & mensis, de quo agit concordata inter iudices Ecclesiasticos, & sæculares & sex mensium, quos concedit ius commune ad exequenda legata pia, non conceditur ad tollendam obligationem soluendi, & exequendi defuncti voluntatem intra illud tempus sine iusta causa, sed ne vltra illud tempus differatur. Ita docet Molina tom. 2. de Inst. diff. 251. §. dubium item est, pag. 154. col. 1. Syluest. ver. testamentum 2. q. 9. vbi egregie notat hoc peccatum esse contra iustitiam respectu eorum, quibus legata debentur, quia iniuste priuantur vsu rerum ratione legati ipsi debitarum, respectu verò defuncti, esse peccatum contra charitatem, quatenus non implet illius voluntatem, & animam illius in igne Purgatorio detinet, quod idem docet etiam Molina modo citatus. Et hæc omnia docet etiam Fagundez de contr. lib. 6. c. 4. n. 7.

2. Vnde ex his apparet, quàm parum modestè, & minus verè dixerit Escobar de vtroque foro, art. 1. §. 3. n. 50. vbi ait: Infero secundò falsissimam esse sententiam volentium hæredem in conscientia teneri ad præstandum legata etiam intra annum; dum commode potest, quamuis per Auth. Hoc amplius, C. de fideicommiss. gloss. in cap. si heredes, cap. nos quidem, de testam. vbi late Couarr. habet annum ad soluendum legata, cuius opinionis Auctores fuerunt adducti à Valero verb. legatum, diff. 1. ex n. 2. & per Dianam 5. Misc. resol. 59. p. 3. Et per Ioan. Egid. Trullench. 7. Decal. c. 17. dub. 1. n. 7. vers. Adde etiam. Falsissimum quidem est peccare, qui facultate legis nititur. Ita ille, qui, vt dixi, & parum modestè, & minus verè sententiam tot doctorum vitorum falsissimam vocat cum illa sit communi calculo approbata.

3. Vnde non deeram hic apponere verba Philippi de la Cruz in Thes. Eccles. tract. 2. §. 7. n. 4. vbi sic ait: [El testamento se deve cumplir luego, y dentro de los terminos que señaló el testador, y assi los nombrados por testamentarios teniendo con que, y pudiendo, lo han de poner por obra: y el dezir, que se les concede vn año y dia para su execucion, es en el fuero exterior, y establecimiento de las synodales, que dan esse tiempo; pero auiendo de que, ai obligacion à executar luego la voluntad del que testó. Es comuna dotrina como enlçna Ostiente, Iuan Andreas, Couarrubias, y Espino. Ni este tiempo le determina el derecho Canonico, antes ai testos expressos

que mandan que los herederos, o executores negligentes en el cumplimiento de los testamentos si esta negligencia durare vn año, el primero puede ser privado de la herencia, y el segundo de la utilidad de la execucion, como dize Zenedo,

4. Y añade Couarruias, que el executor a quien por los vezes en vn año le viuiere amonestado el Obispo cumpla el testamento, no lo haziendo, queda privado de la execucion, y que en su lugar ha de entrar el Obispo. Y Spino al proposito refiere vna ley de Castilla, que ordena, que el executor esta obligado dentro de vn mes desde que muere el que testó a enseñar al juez el testamento, y dar cuenta de como le tiene cumplido. Lo mismo dize Villadiego.

5. Y aunque el que testó no señaló tiempo, luego se debe cumplir auiendo con que, y disriendose, pecan los testamentarios, y mas si ai que restituir, siendo causa de que y alma padezca mientras no satisfacen. Acerca desta obligacion ai muchos textos, y leyes, y Nauarro dize expressamente, que peca el testamentario que luego no cumple el testamento, si tiene conque, y tambien pecará el que sin hazer inuentario para cumplir juzga, que no ai conque satisfacer, y assi no cumple con su obligacion. Lo mismo se ha de dezir de los herederos, como lo disponen las leyes. Ita ille.

Sup. hoc supra in Ref. 41.

6. Et Carpius, de exec. testam. lib. 3. c. 1. n. 5. ex Gregorio Lopez docet, quod etiam ante annum poterit Episcopus, seu index secularis cogere executores ad executionem testamenti, ex Abbate, & Imola, in cap. si heredes de testam. etiam quoad legata profana Iacob. à Canib. supra n. 27. ibi, quod statim. Azcued. in leg. 7. tit. 4. l. 5. n. 5. in fine; Ceuallos pr. 7. q. 7. 374. n. 6. & 7. vbi ait, quod si dispositio sit talis nature, vt statim exequi possit, tunc non debet expectari transcursum anni, siue legata sint pia, siue profana; & ita obseruatum in Concilio Archiepiscopatus Toletani. Vide etiam Sanchez; Opusc. tom. 2. lib. 4. cap. 1. dub. 54. n. 6.

7. Vnde vt magis labefactata remaneat opinio Escobar; apponam hic per extensum verba Eminentissimi Domini mei Cardinalis de Lugo, de iust. tom. 2. disp. 24. sect. 1. n. 296. sic, me citato, disferentis: Dubitatur an in foro conscientie heres, vel executores possint differre per annum executionem, vel solutionem legatorum? Ratio dubitandi est, quia in Aurb. de Eccles. tit. §. si autem legatum datur semel heredi, vel executori, à die insinuat, vel declarati testamenti coram iudice ad implenda legata pia; ad alia verò non pia, & reliquam voluntatem testatoris assignatur annus, in cap. 3. de testam. & in l. nulli, C. de Episcopis & Clericis. Ceterum omnes conueniunt, illum terminum non ita assignari, vt auferatur obligatio conscientie, quæ aliàs est de lege nature implendi voluntatem testatoris. Ita Doctores communiter, & quos congerunt & sequuntur Sanch. d. lib. 4. c. 1. dub. 13; & Diana 3. tom. tract. 5. miscell. resol. 59. Et quidem quoad soluenda debita testatoris, ratio est clara, nec testator poterat dilationem concedere heredi, cum testator ipse statim teneretur soluere. Quoad alia verò legata, probatur etiam clarè, quia illa sunt verè debita legatariis; ergo sicut alia debita soluenda sunt illis, quando commodè possunt. Habet autem hoc potissimum locum in Missis, & suffragiis offerendis pro anima testatoris, quorum dilatio ipsi multum nocere potest, & idèò negligentiam & dilationem circa hæc grauius solet Deus punire, etiam in hac vita, vt ex diuersis authenticis historiis colligi potest. Hæc Lugo, quod etiam & sequenti Resolutione magis patebit.

8. Benè igitur Merolla tom. 3. disp. 7. cap. 5. diffic. 4. num. 117. dixit, illud quod statuit iura de spatio sex

mensium in legatis piis, & vnus anni in reliquis, intelligendum est tantum ad effectum, vt heres & executores puniantur pœnis, in secunda difficultate commemoratis, atque vt executio ad Episcopum deuoluatur. Ergo, &c.

RESOL. XLIV.

An si Executores, vel heredes iura annum non exequantur voluntatem testatoris, an possint purgare moram post annum? Ex p. 8. tract. 5. Ref. 54.

§. 1. **R**espondeo negativè; Colligitur ex text. r. d. vobis, iuncto summano, de testam. vbi dicitur, si infra annum non exequantur, deuolui executionem ad Episcopum, quæ verba denotant, executores non posse amplius exequi. Ita Mieres de maior. 1. p. c. 48. n. 7. Azcued. lib. 5. recap. tit. 2. l. 4. n. 32. quos citat & sequitur Sanch. lib. 6. de mari. d. 2. n. 4. quibus adde Merollam, tom. 3. disp. 7. c. 5. diffic. 5. n. 119.

RESOL. XLV.

An testator possit prohibere, ne executio deuoluatur ad Episcopum?

Et pro præxi dictæ difficultatis exponuntur tres casus. Et notatur, tunc data negligentia Executorum, deuolui ad Episcopum executionem testamenti, quando testator in eo enititur sibi de alio Executore non prouidit, seu vero si prouidit; tunc enim ad eum deuoluitur executio, & non ad Episcopum, nisi is etiam sit negligentis in exequenda defuncti voluntate. Ex p. 8. tit. 5. Ref. 56.

§. 1. **A**D hoc dubium sic respondet Sanch. in opusc. supra n. 2. lib. 4. c. 1. dub. 55. n. 7. In tribus casibus potest testator excitare Episcopi iurisdictionem in suo testamento. Primus casus est, quando in casu negligentia executoris testator substituit alium executores, tunc enim non deuoluitur executio ad Episcopum, donec nec substitutus constituitur in negligentia. Sic Matienzo, lib. 5. recap. tit. 4. l. 7. gloss. 2. n. 2. & l. 14. gloss. 1. n. 45. Couarr. c. 3. de test. n. 2. vbi Bart. n. 14. & idem Couarruias cap. 1. de testam. n. 6. Syluest. Armil. Tabien. Angelus, vbi citati sunt in 1. concl. Spino speculo test. gl. 2. n. 41. Gregor. Lopez l. 7. ver. albaceas, tit. 10. p. 6. Capolla & Baldus, quos refert Matienzo.

2. Circa hunc casum nota primò, quod licet possit testator alium executores substituere in negligentiam prioris: at non poterit iterum substituere negligentiam illius substituti. Sic Baldus, quem refert & sequitur Gregor. Lopez, ibi. Secundò nota, quod Azcuedo, l. 6. tit. 4. lib. 5. noua recap. n. 14. dicit, quod non potest executori exequitorem substituere, & sic non debet dicere, si primus fuerit negligentis; sed si intra tale tempus non exequantur, sit talis executor; sed nescio cui innititur fundamento; ceteri enim Doctores absolute dicunt posse in negligentiam prioris exequitoris alium substituere, & sic est tenendum.

3. Secundus casus est, quod nullo designato tempore dixerit testator expressè tempus legitimum eis non currere; sed liberam executoribus commissionem reliquerit, vt cum voluerint, exequantur. Sic Baldus, Guald. Panor. Barbat. quos refert & sequitur Couarr. ibi, n. 6. Matienzo l. 5. tit. 4. l. 14. gloss. 1. n. 48.

4. Tertius casus est, si testator designauerit, quid sit agendum de legato; eo casu quo prima eius iussio non fuerit ob executorum negligentiam ad effectum deducta, non potest Episcopus eam voluntatem immutare. Sic Bart. quem refert ac sequitur Couarruias, cap. 1. de testam. d. 1. n. 6. Hucque Sanch. cui ego addo Valq. Opusc. de testam. c. 9. §. 3. dub. 2. n. 77. Molinam de iust. tom.

tom. 2. tr. 2. disp. 257. & Merollam in disp. Theol. moral. 1. 3. disp. 7. c. 5. diff. 6. n. 125.

5. Dicendum est igitur testatorem non posse prohibere, ut etiam data executorum negligentia Episcopus non se intromittat, quia exigere eiusmodi rationem est munus publicæ potestatis, in commune Reipub. bonum introductum, quod testator non potest impedire; præsertim, cum eiusmodi impedimentum præberet occasionem peccandi.

6. Notandum verò est hic, tunc data negligentia executoris, deuolui ad Episcopum executionem testamenti, quando testator, in eo euentu, sibi de alio executor non prouidit, secus verò si prouidit; tunc enim ad hunc deuoluetur executio, & non ad Episcopum nisi hic etiam esset negligens in exequenda defuncti voluntate.

RESOL. XLVI.

An Episcopus, data negligentia Executoris, non solum possit, sed etiam teneatur testamentum exequi?

Et an quilibet de populo reclamare possit, si videat defuncti voluntatem non impleri?

Et an si Episcopus fuerit negligens in administranda iustitia in dicto casu, & remouendo illos ab Executione, & priuando emolumentis, possit Metropolitanus talem executionem facere?

Et si testator reliquit quempiam electorem pauperum, quibus aliquid sit distribuendum; si is intra annum, aut sex menses eligere negligat; utrum, eo tempore elapso, ius eligendi transeat ad Episcopum? Ex p. 8. tr. 5. Ref. 57.

§. 1. Respondet affirmatiuè Merolla, tom. 3. disp. 6. c. 5. diff. 7. n. 126. & colligitur ex verbis, c. 3. de test. que videntur importare præceptum, ibi, Per te adificetur & ibi, Assignentur, quæ verba cum à Pontifice ad Episcopum dirigantur, omnino præceptum important, iuxta doctrinam à nobis traditam, tom. 2. c. 3. Ratio autem est, quia supposita executorum negligentia, ad Episcopum deuoluitur executio, ut illorum defectum suppleat, & ut vltima testatorum voluntates, quam citò fieri possit adimpleantur. At si Episcopo nullum impositum esset præceptum, non ita benè executorum suppleretur negligentia, neque tam citò adimplerentur testatorum voluntates.

2. Notandum est etiam hic primò, quòd si Episcopus elapso anno dato executoribus ad exequendum fuerit negligens in administranda iustitia, & remouendo illos ab executione, & priuando emolumentis, potest Metropolitanus talem executionem facere, quia eius est negligentiam Episcopi supplere, cum quilibet de populo reclamare possit, si videat defuncti voluntatem non impleri, l. 4. ir. 10. p. 6. Sic Archid. & Butrio, quos refert ac sequitur Spino, spec. test. gl. 28. n. 42.

3. Notandum secundò, practicabile dubium, & est, si testator reliquit quempiam, non quidem executores, sed electorem pauperum, quibus aliquid sit distribuendum, aut puellarum orphanatum; quæ nuptui sint tradenda vel alterius similis rei: is verò intra annum, aut sex menses, eligere negligat, utrum eo tempore elapso, ius eligendi transeat ad Episcopum? Barto. & post eum Panorm. c. 3. de test. n. 12. negant transire. Ducuntur, quoniam qui eligere negligit, non erat executor, sed elector. Iura autem solum loquuntur de executore, dum cum munere priuant, si intra tempus lege præscriptum defuncti voluntatem executioni mandate negligat. Contrariam sententiam affirmant Syluest. verb. test. 2. q. 8. pronunc. 3. Couar. c. 3. cit. n. 7. & communior Doctorum sententia, quam Couar. citat, est, que nobis amplectenda, eo quòd utrobique sit eadem ratio electi & que in eo euentu, quasi pars quædam sit

executionis ad eam prærequisita; quo fit, ut iura quæ statuant executionem deuolui ad Episcopum per negligentiam executorum intra annum, aut menses idem intelligere censentur de eiusmodi electione. Et hæc omnia docet Molina de Iust. tom. 1. tr. 2. disp. 151. n. vlt. cui ego addo Merollam, vbi supra, diff. 5. n. 122.

RESOL. XLVII.

An quem Episcopus spectet, Executio testamenti, data negligentia heredum, vel executorum an ad Episcopum illum in cuius Diocesi sita sunt bona testatoris distribuenda, vel ad illum in cuius Diocesi testator morabatur? Ex p. 8. tr. 5. Ref. 59.

§. 1. Hic quæstioni sic respondet Merolla in d. Theol. moral. tom. 3. disp. 7. dub. 8. diff. 2. Executio testamenti secundum aliquos spectat ad Episcopum illum, in cuius diocesi sita sunt bona testatoris distribuenda; non autem ad illum, in cuius diocesi testator morabatur. Sic Tusc. loc. cit. concl. 293. n. 27. quem secutus est Barbosa d. alleg. 82. n. 14. in prima editione. Sed postea hic Auctor in secunda editione contrarium tenuit cum Romano concl. 250. in prim. Possunt tamen hæc duæ opiniones conciliari, ut prima intelligatur, quando testatoris mora in ea diocesi, erat tantum ad tempus, ob aliquod negotium peragendum. Secunda verò, quando per eam moram iam testator contraxerat in ea diocesi domicilium, eò quòd ibi morabatur animo perpetuò habitandi, iuxta dicta à nobis, tom. 2. c. 3. n. 525. & seq. quod aperte colligitur ex §. 5. quis autem pro redemptione, Aur. de Eccl. rit. Et hoc verum est quamuis testator iusserit, ut in alia diocesi sepeliretur, ut ait Gabriel Pereira de manu Regia. c. 16. n. 40. verò, Quid sit, dicens ita fuisse indicatum. Hucvltue Merolla; vide etiam Sanchez in Opusc. tom. 2. lib. 4. cap. 1. dub. 54. n. 12.

RESOL. XLVIII.

An Episcopi sint Executores vltimarum voluntatum, etiam quo ad legata, & causas non pias, data negligentia heredum, & Executorum aliorum? Ex p. 8. tr. 5. Ref. 40.

§. 1. Negatiuam sententiam mordicis sustinet Carp. sup hoc in duabus Ref. seqq. & supra in tr. 8. Ref. 39. §. 2. post medium vers. adeo, ut quid. Pius de exec. test. lib. 1. c. 21. n. 42. & seq. cui adde nouissimè Vvadingum, tr. de contr. disp. 4. dub. 13. §. 5. n. 2. vbi sic ait. Prima difficultas est, an Episcopus sit executor legitimus omnium testamentorum siue piorum, siue profanorum? De piis non est magna disputatio, cum de illis nominatim agant citata iura, de profanis confirmat Panormitanus, cap. si heredes, de testam. secutus Innoc. cap. nos ibid. Sed multò probabilius est solum se posse immiscere testamentis ad causas pias; gloss. in c. tua nobis. Anchar. in cap. si heredes, & plures alij, & Pontifices satis se declarant, n. 11. de testam. Primò, dum semper penè expressè restringunt suas decisiones ad pias, ut cap. tua nobis, cap. nos quidem cap. Ioannes, & quod pro se citat Panorm. cap. si heredes, non est Pontificis, sed Concilij prouincialis Moguntini, quod est intelligendum iuxta Pontificum responsa, cum expressè non dicant quidquam de testamentis profanis. Secundò, Pont. in cap. nos quidem, cit. dicit iuxta piissimas leges decernere; atqui leges ciuiles non dant Episcopis potestatem exequendi testamenta, nisi ad causas pias, & omnino expedit in iudiciò esse separatas, & consuetudo communis ita interpretatur, qua Episcopis sola pia admittit. Ita ille.

2. Igitur

2. Igitur probatur hæc opinio, quia laici de causis profanis, non piis, coram suis iudicibus laicis conueniendi sunt; vt etiam ab ipsis Pontificibus Summis statutum extat, in *c. si Clericus laicum, de foro competente*, dum actor sequi tenetur forum rei, *c. cum sit generale, eod. titulo iurisdictionem, Cod. illo titulo*: alioqui iurisdictione perturbarentur; quod fieri non debet, sed mutuo iuari, *c. dilecto, de sententia excommunicationis, in 6. c. nouit, de iudiciis*.

3. Secundo probatur, quia omnia ferè iura, quæ subsidiariè Episcopo executionem vltimæ voluntatis indulgent; specificè in causis piis loquuntur, patet ex *d. c. tua nobis 17. de test. ibi, in omnibus piis voluntatibus ex c. nos quidem 3. eod. titulo, ibi, suprema voluntatis elogio Monasterium*: & infra in finalibus verbis, *ibi, defunctorum piis voluntates, ex c. Ioan. eod. titulo, ibi, & piis locis*; & patet etiam ex Tridentina Synodo, *sess. 7. de reformatione, c. 15. & sess. 22. de reformatione, c. 4. ibi*, qui pro suarum animarum salute, delegata ea ad piros vsurauerunt.

4. Sed his non obstantibus, non desunt Doctores opinionem Panormitani sequentes, & asserentes: quod testamenti executio tam ad piis quam ad profanas causas negligente hæredo, intra annum implere defuncti voluntatem, deuoluitur ad Episcopum. Et ita, me citato, docet Barbofa de *Potest. Episc. part. 3. allegat. 82. num. 15.* & de iure communi hanc sententiam esse communem testator Pereira de *Manu Regia, tom. 1. c. 16. n. 5.* vbi citat præter Abbatem, Hostiensem, Cardinalem, Couart, & Alexand. Idem docet Guttierrez, *pract. Q. lib. 3. q. 24. n. 14. Azevedus, consil. 20. n. 1. Hieron. Leo dec. 20. Joseph Vela dissert. 14. n. 46. Dicastillus lib. 2. tr. 19. disp. 3. du. 15. n. 181. Molina de iust. t. 1. tr. 2. disp. 250. n. 5. Gratian. r. 3. c. 563, n. 76.* & alios penes ipsos.

5. Probatur primo, hæc opinio ex *c. si heredes, de testam.* vbi indistinctè textus ait: *Si heredes iussa restatoris non adimpleuerint. Secundo*, executio cuiuslibet voluntatis spectat ad Episcopum; & ipse Panormitanus in *d. n. 33.* probat ex *c. Ioannes, & ex c. iudicante, eod. titulo, de test. ex cap. Syluester 12. q. 1. ex c. Episcopus 88. distinctione, ex cap. vltima voluntas. 13. q. 1. & ex c. prodest. 2. q. 5.* Sed aduertendum est, quod cum præmiserit quod executio cuiuslibet voluntatis spectat ad Episcopum, & verba, *cuiuslibet voluntatis*, causam etiam non piam comprehendant: tunc etiam quia quæstio Panormitani proposita circa deuolutionem causæ non piæ versabatur; infert dicto *n. 33.* in hunc modum: ergo ratione piæ causæ potest adiri per laicum, & contra laicos: cuius hæc consequentia nec conuenit verbis illis, *cuiuslibet voluntatis*, nec quæstioni deductæ circa causam non piam.

6. Et tandem non desinam hic apponere verba Layman in *Resol. mor. lib. 3. tract. 5. c. 10. n. 1.* ita asserentis. At verò in defectum aliorum executorum, ad Episcopum deuoluitur executio præsertim quod attinet ad piis dispositiones videlicet si executor, aut hæres, intra annum à die admonitionis numerandum, exequi distulerit, *c. nos quidem, de testamentis, Auth. de Eccl. titulis, §. si quis autem pro redemptione, vers. si autem, qui hoc, & singulariter annotauit, gloss. in c. tua, verb. piis voluntatibus de testamentis, Siluest. verb. testamentum, q. 8.* Præterea si quis animam suam, nullo exequutore nominato, hæredem instituerit, ad Episcopum loci pertinet executio. Et hoc est, quod Trident. Concil. *sess. 22. c. 8. de reform. ait, in casibus à iure concessis, Episcopum exequi posse vltimas voluntates, etiam vt Sedis Apostolicæ delegatus.*

7. Legi possunt, *c. si heredes, cap. tua, cap. Ioannes, de testamentis*, quibus locis decernitur, quod Episcopus, seu loci Ordinarius, Prælati, hæredes, alioque executores, non obstante etiam testatoris prohibitione,

compellere debeat ad executionem vltimæ voluntatis: idque subtractione emolumentorum, quæ ipsi ex testamento alioquin accipere possent; item centuris, ac denique remotione: Quæ maximè locum habent in relictis ad causas piis, si post admonitionem intra annum soluta non sunt, iuxta *cit. Auth. de Eccl. titulis, §. si quis autem pro redemptione*. Atque hoc sensu Episcopi rectè dici possunt supremi testamentorum executores, quia ad ipsos pertinet executoribus attendere, eisdemque, negligentes compellere, ac denique in ipsorum defectum, vltimas voluntates implere, maximè in causis piis. Sed extra hos iure Canonico expressos casus, se Ordinarij locorum immiscere non debent, sed secundum voluntatem, ac dispositionem defuncti, executionis cursum liberum relinquere; cum quique rerum suarum arbiter sit, & moderator. Ita Layman.

8. Vnde valdè miror Patrem Vvadingum hanc potestatem Episcopis derogare, & audacter asserere in *§. 6. n. 11.* suam sententiam esse communiorum, quam resellunt ipsimet Scriptores laici, & explodunt Tribunalia secularia.

RESOL. XLIX.

An transacto anno Episcopus sit Executor vltimæ voluntatis etiam quoad legata profana, vel si causa mixta fori? Ex p. 1. tr. 2. Ref. 99. alias 98.

§. 1. Negatiuam sententiam docet Glossa in *c. tua nobis, vers. Pius de test. Aufretrius in addit. ad Capell. Tholo. dec. 251.* & alij penes Pereira, vbi infra dicitur.

2. Sed contrariam sententiam omnino amplectendam esse puto. Dico igitur, quod transacto anno à iure testamentariis, seu executoribus concessio, Episcopus sit executor, vt voluntas defuncti impleatur, non solum quoad legata pia, sed etiam profana, vt ex Bartolo, Boerio, Nauarro, Tiraquello, & aliis docet Gabriel Pereira in *tr. de manu regia, p. 1. c. 16. n. 5.* qui addit, hunc casum esse mixtæ cognitionis, & quod datur præuentio inter Iudicem Ecclesiasticum, & secularem: & hoc in Regno Portugallie, propter concordata inter Regem, & Pontificem: vnde in aliis Regnis hoc efficere, videtur iuri canonico aduersari. Quid autem dicendum sit de dictis concordatis in Regno Lusitano, vel in aliis Regnis, sup. iam satis explicatum est. Vide Cenuallos de *cog. per viam viol. p. 2. q. 8. n. 12.* qui nostram sententiam admittit tantum in legatis omnino piis.

RESOL. L.

An transacto anno, Episcopus sit Executor vltimæ voluntatis etiam quoad legata non pia? Ex p. 3. tr. 1. Ref. 21.

§. 1. Affirmatiuam sententiam docui in *tr. 1. part. 2. de immat. Eccles. resol. 98.* sed non placuit aliquibus, quod valde miror, nam illam docet Glossa in *c. si heredes de test.* & Doctores quos citat, & sequitur Barbofa in *col. est. 1. lib. 3. tit. 16. c. 6. n. 12.* & de *potest. Episc. p. 3. alleg. 82. nu. 15.* quibus ego addo bonaciam de *contr. tom. 1. disp. 3. q. 17. punct. 8. §. 10. n. 1.* & Molinam de *iust. tom. 1. tract. 2. disp. 250. n. 5.* vbi sic asserit. Dubitant Doctores, vtrum etiam quando dispositio non est ad piis causas, cura, vt illa executioni mandetur, ad Episcopum, & eius Vicarium pertineat, intentata etiam coram ipsis actione aduersus executores, aut hæredes ab eo, cui à testatore aliquid relictum est, licet autem quidam negent, quando hæres, ac executor laicus est, eo quod actio fori rei se-

quatur, tamen multi alij contrarium affirmant. Ducuntur, quoniam adimpletio voluntatis defuncti in ipsius defuncti bonum, Episcopis ex officio suo est commissa, etiam quando non est ad pias causas, vt ex multis iuris ostendit Panormitanus in d. c. si heres de test. n. 3. & relect. c. cum esset de test. n. 32. quare in consequentiam pertinet etiam ad Prælaturum, quando aduersus executores, aut heredem laicum intentatur actio, efficere vt ea via in defuncti bonum ipsius voluntas mandetur executioni. Atque hæc opinio, vt communior, & magis pia placet, Ita Molina, & iterum ego.

2. Vnde ex his infertur contra Ceuallos *tr. de cognit. per viam violentie p. 2. q. 21. n. 8. Caldas de nomin. emph. q. 19. n. 56. Bobadillam in poli. l. 1. c. 17. n. 103. & alios supradictam opinionem esse veram; etiam si in testamento non adsint legata pia, sed tantum legata profana; & etiam quando iudex secularis non esset remissior in administranda iustitia; vel non solum quando iudex Ecclesiasticus ex officio vellet executores compellere ad legata persoluenda, sed etiam quando ad instantiam partis laicum conueniretur ad legata non pia, vt patet ex Molina *vbi supra*, & aliis DD. absolute, & sine vlla distinctione nostram sententiam tenentibus.*

RESOL. LI.

An Episcopi possint exequi legata pia, etiam contra laicum tertium possessorem? Ex p. 5. tr. 1. Ref. 24.

§. 1. **N**ON desuerunt his diebus negatiuam sententiam docentes, & inter alia contra libertatem Ecclesiasticam suscitata, hoc etiam statuere. Sed immerito quidem, nam esto quod se apponat tertius possessor, potest tamen Episcopus esse executor piarum dispositionum. Probatu primò, quia iura praeferentia Episcopo hanc facultatem, non se restringunt, vt tantum contra heredes procedere possit, sed absolute & indistincte loquuntur. Ergo indistincte debent intelligi ex Gutierrez *pract. 99. l. 4. q. 29. n. 14.* Secundò pro executione legatorum, & ad ea consequenda, tres dantur actiones, personalis scilicet, realis, & hypothecaria, vt patet ex textu in §. *nostra autem*, vbi glossa & Doctores, *Instit. de legat.* Et ideo coram Episcopo poterunt proponi istae actiones, prout natura negotij patitur; si enim datur ius exequendi, debet etiam dari modus & actio. Vnde quando agitur contra tertium possessorem, tunc non erit locus actioni personali, quia ipse non est heres, erit tamen locus rei vindicationi pro rebus legatis consequendis, in tantum quod hæc actio poterit intentari etiam hereditate non adita, quia non requiritur subiectum actionis personalis, sed dominium ex parte agentis, & possessio ex parte rei conuenta, vt per textum *l. in rem ff. de rei vendicat. §. omnium autem*, & Doctores, *Instit. de action.* Tertio pro consequendis rebus legatis, & acquirenda eorum possessione, datur etiam aliud remedium, scilicet Saluanum interdictum, & potest etiam contra tertium possessorem intentari, quod si verum est in legatis profanis; multo verius erit in piis; & ideo etiam contra tertium possessorem Episcopus erit legitimus executor piarum dispositionum, alioquin facile eluderetur eius officium, interuertendo possessionem bonorum legatorum, vel testatoris in tertiam personam. Et hæc omnia indiuiduatim docet, & ex multis aliis probat Ioannes Baptista Ciarrlinius in *controvers. forens. c. 28. n. 25. & seq.* cum Gratiano in *disceptat. forens. l. 1. c. 62. an. 27.* Vnde nescio quare aliqui poterint hoc Episcopis interdiceret.

RESOL. LII.

An iudices laici possint se intrromittere in Executione legati piji aut sui casus mixti fori? Ex p. 4. tr. 1. Ref. 99.

§. 1. **E**Xecutionem etiam talium legatorum esse mixti fori, tradit Io. Honorius in *comp. iuris can. lib. 3. tit. 26. n. 20. Valens in Decret. l. 2. tit. 26. §. 8. n. 4. Marta de iurisdict. pari. 2. c. 11. n. 14. & Sanchez in opus. l. 2. lib. 4. c. 1. dub. 54. n. 4. Tiraquellus de priu. pia causa. priu. 149. & ibi Ioan. Baptista Thorus & alij penes ipsos, afferentes executionem legatorum piorum pertinere ad vtrumque iudicem, Ecclesiasticum & secularum.*

2. Sed hæc opinio videtur procedere in terminis iuris ciuiliis, per *l. hereditas*, & *l. nulli, C. de Episc. & Cler. l. hereditas ver. finali. ff. de petit. her.* & alios textus. Verum atento iure Canonico priuatiuè executio legatorum piorum solis Episcopis commissa videtur, vt patet per *cap. tua, de test.* in illis verbis. Cum igitur in omnibus piis voluntatibus sit per locorum Episcopos prouidendum, vt secundum defuncti voluntatem vniuersa procedant, &c. vide etiam *c. si heredes eodem tit. & Concil. Trident. sess. 7. c. 15. & sess. 22. de reform. c. 8.* & ita hanc sententiam docet Bonacina *de contr. disp. 3. quest. 18. punct. 1. §. 10. n. 1.* vbi sic ait. De legatis piis periculum est competentem ipsorum iudicem esse Ecclesiasticum; non verò secularum, quia nulla causa excedit spheram, seu terminos iuræ actiuitatis: legata autem pia non sunt intra spheram, seu terminos & limites iurisdictionis laicæ. Sic ille, & alij, praesertim Spino in *speculo test. glossa 28. n. 44.*

Sup. hoc in Ref. seq. & supra in tr. 8. Ref. 39.

RESOL. LIII.

An iudex laicus, data negligentia heredum, & Executorum, possit se intrromittere in adimpletione non solum causarum profanarum, sed etiam piarum? Ex p. 8. tr. 5. Ref. 55.

§. 1. **N**egatiuam sententiam alibi docui, quam, me citato, mordicus sustinet nouissimè Carolus Maranta: in *tr. de iure Eccles. resp. 1. præcipuè à n. 83. & seq.* & alij, quos citat Pereira *de manu Regia, p. 1. c. 16. n. 3.*

Alibi in Ref. præterita & in alia eius notu

2. Non est tamen negandum affirmatiuam sententiam docere viros doctos, quos citat & sequitur Ioseph Vela, in *felt. 14. n. 46.* vbi sic ait. Declinatoria non obstat nec habet locum, cum testamentorum, maxime ad pias causas disponentium executio ad Episcopum, eiusque Vicarium, vel alium Prælaturum Ecclesiasticum, cumulatim cum seculari iudice, prout quilibet praueuerit, pertineat. Ita ille. Vnde *Dicaftil. de iust. lib. 2. tr. 19. disp. 3. d. 11. n. 182.* ita asserit, spectato iure communi, iudex tam Ecclesiasticus, quam secularis, compellere potest heredes, vel executores laicos ad exequendas vltimas voluntates, si negligentes sint. Est enim hoc officium iurisdictionis mixti fori, datuque locus praueuentioni; & hanc sententiam tenet etiam *Vvadin. tr. de contr. disp. 4. dub. 13. §. 5. n. 11. Fagun. de iust. lib. 6. c. 4. n. 2. Molina de iust. l. 1. tr. 2. disp. 134. n. 5. Gutt. in 99. pr. lib. 1. q. 4. n. 3. Carpius de exec. test. lib. 1. c. 21. n. 3.* qui optime tamen cum Marta hoc non intelligit, quoad pias causas merè spirituales, in quibus iudex laicus ex *c. decernimus, de iudiciis*, non potest se immiscere.

RESOL. LIV.

An si quis relinquatur elector pauperum ad distribuend. elemosinas; data negligentia, electio deuoluatur ad Episcopum.

Episcopum tanquam si ipse esset Executor testamentarius: Et p. 8. tr. 5. Ref. 61.

Sup. hoc supra in Ref. 46. §. ult.

§. 1. **A**ffirmatiue respondet Fagundez, de contr. l. 6. c. 4. n. 11. ubi docet, quod si testator relinquat aliquem, non quidem testamentarium, aut executores sui testamenti, sed electorem pauperum, inter quos aliqua elemosyna distribuenda sint, aut puellarum, vel orphanorum, ut nuptiis tradantur, aut loco, vel Ecclesie, in quo Capella aliqua sit edificanda, & intra annum, aut sex menses, non eligat, dubitant aliqui, vtrum eo tempore elapso, ius eligendi eo ipso deuoluatur, ac transeat ad Episcopum; Bart. & Panorm. in c. 3. de testam. n. 12. Negant. Ratio illorum est, quia in eo casu non est executor testamenti, sed elector, iura autem solum loquuntur de executoribus, & sunt poenalia, quia eos officio priuant, si intra tempus lege prescriptum voluntatem defuncti non expleuerint. Affirmant, & rectius Molina tom. 1. de iust. disp. 251 §. postremum dubium. Syluest. verb. testament. 2. q. 8. pronunc. 2. Couar. in c. 2. citato, n. 3. & est communis Doctorum sententia. Fundamentum est quia in eo euentu electio coincidit cum executione; & munus electoris cum munere executoris cum in euentu electio sit quasi pars quadam executionis ad eam requisita; quod fit vt iura quae executionem deuoluunt ad Episcopum, propter negligentiam executorum intra annum, aut sex menses, idem intelligere debeant de huiusmodi electione.

RESOL. LV.

An in aliquo casu, Executore non assignato, Episcopi sint Executores testamentorum; v. g. si testator reliquerit legatum pro redemptione captiuorum, vel elemosynis, & alimentis pauperum?

Et an in ceteris alijs casibus, & causis pijs, Executore non creato, ad heredem, & non ad Episcopum Executio pertineat? Ex p. 8. tr. 5. Ref. 41.

§. 1. **N**egatiuam sententiam docet P. Vvadingus Societatis Iesu, tract. de contrah. disp. 1. 4. dub. 13. §. 5. num. 3. ubi sic ait. Difficultas est, an, & quomodo sint Episcopi executores piarum voluntatum; Resp. primo non esse, nisi quando testator non prouidit sibi de alijs executoribus; quando enim sunt alij, vnus, vel plures constituti, aut substituti, qui officium exequi velint, & possint, Episcopus non se immiscet. Ita passim Doctores Panorm. sup. Iacob. à Canibus in tract. de execut. Ioan. Iuriconf. in end. tract. dicit, Episcopum nullo modo esse executores immediatos, sed tantum in defectum; quando non sunt alij designati siue heredes ipsi, siue alij. Duo ergo sunt casus, in quibus executio deuoluitur ad Episcopum; vnus, quando testator neminem constituit, & ille est casus nulli, C. de Episcopis. Sed ibi tantum de causis pijs disponitur, nam in testamentis ad causas prophanas, nec Episcopus, nec secularis iudex immediatè se immiscet, cum testator non constituendo alios executores, tacitè voluerit heredem ipsum esse executores, ad illum enim spectat implere voluntatem defuncti circa legata, vt bene Couar. in cap. 3. de testam. n. 8. & idem extendit ipse ad causas omnes pijs, excepto legato pro redemptione captiuorum, propter Authent. tit. de Eccles. tit. §. si quis adificationem, & §. si quis autem secutus Panorm. in cap. nos quidem n. 4. & in cap. si heredes, num. 6. de testam. & illis adherent recentiores. Sed non video satis solidum fundamentum in iure, aut in praxi: haeres enim nullo alio executore constituto est executor, & ipse legataris soluit. Si ergo legata pia, etiam illa, quae sunt ad redimendos

captiuos, & alendos pauperes velit ipse per se distribuere, non video cur Episcopus possit hoc illi prohibere, & mandare, vt ad se ferat distribuenda, modò sit paratus postea Episcopo, aut iudici probare, se secundum mentem testatoris dedisse omnia; nam in casu, quò haeres vult exequi, non est verum, testatorem nullum reliquisse executores; nam quando haeres, ad quem solutio legatorum pertinet, vult praestare, censetur executor, proinde iura puto intelligenda, quando nec formaliter nec virtualiter est datus executor: in praesenti autem haeres est datus executor. Ita Vvadingus.

2. Sed proflus haec opinio est reiicienda: & idèd affirmatiuam sententiam docet Layman. lib. 3. tract. 5. cap. 11. n. 1. ubi ita asserit. Si nullus testamenti executor à testatore nominatus est; ad heredes executio pertinet, etiam quod attinet ad legata pia, sicuti colligitur ex cap. nec quidem & cap. si heredes, de testam. Excipiuntur tamen legata pro redemptione captiuorum, & alimentis, siue elemosynis pauperum: horum enim executio Episcopum, tanquam patrem pauperum, & miserabilium personarum, si nullus alius executor relictus est, spectare debet. Ita ille. Sic etiam docet P. Molina de iust. tom. 1. tract. 2. disp. 247. n. 3. Mantica de coniect. vlt. volunt. lib. 3. tit. 1. n. 22. Valq. opus. de test. cap. 5. §. 3. dub. 4. n. 83. Fagundez de contr. lib. 6. c. 1. n. 5.

3. Dicendum est igitur, quòd in legato relicto pro redemptione captiuorum, in quo, executor, seu commissario à testatore non assignato, executio ad Episcopum (excluso testatoris herede) spectat, vt decisum extat in dicta Authent. de Eccles. tit. §. si quis autem pro redemptione captiuorum, &c. reliquerit, & in dicta L. nulli, de Episcopis, & Clericis.

4. Quare autem captiuorum redemptio ad Episcopum pertineat (nullo dato executore) & non ad heredem: quemadmodum in adificatione Monasterij, vel Oratorij & similibus operum, de quibus in d. §. si quis adificationem, illa, inquam, ratio videtur esse, quoniam in praedictis operibus annus, & maius tempus conceditur; in redemptione autem captiuorum maior celeritas, fides, & industria desiderantur, vt captiui à captiuitate redimantur, idèd summa consideratione, & praueuentione redemptio (executor non assignato) Episcopo à iure iniungitur, & non heredibus, vt ea breuius, & expeditius consequatur, reiectis heredum dilationibus.

5. Idem dicendum est circa pauperum alimenta, quoniam non nominatim executor relicto (heredibus testatoris exclusis) ad Episcopum executio pertinet; quemadmodum praecedenti casu asseruimus, ex d. §. si quis autem pro redemptione captiuorum, in princ. ibi, aut alimentis pauperum, & inferius, & non nominatim testator dixerit: Panorm. in dicto c. 3. de testam. n. 4. Molina dicta disp. 247. num. 4. verb. atque haec opinio placet. Et huius eadem videtur ratio quam antecedenti casu pro redemptione captiuorum assignauimus, quoniam in alimentis pauperum maior celeritas requiritur, illa enim nullam dilationem expectant, & idèd sanctissimis, & confidentibus Episcopis (excluso herede) executio conceditur, vt necessitati huiusmodi celeriter Episcopi subueniant; quod non ita praesumitur in herede, interessè ex hereditate postulant. Et haec omnia docet etiam Carpius de execut. testam. lib. 1. cap. 22. n. 15. Vnde proflus non est audiendus Vvadingus, cum loquatur contra communem sententiam Doctorum. In ceteris autem causis pijs praeter redemptionem captiuorum, alimenta pauperum, executor non creato, ad heredem, & non ad Episcopum executio pertinet.

RESOL. LVI.

An Episcopus sit executor distributionis faciendae bonorum incertorum, & obnoxiorum restitutioni, vel heres, inconsulto Episcopo possit supradicta impendere in usus pios?

Et notatur, quod quando de malis ablatis constat in iudicio vel extra, licet restitutio debeat fieri per testamenti executores, tamen hoc fieri debet, consilio Episcopo?

Et an Episcopus hac male ablata in reparationem suam Ecclesie dispensare possit? Ex p. 8. t. 5. Res. 45.

§. 1. AD hoc dubium sic responderet VVadingus in alt. de contr. d. 4. dub. 1. §. 6. n. 6. Difficiliter esse potest de bonorum incertorum, & obnoxiorum restitutioni distributione, an in talibus Episcopus sit executor? Respondeo Nos hic agere non de restitutione faciendae in vita fraudantis, nec de restitutione lucrorum publici vsurarij; de his enim agitur infra cum de mutuo, & vsuris erit tractatio; sed de tali casu. Testator relinquit decem millia distribuenda in pios vsus pro exoneratione suae conscientiae, an executio talis legati pertinet ad Episcopum, an vero haeres eo inconsulto possit impendere in pios vsus? & quidem, si haeres sciat testatorem fraudasse aliquem in particulari, tenetur illi, & non alteri facere compensationem, quae potest fieri sine graui infamia defuncti, aut sua. Sed si nesciatur, tunc communis quidem Doctorum sententia condemnat eum ad restitutionem faciendam pauperibus, de cuius veritate tractabit inferius Episcopus autem quatenus se debeat gerere, explicat distinctius, quam alij, Couarr. in cap. nos quidem de testam. n. 8. post Felinum in cap. cum sit de iudicis, quando ad forum contentiosum non sunt deducta male ablata, posse haerem nemine consulto per se facere restitutionem secundum conscientiam, quia ut docent cit. Authores, ius nullum speciale privilegium facit Episcopis in puncto male ablatorum, sed generaliter debet hic procedere sicut in aliis causis pijs, deinde valde durum foret, cogere haerem, ut apud iudicem infamaret testatorem. Et haec communis sententia. Si vero fuerit accusatus testator in iudicio, tunc haeres restituit quidem; sed addunt, debere consulere Episcopum tanquam Patrem pauperum. Couarr. tamen negat id esse necessarium, & merito, quia Episcopo non datur alias potestas, quam, ut curet legata pia distribuenda, nisi in defectum. Sufficit ergo, ut ab haerede, vel executore satisfiat, & Episcopo sufficienter persuadeatur, facta omnia convenienter. Haec VVadingus; vide etiam circa praesentem quaestionem Molinam de Inst. tom. 1. tr. 2. d. 247. n. 5.

2. Notandum est tamen hic, tanquam certum; quod quando de male ablatis constat in iudicio, vel extra, licet restitutio debeat fieri per testamenti executores, tamen hoc fieri debet consilio Episcopo. Ita ex Abbate, & Felino firmat Couarr. in cap. 3. de testam. ubi refert Palacios Rubios in repetitione rubrica de donationibus, §. 65. num. 9. & hoc pacto intelligendam esse Hostiensis opinionem dicentis, restitutionem hanc debere per Episcopum fieri, sequitur Molina supra vers. quando vero, ubi addit, quod Ordinarius tunc poterit rationem exigere, & curare, ut dispositio executioni mandetur, & in eo euentu, quo executores essent suspecti, praecipere, ut ipsius Episcopi praesentia, seu suorum Ministrorum executio, restitutio sine distributione fieret, ex cap. cum sit de iudicis, & cap. quando de vsuris, lib. 6. quod idem sentit Couarr. d. n. 9. Tom. VI.

vers. nec quicquam viger. Caterum in hoc secundo casu si restitutio seu distributio legitime facta fuerit, in foroque exteriori Episcopo sufficienter constet, per executores, seu haerem integre factam, eam approbare debet, ex Dominico in d. §. sane, quem sequitur Alex. de Nevo ubi supra, vers. secundo similia, Couarr. d. n. 9. in fine & Molina d. n. 5. in finalibus verbis.

3. An autem Episcopus, haec male ablata in reparationem suae Ecclesiae dispensare valeat? controuertit Dominicus, ex Ioan. Andrea, & alijs in d. §. sane, n. 9. per totum, & ex alijs Alex. de Nevo paulo ante vers. sed nunc quid, ubi affirmat concurrentibus tribus posse fieri primum, quod Ecclesia indigeat reparatione; secundum, quod facultates Ecclesiae non sufficiant; tertium, quod possit fieri sine graui pauperum damno, alias fecus.

RESOL. LVII.

An executores, etiam Religiosi, quibus aliqua distributio commissa est, possint sibi, consanguineo, vel Monasterio aliqua erogare? Ex p. 8. tr. 5. Res. 46

§. 1. QUA Via hic casus frequenter solet accidere, apponam etiam hic verba VVadingi tract. de contr. d. 4. d. 1. §. 4. n. 6. ubi sic ait: In eligendis autem pauperibus non est necesse executores esse nimis scrupulosum; si enim ipse sit pauper (praesertim si id ignorauerit testator) potest sibi aliquam partem, etiam cognatis pauperibus applicare, ut tradit à Castro l. cum quidam ff. de iur. ioc. dilectus de arte restandi. c. 10. & addit Redoanus tract. de rebus Ecclesiae non alienand. §. 5. n. 28. laudabile esse si commissarius testamentarius, inter propinquos suos pauperes, res, quarum arbitrium est ipsi relictum, distribuatur; multi tamen ab hac regula excipiunt Religiosos executores, quos dicunt, non debere sibi, aut Monasterio applicare, idem, quod non videatur illa fuisse mens testatoris ut sibi retinerent, si enim id voluissent, legatum illi potius fuisse quos sciebat esse pauperes, aut saltem ad piam causam. Iacob. de Arena tract. de commiss. n. 41. & passim alij, quamuis concedant plurimi posse Religiosum, vel totum si sit res parua, vel partem aliquam, si res sit maioris pretij sibi, aut Monasterio addicere, saltem eo casu, quo testator nullum legatum isti Monasterio reliquisset Rodr. tom. 3. q. 70. si sit solus executor, negat posse, si socios habeat, dicit licere. Sanch. lib. de praecept. c. 11. n. 61. concedit semper posse aliquid Monasterio suo largiri, aut etiam sibi applicare; qui sibi applicat, habent probabilem pro se sententiam. Sed tamen consulant aedificationi. Ita ille.

Sup. hoc pro parte Monasterij Religiosi executoris in to. 4. tr. 7. ref. 59. §. 2. paulo post initium à vers. vnde, vique ad §. dico, & in ref. 61. §. Hinc, & pro parte ipsius distributoris in r. 64

2. Sed omnia supradicta, ex pluribus Doctoribus firmat Dicatillus de iustitia l. 2. tr. 19. d. 3. d. 12. per totum. Dico igitur licere executori testamentario si pauper sit, sibi, sicut & alijs pauperibus distribuere. Probatur primo, quia non videtur esse peioris conditionis ex eo, quod sit distributor institutus; ergo, si esset capax non distributor, etiam distributor erit. Secundo, quia sic satisfit voluntati testatoris solum intendentis elemosynam erogari veris pauperibus, de quorum numero est executor. Tertio a simili, & fortiore. Magis enim est de ratione iustitiae commutativae, quam misericordiae, esse ad alterum; sed restitutio incertorum faciendae pauperibus potest iuxta communissimam, & veracissimam sententiam applicari ipsimet debitori, si verè pauper sit. Ergo potiori ratione elemosyna.

RESOL. LVIII.

An si testator scia pauperatem executoris possit ipse ad-
huc sibi applicare elemosynam inter pauperes distri-
buendam? Ex p. 8. tr. 5. Ref. 47.

§. 1. **N**egatiuam sententiam docet Sanchez in
sum. to. 2. lib. 6. c. 11. n. 54. quia cum pau-
peritas executoris nota esset testatori, satis est verifi-
cabile, fore, vt, si testator vellet partem elemosynae
applicari ipsi executori iusto distribuere, id expli-
cetur.

Sup. hoc in
rom. 4. tr. 7.
Ref. 64. &
hic aliquid
in principio
precedentis
Ref.

2. Haec tamen ratio mihi non placet: nam, vt di-
cebam, plures esse possunt causae, ob quas testator id
non explicet: quae prudentis arbitrio pensanda sunt,
& dispicienda; nonnullae mihi occurrunt. *Prima*,
quando erubesceret executor aliquid accipere ex pres-
se titulo elemosynae, & nollet testator litteris testa-
menti expressam relinquere executoris pauperatem,
& elemosynam ipsi a se factam, sicut multi sunt, qui
aliorum & honori, & pudori consulentes re ipsa quin-
dem elemosynas conferunt: at non titulo elemosy-
nae exterius dant, sed tanquam amicorum munera, &
donaria vltro, citroque missa mittunt amicis paupe-
ribus ne erubescant titulo paupertatis accipere. *Se-
cunda*; quia saepe etiam testator sibi videtur non sa-
tisfacere, & auctoritati executoris accipientis, & dig-
nitati ipsius dantis; si rem omnino modicam daret,
ideo maule ipsam arbitrio executoris relinquere, vt
ipse, si velit, sibi etiam applicet. *Tertia*, vult testator vt
ea quantitas inter plures distribuatur. Quod si expres-
se meminisset ipsius executoris, se obligatum putaret
ad illam totam quantitatem ipsi dandam. Rem vero
totam ipsius arbitrio relictam credit ita distribuendam
ab eo executori, cum non totam sibi; sed aliis
etiam distribuatur. *Quarta*, saepe contingit, vt, si testator
illi potius executori, quam aliis partem sibi expressè
applicandam relinqueret, alij offenderentur, aut con-
quererentur; quae, vt euitet, vult omnino arbitrio exe-
cutoris omnia relinquere. Sexcentae aliae causae con-
currere possunt, ob quas id testator non exprimat;
ideo non mihi sufficiens signum videtur, vt censetur
testator noluisse, vt executor sibi applicaret. Et
haec omnia docet Dicastillus de iust. lib. 2. c. 19. disp. 3.
dub. 12. num. 154.

RESOL. LIX.

An distributores, & executores possint de elemosyna di-
stribuenda dare aliquid filio spurio testatoris.
Et quid de filio spurio ipsius distributoris? Ex p. 8. tr. 5.
Ref. 48.

§. 1. **R**espondet Dicastil. lib. 2. tr. 19. disp. 3. dub.
12. n. 150. dictum distributorem posse dare
eam elemosynam filio suo spurio, non autem filio
spurio testatoris; vt potest videri in Matienzo, qui
multos refert lib. 5. recop. tit. 8. l. 3. gloss. 5. n. 2. Et 5. cuius
ratio non est alia, nisi quod eam elemosynam non
censeatur dare executor; sed testator, qui suo spurio
nihil dare potest, vt etiam de maioratu docet, & pro-
bat Molina disp. 192. n. 4.

2. Sed affirmatiuam sententiam tenet Rodriguez
in sum. tom. 2. c. 156. n. 5. vbi sic ait: El executor de tes-
tamento que ha de distribuir sus bienes, dandolos a po-
bres, los pueda dar a sus hijos siendo pobres, como despues
de otros lo tiene Baldo, el qual añade, que lo puede dar
tambien a los hijos del mismo testador siendo pobres aun-
que sean espurios, pues segun Derecho tiene el padre obli-
gacion de los alimentar, la qual opinio sigue Jacobo de Cir-
si. Ita Rodriguez.

RESOL. LX.

An distributores possint elemosynas praebere pauperibus
ex sua culpa?
Et an relicta proredimendis captiuis, & carceratis possint
prestari pro captiuis, & carceratis ex sua culpa. Ex
p. 7. tr. 5. Ref. 49.

§. 1. **R**espondeo executores testamentorum posse
in conscientia elemosynas, & opera pia di-
stribuere inter pauperes sua culpa effectos, sicut, &
relicta pro redimendis captiuis, & pro liberandis
carceratis possint praestari pro captiuis, & carceratis
sua culpa. Ita ex Menochio, Seraphino, & Cephalo
docet Escobar. de vtroque foro, art. 4. §. 4. n. 207.

RESOL. LXI.

An executores, si semel elegerint, vel determinauerint, in
g. S. Augustini Monasterium, &c. possint variare? Ex
p. 8. tr. 5. Ref. 50.

§. 1. **A**D hoc dubium sic respondet VVadingus.
Ar. de contr. disp. 4. dub. 13. §. 4. n. 6. Executor
cum facultate plena distribuendi tantam, vel tantam
summam in pauperes, quos voluit; si semel determina-
uerit, & elegerit, v. g. S. Aug. Monasterium, non pote-
rit variare, l. huiusmodi, §. strictum ff. de leg. 1. vbi gloss.
Bart. & alij, id notant, & rationem dant; quia facta
electione, ius est acquiritum monasterio, tanquam le-
gataro a testatore designato, vt bene deducit Pan.
conf. 1. lib. 2. quod ius executor non potest tollere, &
in tali casu elector ille nullum tribuit ius nominato,
sed totum habet ex testamento, & voluntate testato-
ris; Executor vero nominando posuit tantum condi-
tionem sub qua voluit legatum suum ad legatarium
peruenire, vt bene notat Paulus a Castro in l. vnum de
familia, ff. de leg. 2. quamuis non negarem vt supra, esse
aliquam executoris auctoritatem in hoc negotio
pretio estimabilem. Ita ille.

2. Sed Card. de Lugo de iust. 10. 2. disp. 24. sect. 16.
n. 338. ex Sanch. tenet executorem posse variare ele-
ctionem alicuius pauperis factam in alium, quia cum
hac libertate, & reservatione censetur electionem fec-
cisse, quare nullum ius videtur pauperi acquiritum.

RESOL. LXII.

An executores possint distribuere elemosynam inter pau-
peres ante tempus designatum a testatore? Ex p. 8. tr. 5.
Ref. 51.

§. 1. **A**ffirmatiuè respondet Rodriq. in sum. to. 2.
c. 156. n. 5. vbi sic ait: Los executores del tes-
tamento, que antes del tiempo señalado por el testador
reparien cierta cantidad de dinero entre pobres, no po-
drán. Ni obsta lo que la opinion contraria de Bartolo, y
otros trae esto: Conuiente a saber, que haciendo esta re-
stribucion antes del dicho tiempo se haze quando agruio
a los pobres que auia en el tiempo señalado por el testa-
dor, y assi haze la distribucion contra su voluntad. Por-
que a esto se responde, que el dicho testador, ordenando
lo susodicho, mas quiso mirar por la salud de su al-
ma, que por el tiempo señalado, el qual puede ser que
señalo, pensando que antes del no se podría hazer. La di-
stribucion sin perdida de la hacienda que dexara, y
mas que ne año mas a los pobres presentes que a los
futuros, y si señalo, el dicho tiempo fue pro salud de
su alma, y los testamentarios preueniendo este tiempo
se haze mucha ganancia, y assi lo tienen Ancharano, y
Abad.

Abbad. y Couarruias, fundados en vna ley. Lo qual fe ha de tener, salvo si lo contrario constare por coniecturas de la voluntad del testador por quanto conforme el Derecho, de las gentes y natural cada vno tiene libre voluntad para disponer de sus causas, tanto que la libertad de testar segun Theophilo, es de derecho de las gentes, y natural, y no la puede quitar el Principe, como lo traen, alegando muchas cosas Menochio, y Couarruias, Ita Rodriguez.

2. Sed non deferam hic apponere verba P. Valquez *opus. de testam. c. 9. §. 3. d. l. 1. n. 76.* sic asserentis. Sed quid si dies praescribatur executioni, hunc diem possunt exequutores anticipare? Aliqui existimant, quod non possint, quia detrimentum sequitur pauperibus futuris: alij existimant, quod bene possunt, quia testator potius voluit consulere animae suae, quam futuris pauperibus: sibi autem maxime expedit, quod quam citissime poterit, executioni mandentur, saltem pia legata. Et hanc sententiam merito sequitur Couarr. n. 5. nisi aliud constet de mente testatoris, saltem per coniecturas; vtpote si ipse voluit, ne legata soluerentur cum tanto hereditatis detrimento & ideo voluit diem statueri, vel aliis quam plurimis rationibus: quod praecipue locum habet in legatis non piis. Ita ille.

RESOL. LXIII.

An Executor quando eleemosyna distribuenda est inter pauperes, possit dare Fabrica Ecclesia pauperis.

Et quid quando vero testator expressit certum pauperum, aut certum locum, an tunc nec haeres, nec Episcopus possit mutare?

Et an ille, cui commissio est eleemosyna inter pauperes, tenetur eligere pauperes? Et part. 8. tractat. 5. Resolutione § 8.

§. 1. **N**egatiuam sententiam tenet Nauartus in *Man. c. 17. n. 93.* Syluest. *verbyessit. 8. n. 7.* Angel. *codem verb. 2. n. 7.* & alij, quia videtur animus testatoris, vt personis pauperibus dentur. Limitant tamen Syluest. & Angel. nisi redundaret hoc in maius bonum pauperum, vt quia ex tali fabrica redundant maiores eleemosynae pauperum. Addit Syluest. vel habitantes sunt pauperes, quos oportebat suum victum expendere in illud aedificium, quia in vtroque casu est date pauperibus.

2. Sed satis probabile est posse expendi in tali fabrica, quando est necessaria, & reuera Ecclesia est pauper. Pro hac sententia est Matienzo, *l. 5. recop. tit. 4. l. 6. §. 7. n. 2.* vbi dicit, quod in legatis nomine pauperum intelligitur Ecclesia, & refert Ioannem Andr. *cap. finali de testam. n. 6.* per l. omnes, qui in princ. *C. de Episc. & Cler. vbi Bald. n. 7.* dicit nomine pauperum contineri Ecclesiam: & idem Bald. *l. si quis ad declinandam, in princ. n. 10. C. eod. tit.* dicit, quod legatum relictum pauperibus potest dari fabricae Ecclesiae pauperis, quia comprehenditur sub pauperibus, & *lib. id. quod pauperibus. C. eod. tit. n. 34.* dicit, quod quando legatum est ad pium vsum, est certum posse dari pauperibus: quando vero testator dicit, vt detur pauperibus, est verius, quod potest dari fabricae Ecclesiae pauperis, quia nomine pauperum intelligitur pius vsum. Et Perex *lib. 5. cod. tit. 2. lib. 1. vers. succedit praterea, fol. 81.* referens Ioannem Andr. Dominicum, & Crotum, dicit, quod legatum relictum pauperibus potest dari Ecclesiae quae indiget reparatione: Et Rosel. *resol. 15. n. 3.* dicit potest dari, quando Ecclesia est pauper, & reparatio est necessaria, & non ingruit magna fames. Item, quia *c. cum in de vsturis*, dicitur acquisita iniuste, quando non comparat dominus, esse pauperibus danda; & tamen

Tom. V. I.

omnes fatentur posse etiam extendi in alios pios casus. Et haec omnia docet Sauch. in *opus. tom. 2. l. 4. c. 1. dub. 19. n. 5.*

3. Sed circa praesentem questionem, ne deferam videre Ianuarium, *res. moral. p. 1. ref. 61. per totam* qui, me citato, late probat hanc opinionem; & docet etiam, quod cui commissio est eleemosyna inter pauperes, non tenetur eligere pauperiorem, & potest preferre vnum pauperem alteri.

4. **N**otandum est etiam hic obiter, doctrinam Baldi; in *l. si quis ad declinandam, §. l. omnes qui, C. de Episc.* quando testator relinquit certam summam pro pauperibus nihil specificando posse non tantum Episcopum, sed & ipsum heredem vel executorem ex ea pecunia fabricare, vel reparare templum, quia, vt dicit, haec non est mutatio, sed explicatio voluntatis indeterminatae testatoris ad aliquid determinatum, cum vocabulo pauperum etiam Ecclesiae contineantur: & hanc doctrinam amplexus est postea Bertachinus, *de Episcopis, lib. 4. n. 4.* & dicit Episcopos ita praedicare. Quando vero testator expressit certum genus pauperum, aut certum locum, tunc nec heredem, nec Episcopum posse mutare, asserit *ibid.* Bald. Et haec omnia docet etiam VVading. *de contr. disp. 4. dub. 13. §. 6. n. 8.*

Sup. hoc in Ref. not. preterite §. 1. per totum, & in ref. eius an. not. prima.

Sup. hoc in ref. §. vltim. & in ref. preterita §. 1. prope finem, legatus verbi. Loqual.

RESOL. LXIV.

Olim quaesitus fuit à quodam Sacerdote, vtrum Episcopus possit legatum aliquod in equale, aut melius commutare? Ex p. 2. tr. 17. & Misc. 3. Ref. 26.

§. 1. **E**t digladiantes hinc inde DD. tam recentiores, quam veteres inueni; alij affirmant, alij negant. Negant ex nostris P. Baldus *verb. legatum, n. 19.* Molseus in *summa 10. 2. tr. 13. c. 5. n. 182.* Et ex societate Iesu P. Molina *de iust. tom. 1. tract. 2. disp. 259.* Iuristis Guido Papae *dec. 556.* Bertachinus *tr. de Episc. p. 4. n. 79.* Capella Tholofana *dec. 26.* Abbas in *c. tua nobis, de test. num. 4.* Aloysius Ricc. *p. 2. dec. 125.* & alij. Probat hanc sententiam multis rationibus, & primo per textum *l. legat. ff. de admin. rer. ad ciuit. pertin.*

Sup. hoc in ref. seq.

2. Secundo, quia voluntas testatoris pro lege est seruanda, *l. in conditionibus primum locum, de cond. & demonst. §. c. vltima voluntas 13. q. 2.* Tertio, quia sic videtur definitum, vt ait Molina, & alij in Clementina, *quia contingit, de religiof. don.* His verbis. Cum ea quae ad certum vsum sunt destinata fidelium, ad illum debeant, non ad alium (salua sedis Apostolicae autoritate) conuerti. Haec *ibi* Clem. V. approbante Concilio Viennensi. Et annuercarium, quod relinquitur pro virginibus maritandis, nullo modo patitur commutationem, ait Illephonsus Perez *de Annuer. & Capellanis lib. 1. c. 14. n. 38. & c. 22. n. 10.*

3. Aliqui DD. limitant hanc sententiam, & asserunt, pro vna vice tantum posse Episcopum commutare aliquod legatum ex aliqua causa. Ita M. Anton. Genuensis in *praxi Archiepisc. 19. n. 5.* & Riccius in *collecan. p. 3. collect. 558.*

2. Sed contrariam sententiam absolute sequuti sunt M. Ant. Genuens. mutans opinionem in *praxi. Eccles. tricenar. 8. q. 213.* Sylu. *verb. legat. 4. q. 12.* Valq. *opus. de test. c. 8. §. 8. dub. 3. n. 104.* Jacob. de Graff. *to. 1. Consil. 1. 3. conf. 2. n. 10.* Comitol. in *resp. moral. lib. 7. q. 9. n. 2.* Beia in *resp. cas. cons. p. 4. cas. 12.* Lucas de Peña latissime in *l. vnica. C. de expens. ludorum.* & Fernandez in *exam. theol. p. 4. c. 18. §. 1. n. 1.* qui citat D. Antonin. Angelum, Tabienam, Armillam, Bartolum, & alios. Hi omnes asserunt, etiamsi non adit aliquod impedimentum iuris, vel facti, posse Episcopum commutare legatum in equale, vel melius maxime cum consensu haeredum. Nec in hoc casu Episcopi commutando infringunt volunta-

R r 2 tem

tém testatorum, sed potius dicendum est interpretari sic enim commutando, seruant non explicitam, & formalem, sed virtualemente interpretatiuam dispositionem testatoris.

5. Ad auctoritatem verò Clem. *si quis contingit*, quam refert Molina, & alij, respondetur cum Luca de Penna *vbi sup. a.*, & aliis, illud Decretum Pontificis non procedere vbi iusta commutationis causa subest: quod patet ex eo, quod ibi bona illa collata fuerunt, vt pauperes lepra infecti reciperentur, quod rectores hospitalium tenebant inhumaniter facere, quin etiam proventus eosdem in suos vsus conuertebant. Iustè ergo ibi subiungitur, cum tamen ea, quæ ad certum vsum largitione sunt destinata fidelium, ad illum debeant, non ad alium, salua quidem Sedis Apostolicæ auctoritate, conuerti.

6. Nec valet dicere, huic opinioni obstare Concil. Trident. *de refor. sess. 22. c. 6.* vbi requirit in his commutationibus iustam, & necessariam causam: nam respondet Comit. *vbi supra*, in illo loco Concilij particulam illam &, habere vim disiungendi, & idem esse quod, *vel aut, seu, vt in lib. 2. hyscorum text.*, vbi Aristoteles definit naturam esse principium aliquid mouendi, & quiescendi. In quibus verbis particula &, est pro, *vel.* Igitur verba Concilij non sunt accipienda coniunctiue, sed disiunctiue, & sic Episcopus potest commutare legata, vel ex necessaria causa, vel ex iusta. Sed ad intelligentiam huius quæstionis, notandum est duplicem posse reperiri causam iustam permutandi legatum, vnam, quæ se tenet ex parte rei, hoc est, cum in æquale aliud vel melius, sit permutatio. Alteram, quæ se solum tenet ex parte commutantis, hoc est, vt fiat bono fine, quamuis neque in æquale, neque, in melius. Ad permutanda ergo legata pia, abque causa se tenente ex parte rei, sed tenente se solum ex parte commutantis, requiritur auctoritas Papæ. Sed ad illa permutanda cum causa se tenente ex parte rei, sufficit auctoritas Episcopi. Hæc Syluest. & Beia *vbi supra*.

7. Ex his omnibus patet, me olim contra quendam Theologum rectè respondisse cum Genuensi *vbi supra*, legatum pro ornamentis, & fabrica Ecclesiæ, potuisse Episcopum in celebrationem Missarum commutare.

RESOL. LXV.

An executor testamentarius possit cum dispensatione Episcopi recedere à voluntate testatoris? Quod est querere, an Episcopus possit commutare legata à testatore relicta, vel an hæc commutatio ad solum Papam spectet, secundum ius Canonicum, & ad Supremum Principem secundum ius civile? Ex p. 8. tr. 5. Rel. 63.

Sup. hoc in R. præterita.

§. 1. **Q**uod est querere, an Episcopus possit commutare legata à testatore relicta: Et nouissimè negatiuam sententiam tenet Pater VVadingus. *17. de contr. disp. 4. dub. 13. §. 6. n. 1.* Primo quia contra manifesta iura. Secundo, quia contra communem sensum Doctorum de iure res est indubitata, *l. leg. ff. de admin. rerum ad ciuitatem pertinentium*, vbi Bart. & alij Clem. 2. *de Rel. dom.* vbi traditur pias defunctorum voluntates ab vno casu in alium commutari à nemine posse, præterquam à Romano Pontifice, vbi Glof. Panor. & cæteri penè omnes addunt, neque ab ipso Rom. Pontif. posse fieri sine rationabili causa. Concil. autem Trid. id restringens, requirit iustam & necessariam causam, *sess. 22. c. 6. de refor.* vbi etiam conclusionem nostram aperte confirmat: cum enim statuisset c. 1. vt dispensationes quæ emanant à Sede Apostolica, examinentur ab Episcopis, ne forè subreptio aliqua interueniret, postea in c. 6. statuit idem circa commutationes testamentorum, & vult vt Episcopi tanquam delegati Sedis Apostolicæ summarè cognoscant, an in precibus

nihil falsò narratum, etiam antequam permittant executioni mandari, vbi ostendit manifestè se agere de commutationibus concessis à Romano Pontifice: si enim Episcopi habebant potestatem ordinariam, quid est opus illos constituere in re delegatos? quid opus illis mandare, vt summarè cognoscant nihil in precibus citata veritate, aut suggesta falsitate narratum? hoc enim supponitur ab Episcopo factum, si preces ipsi præsentate sint; cum adsit, & p. *ssit omnia cognoscere.* Sed Rom. Pontif. qui procul abest, præsumitur, sæpè falsis narrationibus circumueniri. Vnde oportuit constituere Episcopum gratiæ concessæ examinatorem qui cognosceret, au Papa fuerit à supplicantibus deceptus, necne, & hoc quod dicimus, bene aduertit Molina *disp. 149.* & alij post eum. Doctores verò passim approbant conclusionem, Capella Tolos. siue Confessorium Archiepiscopi 26. in casu sibi tunc proposito decidit vltimæ voluntatis commutationem factam ab Officiali Archiepiscopi fuisse inualidam, eò quod illa res ad solum Papam spectet, vide Aufrenium in *apost. la ibidem*.

2. Compilator Indicis in Felinum, *verb. legatum*, statetur communem sententiam esse, commutationem legati in alium vsum ad solum Papam spectare; sed tamen se existimare sic intelligenda iura, vt Romanus Pontifex possit commutare, etiam quando nulla est causa; Episcopum verò semper quando aliqua rationabilis causa subest: sed hæc explicatio est singularis, & falsa, quia nullus concedit, Romanum Pontificem id posse facere sine iusta causa, imò Trid. *sup. addit, nec sine causa necessaria.* Si ergo vt Pontifex faciat, requiritur causa necessaria, quomodo Episcopo conceditur, vt mutet cum causa rationabili? non placet autem quod ipse Felin. in *c. cum accessissent, de cons. n. 17.* tradit, quando difficultas est in executione legati iuxta mentem testatoris, posse Episcopum in alium vsum conuerti, quia nimis laxat iura, quæ requirunt causam necessariam, & Episcopus nimis magnam dat libertatem mutandi, quia si efficiantur alicui alteri operi construendo, facillè inuenient eorum ministri difficultatem in exequendo opere à testatore præstito: debet ergo esse difficultas tanta, vt impossibilitati alicui morali æquiualeat, & ita videtur intelligere Couarr. in *c. tua nobis, de test.* qui requirit valde magnam difficultatem in succurrendo alicui necessitati Ecclesiæ, tunc enim posse pecuniariam relictam ad vsum non necessarium, ad illum vsum necessarium applicari. Sed hæc omnia sunt intelligenda modò non sit acquisitum ius legatariis, quia ius quæsitum non potest tolli. Quod autem de Papa dicit Ius Canonicum, Ciuile extendit ad supremum Principem *l. legat. sup.* & vidi Archiepiscopum impetrasse ab Imperatore commutationem voluntatis piæ. Hucusque VVadingus.

3. Sed non poterat Imperator commutare dictam voluntatem piam, vt patet ex Carpio *de exec. testam. lib. 6. c. 4. n. 4.* ideo fides huius rei ster penes VVadingum, Imperatorem refellere, vt fecit in ordine ad Episcopos: quibus tamen, iusta causa existente, non desunt qui illam tribuant, vt Vasquez, & Comitulus ex Societate, & nouissimè Baum. in *Theol. moral. tom. 3. lib. 2. tract. 9. quest. 31.* vbi me citato, hanc sententiam mordicus sustinet, & respondens ad argumenta contraria sic ait.

4. Obiicies, vltimas testatorum voluntates firmas esse oportere ac ratas, dixit Greg. Papa primus, vt ex eo Gratian. refert 13. *qu. 2. can. Vltima voluntas 4.* & in *c. cum Mariba, de celebr. Miss. 6.* dicitur quòd hominis testamentum immobile perferat, quia testatoris obitu confirmatur; illud ergo infirmare Episcopus non potest, ne dum conuelleret.

5. Respondend. mutatione legati in melius, aut æquè bonum, defuncti testamentum non infirmari, sed

sed contentanea testatoris voluntati explicari, quod est Episcopo concessum in materia fauorabili, qualis est animae in qua plena fieri solet interpretatio, vt habetur in c. cum dilectus de donat.

6. Obiicies *secundo*. Vltima voluntas qualis est testatoris, posteriorem non admittit. Admitteret autem; si quae iste salutis suae gratia, relicta locis piis, vt pauperibus voluit, haec alio conuertere, aut in opera ab his diuersa, quae sunt à testatore imperata, Episcopo mutare fas esset.

7. Neganda est minor, nam cum id sit leganti propositum, animae suae eiusque salutis, per legata quae pia dicimus, consilium ire, censetur tacite; sibi in eius procreatione Episcopum subrogare, eaque velle omnia, quae ipse à diuina gloria, reque defuncti esse iudicauerit, ex quo consequitur quod cum eius, defunctique voluntas, pro vna eademque habeatur moraliter, dici verissime, hanc posteriorem, effectum habere nullum.

8. Obiicies *Tertio*. Seruari voluntas vltima debet, decreto Gregorij 13. q. 2. *can. voluntas vltima* 4. At est legatorum mutatio, eius conseruationi contraria: ergo, &c.

9. Neganda est minor, nec enim est alia legantis intentio, quam vt sibi animaeque prodesse suae possit per legatum, cui à pietate est initium, at hanc voluntatem non euerit Episcopus, quomodo legatum in opus melius, aut aequè bonum commutat, vt patet, cum vtroque, id est, tam designato in testamentariis tabulis, quam eo in quod est mutatum ab Episcopo, iuuari eius saluus. Deique similiter cultus promoueri queat.

10. Deinde cum dicitur, voluntatem quae est vltima, seruandam esse, intelligi id debet, tam de ea, quam prae se testator tulit, dum viueret, quam alia, quam si cogitasset, non respuisset.

11. Obiicitur *quarto*, Clem. V. auctoritas in *Clem. de relig. donib. c. quia contingit*, 2. vbi praecipit, vt ea quae ad certum vsum, largitione sunt destinata fidelium, ad illum debeant, non ad alium, salua Sedis Apostolicae auctoritate conuertit.

12. Respondendum ibi de Episcopo, eiusque iure in legatorum mutatione, cum causa subest, Clementem non loqui, sed de certo quodam hominum genere, qui bona ad subsidium relicta pauperum, sibi aut per se, contra ius, falsque vendicabant, aut de iis leprolos alere, quorum causa data erant Hospitalibus, contra rationem, mentemque testatorum, ac Dei, inhumani remebant, cum quae ad certum vsum sunt largitione fidelium destinata, haec aliò traduci aequitas, ratioque non sinant, Huculque Baunius.

13. Non est tamen negandum negatiuam sententiam esse probabiliorem, & tutiorem, quam praeter alios nouissimè firmat, & sustinet Carpius de *exec. test. lib. 3. c. 4. per totum*; cui adde omni no videndum Merollam tom. 3. *disp. 7. dub. 15. per totum*.

RESOL. LXVI.

An Executor testamenti bonorum Clericorum, vel Episcoporum possit adire pro confectione inuentarij ad iudicem laicum?

Sed ex doctrina huius Resolutionis deducitur, vt cum Clerici teneantur soluere collectam certam, & inuariabilem impositam à Rege per statutum super bona Laicorum priusquam ad ipsos Clericos peruenissent, quam solebant soluere saeculares, quorum ante a fuerunt ea bona? Et aliqua alia valde notanda explanantur pro bonis patrimonialibus & exemptionibus Ecclesiasticis. Ex p. 8. tr. 5. Ref. 64.

Hanc Questionem pertractat Solidè, & fuse, P. Fagund. de *Con. l. 6. c. 4. n. 14.* vbi loquens Tom. VI.

de obligationibus executorum testamentorum, sic ait: Vidi saepe dubitari ad quem iudicem pertineat in Lusitania facere inuentarium bonorum Clericorum, & Episcoporum defunctorum in hoc Regno Lusitaniae, ad Ecclesiasticum-ne, an ad saecularem? & de hac re partita est opinio.

2. *Primo* docet in hoc Regno de iure ad iudices saeculares pertinere: pro hac repugnat acerrimè Cabedo 1. p. dec. 84. Fundamenta illius haec sunt.

Primo, quia ita obtinuit antiquissima veterrimaque consuetudo Regni Lusitaniae, & hanc consuetudinem confirmat ille nonnullis exemplis: nam in primis inuentarium bonorum Episcopi Promontorij Armatarij (Caberde vocant Lusitani) anno Domini 1587. à ministris Regiae Maestatis saecularibus conditum fuit. Inuentarium similiter bonorum Episcopi Lamecensis Domini Antonij Tellez de Meneses ab iisdem Ministris saecularibus Regiae Maestatis factum fuit anno 1598. In quibus cum dubium esset inter vtrosque ministros saeculares, & Ecclesiasticos, adiudicata fuit causa in senatu saeculari supremo Olyssipponensi pro Ministris saecularibus. Tertium exemplum & antiquius apponunt testamenti Archiepiscopi Olyssipponensis DD. Georgij de Almeyda, quod similiter per ministros saeculares ceceptum, & perfectum fuit; & quod semel aut bis factum est, consuetum est.

3. Probat *Secundo*, quia ad Reges, & Ministros regios spectat defendere bona vassallorum suorum, qui ex hac vita discedunt, à furtis, latrocinijque, & quia Episcopi & Praelati sunt vassalli Regum, licet non sint subditi, & illis mortuis plurima contingunt furta, & latrocinia in illorum bonis, vt experientia compertum est, & ideo illa hac via defendunt, & furtis Episcopis cōseruant, ad quos in hoc Regno Portugalliae spectant.

4. *Tertio*, quia Reges Lusitaniae eligunt Praelatos in toto suo Regno, & summo Pontifici offerunt, illosque summi Pontifices confirmant; quare sub regia protectione sunt omnes Ecclesiae viduatae Pastoribus. *Regum. c. Princip. c. administrat. 23. q. 5.* quas non bene profectò protegerent, ac defenderent, nec regio officio satisfacerent, conscientijque suis, nisi bona praedictarum Ecclesiarum defenderent, dum Pastoribus carent.

5. *Quarto*, quia solent Reges Lusitaniae extrudere commissiones & rescripta particularia, vt iudices politici, ac saeculares cognoscant de debitis salariis, quae Praelati dum viuebant, non soluerunt seruis, ac famulis suis, quare sicut ad iudices saeculares pertinet arbitrari huiusmodi salaria his famulis, ita ad eos spectat conseruare, inuentariumque facere de iis bonis, ex quibus ea deducenda sunt.

6. *Secunda* nihilominus sententia, quae docet confectionem praedictorum inuentariorum pertinere ad solos iudices Ecclesiasticos priuatiuè est probabilior, & iuri, & rationi conformior, quod ex rigorosis principijs iuris, & neruosis argumentis in hunc modum probat.

7. *Primo*, quia bona non solum Ecclesiarum, sed etiam patrimonialia Praelatorum, & Clericorum sunt exempta à iurisdictione saeculari, sicut & personae, vt & in aliis est euident in iure Canonico *c. quanquam. de censibus.* & ibi gloss. *l. placet. c. de Sacros. Ecclesiis.* vbi Doctores Festus in *tra. de collect. 4. p. n. 176.* vbi latè, & doctè hanc materiam disputat, & aded sunt exempta, vt nec talliis, nec collectis, nec vllis oneribus, aut tributis sint obnoxia, quae Reges, ac Principes imponunt suorum vassallorum bonis, quare cum omnino sunt exempta à iurisdictione saeculari, non pertinet ad iudices saeculares ea defendere, in inuentario ponere, aut conseruare futaris Episcopis, cum nullam iurisdictionem in illis habeant, sicut non habens in personis Ecclesiasticis.

8. Deinde, quia bona sequuntur qualitatem perso-

cursum in alio vers. eius not.

Sup. hoc in ref. not. seq. & in aliis eius secundae not.

na; quare si Rex imponeret certum tributū bonis mobilibus, vel immobilibus vassallorum suorum, vbi primum pater dotaret filium suum Clericum certo aliquo prædico pro patrimonio ad suscipiendos Sacros Ordines, statim ea bona dotata filio exempta ab eo tributo manerent, vt docet Menchaca de successione creata l. 1. §. 10. n. 635. Batt. in l. place. C. de Sacrosanctis Ecclesiis. Ioan. de Amicis consil. 46. Ric. in praxi, decis. 267. Gironda de priuilegiis, q. 76. n. 373. vbi docet, bona Clericorum etiam patrimonialia, tam acquisita, quam de proximo acquirenda, gaudere priuilegiis Clericorum, tam quoad exemptionem, quam quoad priuilegium forisidique probant ex multis, & multis iuribus, quæ allegant, quod manifestum iudicium facit, esse Clericorum bona omnino exempta à iurisdictione regia. Confirmatur quia de iure proprio non potest Rex confiscare bona patrimonialia Clericorum delinquentium, nec de illis facere inuentarium ad illa conseruanda, id enim omnino pertinet ad iudices Ecclesiasticos eo quod Republica Ecclesiastica tam distincta sit à Republica seculari quam distinctum est caelum à terra; quod adeo verum est vt non possint Ecclesiastici, etiam si velint, sponte se submittere iurisdictioni seculari, quoad bona sua, etiam patrimonialia; nam quamuis hoc cogitandum relinquat Azuedo recop. lib. 4. tit. 1. l. 11. n. 16. tamen absolute, & sine vlla hesitatione dicendum est, non posse, quia bona patrimonialia Clericorum gaudent priuilegio exemptionis vt probat Barbosa in collectan. tom. 1. lib. 3. tit. 49. capit. 4. numer. 3. Layman in Theologia moralis lib. 4. tractat. 9. capit. 6. numer. 9. Antoninus Diana in tractat. de Parlamento 1. p. resol. 22. & 3. part. resol. 29. Nam Clerici non possunt priuilegio exemptionis renuntiare: ergo nec se submittere iurisdictioni regali, quia id nihil aliud est, quam prædicto priuilegio renuntiare.

Sup. hoc in tom. 9. tr. 2. Ref. 70.

Ref. 1. citata in hoc textu inuenitur in to. 7. tr. 6. Ref. 33. Secunda vero in to. 9. tr. 2. Ref. 70.

9. Deinde, quia si Rex certum aliquod tributum imponeret super vsum fructum bonorum suorum vassallorum, & vnus ex illis vassallis laicus testamento suo Clerico relinqueret vsum fructum suorum bonorum, statim ac Clericus acceptauit, manet prædictus vsum fructus exemptus à regio tributo, vt ex doctrina Bartoli, & Baldi communiter recepta, quam tradunt in dicta l. place. C. de sacrosanctis Ecclesiis.

10. Accedit, quia Doctores excitantes hanc questionem, vtum Clerici teneantur soluere collectam certam, & inuariabilem impostam à Rege per statutum super bona laicorum priuilegium ad ipsos Clericos peruenissent, quam solebant soluere seculares, quorum antea fuerant ea bona, communiter respondent, non teneri. Ita Carolus de Grassis de effectibus clericat. effect. 3. à n. 162. vsque ad 176. Ioannes Beltramus de Genuata in propugnac. libert. Eccles. assert. 1. §. 6. n. 27. Alterius tom. 1. disp. 19. lib. 5. cap. 2. fol. 270. vol. 2. Anton. Diana 3. part. resol. 17. Duardus in Bulla Cæna lib. 2. can. 18. q. 9. n. 1. Fillucius tom. 1. tract. 16. cap. 11. n. 298. Barbosa in collect. tom. 1. lib. 3. tit. 49. cap. 4. num. 4. Lessius tom. 1. de iust. lib. 2. c. 3. dub. 3. n. 19. Reginaldus tom. 1. lib. 9. cap. 15. n. 377. & patet ex verbis Bullæ Cænae ibi, Personis Ecclesiasticis, aut eorum, & Ecclesiarum, bonis, tributa, onera, ac padagia imponunt, quibus verbis bona omnia Clericorum, tam patrimonialia, quam Ecclesiarum, absolute eximuntur, nam cum textus Bullæ absolute, & generaliter loquatur; non debemus illum restringere, ac limitare; nam vbi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus. Patet etiam, quia etiam si illa collecta sit onus perpetuum, certum, & inuariabile impostum illis bonis, quando erant laicorum, & ad Clericos ea bona transeant affecta suis oneribus, & ex hac parte videantur Clerici, quia illa à secularibus eo onere affecta acceperunt, teneri soluere ea tributa, & onera, vt tenent Molfesius

Sup. hoc in tom. 9. tr. 2. ref. 258. & in alio §. cius not.

in sum. to. 2. tr. 22. c. 22. n. 160. & 167. Layman in Theologia moralis, lib. 4. tract. 9. c. 6. n. 5. Soula in Bulla cæna Domini c. 19. disp. 2. n. 5. Tamen à principio quando illi tale onus impostum fuit, sub hac conditione fuit impostum, scilicet semper exemptione Ecclesiasticorum quæ conditio est intrinseca tali impositioni, & illi semper adnexa, & ideo cum ea impositio fuerit conditionata, non transeunt prædicta bona cum eo onere ad personas Ecclesiasticas.

11. Si tamen ea collecta, & onus rebus laicorum esset impostum, per contractum Principis, qualis censetur celebratus in bonis Regalibus, quando Principes sub certa pensione sibi soluenda, ea alicui vassallo donat; aut per contractum aliquem inquit inter duos vel plures contrahentes laicos: tunc quidem, si perueniant ad Ecclesiasticos, transeunt ad illos cum suo onere, & tenentur Ecclesiastici præfata onera soluere; quia non aliter, nec alio modo contraherent; Ita Ioan. Beltramus de Genuata allegatur. Cardinalis Albanus in tract. de immunitate Ecclesiastica, habetur tom. 3. tr. iuris part. 2.

12. Nec obstant fundamenta primæ opinionis. Ad primum etiam respondemus, quod nec vi, nec clam, nec precario, acquiritur possessio e, quia cognouimus 10. q. 3. c. cum venissent, de iust. c. cum tanto, de postul. pralat. verb. legitime præscripta, & exempla quæ allegant, quibus intendunt probare acquisitam iam habere possessionem in hoc negotio ministros laicos, fuerunt introducta resistentibus, & reclamantibus ministris Ecclesiasticis, per vim, & violentiam ministrorum laicorum cum Regia potentia.

13. Ad secundum dicimus ad Reges, & Principes seculares tanquam protectores Ecclesiarum viduarum, pertinere defensionem, & conseruationem bonorum Ecclesiasticorum in defectum superiorum Ecclesiasticorum, qui id efficiant, quod patet ex cap. Regum. & cap. Principes, & cap. Administratores 3. q. 5. velle autem iudices seculares substitutos à iure in defectum Ecclesiasticorum excludere prædictos iudices Ecclesiasticos, ad quos id primario, & per se spectat ratione exemptionis bonorum Ecclesiasticorum, & per se onerum, vis est, ac violentia, maxime contradicentibus, & repugnantibus iudicibus: ac superioribus Ecclesiasticis.

12. Ad tertium dico non ob stare quod iudices seculares id efficiant, vt prædicta bona Ecclesiastica defendant à publicis rapinis, & latrocinis, vt illa illata seruent, ac conseruent futuris Episcopis, ad quos in regno Lusitania spectant, quia id quidem locum haberet quando deficerent iudices, ac ministri Ecclesiastici, quod id possint efficere: cum verò illi non deficiant, non video rationem congruentem, ob quam ministri seculares se intromittant in alienam segetem.

15. Ad quartum respondetur, etiam ad iudices Ecclesiasticos primo, & per se pertinere arbitrium salarij obsequiorum, ac seruiturum, quæ Prælati Ecclesiasticis à suis famulis fuerunt impensa: ad seculares verò iudices secundario, & in illorum defectum: & ideo non ob stare rescripta, quæ allegant, quia ea extenduntur de facto ad vsurpandam iurisdictionem Ecclesiasticam, non de iure, vt ex dictis patet. Et hac omnia docet Fagandez loco citato, quæ hic per extensum transferre volui in defensionem Ecclesiasticæ immunitatis, & in defensionem eorum, quæ ego olim docui, nempe inuentarium Clerici, & Episcoporum, non posse fieri à iudice seculari: quod agere aliqui tulerunt, sed immerito, &c.

RESOL.

RESOL. LXVII.

An Executoribus debeatur aliquod salarium?
Et quid est agendum, si aliquis ex Executoribus nolit
acceptare? Ex p. 8. tr. 5. Res. 39.

§. 1. Aliqui asserunt deberi decimam bonorum, qua administrant tempore, quo durat officium executorum. Sic Baëza, de decima tutoris, cap. 2. n. 19. & c. 19. n. 20. 21. quod etiam de iure dicit esse verum Spino, speculo test. gl. 28. n. 79. vbi subdit de consuetudine non deberi decimam, sed aliquod salarium arbitrio iudicis taxandum! & n. 80. limitat, nisi datus esset executor tantum ad pias causas. Et Auedaño lib. 1. Prætorum cap. 2. n. 8. dicit de consuetudine deberi salarium.

2. Sed hæc opinio in nullo iure fundatur, vt aduertit Cardinalis Lugo, de Inst. tom. 2. disp. 24. sect. 16. n. 35. & est contra praxim, quia hoc officium voluntarium est, & pietatis vel amicitia causa suscipitur. Excipe, nisi ea de causa executor à rebus propriis agendis impeditur, & haberet lucrum cessans, vel damnum emergens: vel nisi non esset merus executor, sed etiam administrator bonorum: in vtroque enim casu deberet per iudicem competens salarium assignari. Vide etiam Gutierrez de tutel. p. 3. c. 45. per totum.

3. Limitatur tamen hæc opinio, nisi à testatore aliquod executoribus singulis annis relictum fuerit; sed quid si aliquis ex executoribus nollet munus acceptare? Sic respondet Rodriguez in Summa tom. 2. c. 156. n. 3. [Lo que se dexa à los executores por el trabajo, que han de tener, no queriendo alguno de ellos aceptar, o muriendo antes se ha de dar à los demas executores que quedan, como se collige del derecho, or el qual se tiene expresamente Bertrachino, y después de otros lo tienen Dueñas, y Antonio de Lara, lo qual procede, aunque el juez quite este ministerio ó vno dellos por se piouar ser sospechofo, como lo nota Bartolo y afirma Alvaro Vaz, que assi fue juzgado. Y la razon lo dicta, porque creciendo el trabajo ha de crecer el premio, y cosa cierta es que si falta vno de los executores, el trabajo de los que quedan sera maior.] Ita ille.

RESOL. LXVIII.

An Executors teneantur reddere rationem?
Et quid de minimis, vel de iis, que testator dixit secreto
testamentario, vt erogat? Ex p. 8. tr. 5. Res. 34.

§. 1. Respondeo affirmatiuè. Nota tamen hoc saluare in rebus minimis, vt scilicet non teneantur in his reddere rationem per codicem rationum, sed creditur ei cum iuramento, si commodè de iis instrumentum fieri non poterat; quod æquus iudex ex circumstantiis, & rei qualitate arbitrabitur. Sic Martienzo ibi n. 68. multos referens.

2. Secundo, nota esse limitandum, nisi in iis, quæ testator iussit secretè testamentario, vt erogaret. De iis enim nullam teneatur reddere rationem, nec declarare personas, in quas testator iussit sibi expendere, nisi distributio esset fraudulenta, scilicet quia res expendendæ reperiantur penes ipsum testamentarium; tunc enim reddet rationem. Debet tamen testator declarare in testamento, vel testibus probari declarasse, quod secretè id commisit suo testamentario, vel conscientia eius, aliter non crederetur ei dicendi sibi à testatore sic esse commissum, secundum Felinum cap. cum in iure, num. 4. de offic. de legat. Et hæc etiam

docet Sanchez in opuscul. tom. 2. libr. 4. capit. 1. dubitation. 49.

RESOL. LIX.

An Executor teneatur reddere rationem, etiam si testator
eum liberet ab hoc onere? Ex p. 8. tr. 5. Res. 35.

§. 1. Hæc controuersia secundum VVadingum tract. de contratt. disp. 4. dub. 13. §. 4. n. 8. decidenda videtur ex verbis, & modo liberationis quia si dicat, se liberare eos à reddendis rationibus, multi docent id intelligendum de reddenda scrupulosa ratione, sed non ab exacta, ita videtur Iacob. à Canibus tract. de execut. §. nouissimum, post Dinum & Salicet. Communior sententia est liberari absolute ab omni ratione reddenda, nisi quando probaretur contra eum dolus. Speculat. tit. de instr. edit. §. nunc verò aliqui Ioann. Andreas in addit. & alij plures. Et ratio est, quia sicut testator de rebus suis per se potest disponere, vt vult, nulli rationem reddere obnoxius potest, ita potest per alium transferendo in eum totam suam potestatem. Cur autem non censetur remitte dolum, hanc dant rationem, quia remittendo dolum videretur inuitare ad fraudandum, & peccandum. Sed hæc ratio supponit id quod est in controuersia: dicerent enim alij, non posse committi dolum ab eo, cui dominus permittit liberam dispositionem: quando enim permitto vt clam auferas pecunias meas, non committis furtum; & ita quando testator Commissario omnia condonat præuè, idem est ac si diceret, permitto vt ex rebus meis tibi serues, quantum vis: & proinde si testator verbis specialibus vtatur in liberatione esse eum omnino liberum, nec dolum ab eo committi posse, ex tua nobis, de test. contrarium statuit: nam casus istius cap. habet, quod constaret testatorem absolute voluisse, vt exponerentur bona in pios vsus; & tamen quod executor in alios vsus conuerteret, & simul interdictum à testatore, ne Episcopus se immisceret: hoc autem non potuit fieri; idem enim fuisset, atque prohibere iudici, ne puniat crimina. Noster autem casus est, quando testator condonando omnia præuè, impedit ne admittatur crimen. Hucusque VVadingus.

2. Verum Doctores generatim fatentur, quod quamvis remissa fuerit à testatore executori, vel Commissario hæc rationis redditio, eam adhuc reddere adstringitur. Siquidem solum sibi videtur remissa scrupulosa inquisitio, quoad culpam, non quoad dolum, vel reliquorum restitutionem, leg. quadam decedent. ff. de administr. rur. l. si seruus vetitus, de legat. 1. Salicetus in d. l. nulli, Cod. de Episcopis & Clericis, n. 14. Iacobus à Canibus, de executoribus vlt. voluntat. 2. parte, §. nouissimum, n. 3. Oldendorpius in eodem tract. d. tit. 8. n. 18. & 19. Ioannes Gutierrez d. c. 45. n. 8. vers. etiamsi à testatore sit ei remissa. Et comprobatur ex his, quæ latè adducit circa remissionem tutori, seu curatorii indulgentiam à testatore, eadem 3. p. c. 1. ex n. 3. cum multis sequentibus, Martienzo dict. gloss. 1. n. 67. ad medium, vers. quin etiam. Pater Molina, de Inst. & iuris, 2. disp. 25. l. n. 8. vbi de communi Doctorum assertionem testatur. Et fundamentum eius adducit, quoniam exigere huiusmodi rationem est munus publicæ potestatis, in reipublicæ commune bonum introductum, quod testator non potest impedire præsertim cum eiusmodi impedimentum præberet occasionem peccatis. Marta de iuris disp. 4. casu 88. n. 13. & 14. Manuel Rodriguez q. regul. d. 9. 70. art. 5. vers. verum autem testat. Escobar de ratiociniis c. 5. n. 5. & alij, quibus adde Fagundez de contr. l. 6. c. 4. n. 9.

RESOL. LXX.

An Religiosi Executores testamentorum teneantur reddere rationem coram Episcopo?

Et an ab eo puniri possint, si forte deliquerint, vel debeant puniri à suo Prelato, non tanquam suo Prelato, sed tanquam loci Ordinario? Ex p. 8. tr. 5. Ref. 36.

§. 1. **R**espondeo cum Layman. l. 3. tract. 5. c. 9. n. 4. quod si Religiosi claustrales testamenti executores fuerint, rationem reddere debent locorum Ordinariis, à quibus etiam puniri poterunt, si in executionis officio deliquisse reperiantur, quamuis aliquin à iurisdictione illorum exempti sint. Ita habetur in *cir. Clement. unica de testam.* Et ita docet etiam *Lezana in Sum. Tom. 4. vers. Testamentum, num. 4. disp. 4. dub. 13. §. 6. num. 4.*

2. Sed hoc dubium habet *VVadingus tract. de contr. d. 4. vbi sic ait.* An quando Religiosi exempti sunt executores, teneantur Episcopo rationem reddere, & puniri possint, si forte deliquerint?

3. Respondeo generatim loquendo ita dicendum, cum sic statuatur in *Clementina unic. de testam.* Sed primum limitandum id ex glossa, vt intelligatur de Religiosis claustralibus: qui enim extra claustra legitime degunt, cum, vt *supra* dictum est, non indigeant licentia Superioris, non videntur hoc decreto comprehendendi, cum nominentur illi soli, quibus opus est licentia ad hoc munus suscipiendum; cum ergo isti non indigeant, non videntur obligati ad rationes reddendas Ordinario. *Secundo*, si Abbas claustralis habeat iura Ordinarij, non tenetur aliter rationes reddere, quam solet Episcopus, quando ipse exequitur, quia in *Clement. ch.* non dicitur, Religiosos debere Episcopo reddere rationem, sed locorum Ordinariis atque hic est Ordinarius, vt suppono, & cum alia possit, quæ sunt iurisdictionis Episcopalis, cur hoc etiam non possit: quod etiam probabiliter extenditur ad Religiosum claustralem, qui habet ab Abbate tali licentiam exequendi; talis enim rationem redd. t. Abbati, non tanquam suo Prelato Religioso, sed tanquam loci Ordinario, præsertim si testator fuerit subiectus ipsi, tanquam Ordinario. Et hæc omnia *VVadingus*, quæ secundum eius mentem dicta esse volo.

Sup in ref. quæ hic est it. per totum, & figuranter §. Omnis. & §. vlt.

RESOL. LXXI.

An hodie Religiosi, qui habent specialem, & plenam exemptionem, vt sunt Mendicantes, includantur in citata Clementina, ita vt ipsi teneantur, vt Executores reddere rationem Episcopis possintque ab his, si in hoc deliquerint puniri? Ex p. 8. tr. 5. Ref. 37.

§. 1. **A**ffirmatiuè responderi Peirinus *de Prelato* q. 3. c. 5. n. 23. vbi docet omnes Regulares, siue Mendicantes, siue non, teneri, vt executores testamentorum, rationem reddere dictæ executionis Ordinariis, possintque ab his, si in hoc deliquerint, puniri. Et hæc etiam sententiam tenent Doctores, quos citat, & sequitur *Sanchez in Sum. tom. 2. lib. 6. c. 11. n. 22.* quibus adde *Palaam. tom. 3. tract. 16. disp. 4. puell. 13. §. 1. n. 7.* vbi sic ait, Tenetur tamen Religiosus, etiam si exemptus sit, coram Ordinario rationem suæ executionis reddere, ipsæque Ordinarius obligatus est eam exigere, quia ita canetur in *dicta Clementina unica, de testam.* Et licet, *Man. Rodriguez tom. 3. q. regul. q. 70. art. vlt.* cum *Richard.* affirmet hoc esse intelligendum de Religiosis solam communem exemptionem habentibus, qui ratione contractus vel delicti coram Ordinario conueniri possunt, iuxta *cap. 1. de Priuileg.*

in 6. non autem de Religiosis ita plenè exemptis, vt ob illas causas coram Ordinario non conueniantur, quales sunt modò omnes Mendicantes, & eorum priuilegijs gaudentes, tenendum nihilominus est, omnes Religiosos cuiuscumque exemptionis sint, in hæc parte Ordinarijs subiecti, nisi expressum priuilegium habeant, quo dictæ *Clement.* derogetur, quia *Clementina* absolūtè loquitur, & absque vlla distinctione, Ita *Palau.*

2. Sed his non obstantibus, non desunt Doctores contrarium asserentes, quos hic per extensum apponam *Rodriguez in Sum. tom. 2. c. 156. n. 8.* [El Religioso testamentario aunque sea exempto, o Prelado tiene obligacion de dar cuenta al Ordinario de como se vuo en su ministerio, segun derecho, el Ordinario esta obligado à pedirselo, lo qual se entendiendo, segun *Richard.* faluo en los Regulares, los quales, segun sus priuilegios, no pueden ser compellidos delante del Ordinario, por razon del delicto de contracto, como son todos los Mendicantes. Y esta opinion tiene *Syluestro.*] Ita ille ait, adde *VVadingum tr. de contr. d. 4. d. 13. §. 6. n. 5.* vbi sic ait, Dubitant circa *Clement. cit.* an hodie Religiosi, qui habent specialem & plenam exemptionem à foro Episcopi, teneantur ad rationes, *Sanchez l. 6. de precept. c. 11.* obligari teneri, *Ancharanus* videtur idem sentire, in *dicta Clement.* Communior omnium sententia est, non teneri. Hanc sequuntur Doctores ex omni Ordine Mendicantium, *Sylu. verb. ref. 2. q. 1. Armilla executor, q. 14. Eman. Rodriguez tom. 3. q. 70. art. vlt.* *Molina de Inst. disp. 247.* & plures alij; docent enim exemptos in illa *Clement.* intelligi illos, qui habent generalem exemptionem, qua non obstante possunt conueniri coram Ordinariis, ratione delicti, vel contractus non verò illos qui habent specialem, & omnimodam, propter quam quando in claustris viuunt, non possunt conueniri coram Episcopo, vel ratione delicti, vel contractus, & dubitari non potest, quin post *Clementem V.* conditorem istius Canonis, amplissima priuilegia exemptionum sint data Mendicantibus. Ita *VVadingus*, & præter *Molinam*, & alios ab *VVadingo* citatos, tenet hæc sententiam in fauorem Mendicantium, *Fagandez de contr. lib. 6. capit. 5. numer. 5.* & nouissime *Carp. de exec. testam. lib. 1. cap. 5. numer. 42.* sic asserit, Religiosus executor, seu Commissarius exemptus, tenetur rationem reddere susceptæ executionis, & commissiois Ordinario, in qua si deliquerit ab eo puniri poterit. Ita sancitum stat in *dicta Clement. unica de testam. numero tertio, vers. ratio ista*, *Cardinalis à num. 11.* & alij. *Imol. num. 2. & 16.* *Pater Molina disp. dicta. 247. numer. 21.* qui indistinctè id constituunt. Circa quod aduertendum est, quòd *Richardus in 4. dist. 45. question. 2. art. 5.* verum id intelligit in Religiosis habentibus exemptionem communem, qui tamen conueniri possunt ratione contractus, delicti, seu rei, vt *cap. 1. de priuilegijs, lib. 6.* secus in his, qui in prædictis casibus conueniri nequeunt; tales enim nec ab Ordinario puniri, nec ei rationem reddere tenentur: sequuntur *Angel. Clauasius in Summa verb. executor, numer. 20.* *Syluester vers. Testamentum 2. numer. 2. versic. quartum*, *Emanuel Rodriguez dicta q. 70. art. 5.* *Pater Vega in Summa cap. 114. casu 5.* vbi refert *Tabien. verb. executor, n. 15.* *Armilla eodem verbo, num. 14.* Hi enim, præsertim *Rodriguez, versic. & huiusmodi*, tradunt, [quòd omnes Mendicantes, & qui eorum priuilegijs gaudent, nec puniuntur, nec conueniuntur ab Ordinario. Hæc omnia *Carpus*, qui postea in *lib. 4. capit. 2. numer. 9.* idem etiam docet.

3. Sed audiamus *Molfesum in Summa tom. 2. tit. 14. cap. 11. num. 29.* Quando Religiosi sunt executor

utores vltimatum voluntatum, tunc licet de iure te-
neantur reddere rationem Ordinariis locorum, vt in
Clem. vnic. de testam. ibi. Præsentis constitutionis
auctoritate statuimus, quod tales (etiam si Prælationis
fungantur officio) locorum Ordinariis debeant redde-
re rationem, &c. Et licet textus velit, vt etiam possint
Ordinarij huiusmodi Regulares in munere execu-
toris delinquentes punire, quamuis exempti sint. At-
amen ibi gloss. in verb. tales, subdit, quod dum in spe-
cie non est derogatum suis priuilegijs, id fieri nequit.
Ino stante priuilegio exemptionis, nec per Ordina-
rios cogi possunt ad reddendam rationem, vt bene post
alios probat Rodrig. tom. 3. q. 99. Regular. q. 70. art. 5. &
seruatur in praxi; nam à suismet Prælati ad id cogun-
tur. Ita Molfesius.

Et hæc sunt placita Doctorum circa præsentem
questionem; ego verò iudicium meum non interpo-
no, quia nolo tragedias suscitare.

RESOL. LXXII.

An Episcopus in causis, in quibus fuit Executor vltima-
rum voluntatum, teneatur reddere rationem coram iu-
dice laico, vel saltem coram suo Metropolitanò? Ex
p. 8. tr. 5. Ref. 42.

§. 1. Affirmatiuam sententiam tenet Molina de
Iust. rom. 1. tract. 2. disp. 247. n. 1 & post illum
VVadingus de contr. disp. 4. dub. 1. §. 6. n. 3. vbi sic ait.
An verò quando Episcopus exequitur, teneatur ratio-
nem reddere iudici seculari; vel cætera facere quæ dis-
ponuntur in dicta l. nulli, alij dicunt non esse in vsu.
Molina disp. 247. dicit, seruanda omnia. Consulenda
hic locorum consuetudo nam lex pro iudice est clara,
nec per canones correctæ. Ita ille.

2. Sed cautè legendi sunt in hoc Molina, & VVad-
dingus, cum eorum opinio sit contra Ecclesiasticam
immunitatem, & Episcopalem dignitatem. Dico igitur,
quod in tali casu Episcopus tenetur reddere ratio-
nem coram suo Metropolitanò, & sic docet Carpius
de exec. testam. lib. 4. c. 2. n. 2. vbi ita asserit. Episcopus
cui à testatore iniuncta est aliqua distributio inter pau-
peres, vel aliud opus faciendum, astrictus est rationem
reddere Metropolitanò, ex dicta l. nulli, C. de Episcop.
& Cleric. & dicta l. 5. tit. 10. part. 6. text. Tenudo es el
Obispo de dar cuenta por sí o por otro al juez ordinario,
quantos capiuos sacó, & quanto dio per cada vno de
aqueellos dimeros; text. in Auth. de Eccles. tit. §. si quis
autem pro redemptione captiuorum versis autem qui hoc
facere iussi sunt, in illis verbis: si autem sanctissimus
locorum Episcopus reliquerit aliquid horum, quæ à nobis
dicta sunt, liceat sanctissimo eius Metropolitanò hæc omnia
exigere & complere; vbi gloss. verb. reliquerit. Greg.
Lopez. in d. l. 5. gloss. 6. verborum al juez ordinario, vbi in
finalibus verbis iudicem ordinariu Episcopi (ad ratio-
nem reddendam) intelligit Metropolitanum. Et
hanc opinionem tenet etiam Escobar de ration. cap. 3.
n. 19. & Spino de testam. gloss. 28. n. 42.

RESOL. LXXIII.

An saltem alij clerici Executores testamentorum te-
neantur reddere rationem coram iudice laico? Ex p. 8.
tract. 5. Ref. 43.

§. 1. Affirmatiuè respondet Alphonsus de Escobar,
tract. de iurisdictione Pontificia, & Regia in
Sudis generalibus c. 50. §. 4. num. 47. Sed ego puto
non esse discedendum à sententia, quam docet Marta
de iurisd. part. 4. cont. 2. cas. 148. n. 16. vbi concludit

non posse Clericos suscipientes executionem testa-
mentorum cogi coram iudice seculari ad reddendam
rationem, sed coram Ecclesiastico iudice dumtaxat
conueniendos esse. Quod patet ex cap. Ioan. de testam.
& ex Clem. eod. tit. & Abb. in d. Clem. n. 8. rationem
reddit, quia cum Clerici Ecclesiastico iudici sub sint, &
non secularibus, non his, sed illis rationem admini-
strationis reddere debent.

RESOL. LXXIV.

An Clericus Executor testamenti super confessione in-
uentarij possit citari à iudice laico?
Et ex doctrina huius Resolutionis aliqua alia dubia, &
difficultates quasi per transitum docentur, quæ alibi
in suis specialibus Resolutionibus, & proprio tra-
ctatu late sum discussæ & explanatæ. Ex part. 8. tr. 5.
Ref. 44.

§. 1. Piaculum existimarem, si ad hanc quæstio-
nem responderem cum alijs verbis quàm Car-
pij de exec. testam. lib. 3. c. 10. n. 32. & seq. sic asseren-
tis: In dubium vocatur, an Clericus executor, seu
commissarius super confessione inuentarij, citari pos-
sit à iudice laico, vel ad petitionem partis, vel ex of-
ficio (si iudici visum fuerit expedire, seu necessarium
fore:) quod dubium affirmatiuè decidendum videtur,
ex eo, quod non sit vera & simplex citatio, sed po-
tius monitio, vt compareat (si voluerit) quæ non sup-
ponit iurisdictionem nec ardat citatum ad necessariò
comparendum, ita in simili docent plures, quos citat,
& sequitur Ceuallos tract. de cognitione per viam vio-
lentia, 2. p. q. 78. num. 3, & alij. Curia Philippica 1. par.
§. 5. n. 31. Gironda de gabellis 4. part. §. 1. n. 18. & alij.
Vnde nil mirum, si ratione officij super rebus profanis
ei iniunctis, citari valeat.

2. Sic etiam vidimus, quòd Princeps secularis pos-
sit punire Clericum delinquentem, ratione officij ab
ipomet Principe concessi, vt docent Borrellus, An-
guianus, Suarez, Layman, Cenedo, Bobadilla, & Ceual-
los vbi supr. 2. p. q. 65. n. 14. quos refert Ant. Diana de
immun. Eccles. resol. 18. in princ.

3. Quemadmodum etiam persona Ecclesiastica, quæ
commisit etiam crimen læsæ maiestatis, puniri possit à
seculari ex aliquorum sententia, Castillus Ramirez de
lege regia, §. 27. n. 11. vbi gloss. littera D, multos alios
refert.

4. Eodem modo, iudex laicus poterit Clericum
compellere ad restituendum depositum, si ad id eius
tribunali se obligauit, vt docent Guttier. Curia Phi-
lippica, Salgado, Borrellus, Mexia, & Bobadilla quos
recenset Ant. Diana vbi supr. ref. 21. in princ. Gironda
de gab. 4. p. §. 1. n. 20. plures referens.

5. Et pari ratione, citari Clericus poterit à iudice
laico ad hoc, vt exhibeat iura sua coram eo, in dilatio-
ne debitori concessa à maiori parte creditorum, vel in
concessione bonorum, vt docet Ceual. vbi supr. 2. p.
q. 72. n. 3. Afflictis dec. 280. n. 7. Mast. dec. 79. n. 5.

6. Sed his non obstantibus, veriùs tenendum est,
quòd Clericus executor, seu commissarius citari haud-
quaquam possit super confessione inuentarij à iudice
seculari, siquidem Clericus non potest compelli ad
comparendum coram iudice laico, vigore generalis
edicti, seu alio modo: taliter quòd Clerico præiudi-
cium similis citatio, seu monitio afferat, ne eius offi-
cio, cum hæc à iudice suo Ecclesiastico iure interpo-
nenda sunt, vt in simili docent Duar. in Bulla Cæna,
lib. 2. can. 15. quest. 11. n. 10. Marta de iurisd. 4. p. cont. 1.
cas. 38. n. 8. Bonacina de legibus, disp. 10. q. 2. punct. 1. §.
1. n. 27. Ambrosinus de immut. Eccles. c. 22. n. 73. &
alij, quibus se subscribit Diana vbi supr. ref. 19. vers. sed
contrariam sententiam, vsque ad fin. Et ratio est, quia
sue

Quòis non
plene, sup.
hoc lege ta-
men in tom.
9. tr. 2. do-
ctriam
Ref. 89.

Sup. hoc in-
fra in §. nec
obstat, huius
Ref. & in
alijs eius
not.

Sup. hoc in-
fra in §. nec
etiam huius
Ref. & in
alijs eius
not.

Sup. hoc in-
fra in §. Nec
sustineri. hu-
ius ref. & in
alia ref. eius
not.

Sup. hoc in-
fra in §. pen-
ult. huius
ref. & in
tom. 9. tr. 2.
Ref. 86.

sive principaliter, sive incidenter, sive de facto persona Clerici laicus iudex (vt incapax) nullam habet cognitionem, vt latè, & eleganter controuertit, & resoluit Sahagun loco inferius citando, n. 50. vers. hac difficultate, vbi interpretatur textum in cap. si iudex laicus, de sentent. excomm. lib. 6.

7. Nec obstat resolutio superius tradita, quod ratione officij Princeps secularis possit punire Clericum delinquentem, siquidem contraria sententia amplectenda est, ex his, quae latè adducunt Megala, Bonacina, Ambr. Duardus, Erasimus Cochier, Zanardus, Carol. de Graffis, Marta, Riccius, August. Barbofa, Franc. Marcua Ceuallos, quos commemorat, & sequitur Ant. Diana resolut. 18. ex vers. sed contrarium asserendum est, vsque ad finem.

Quae hic est
in rom. 9. tr.
2. ref. 68. & c.
& hic supra
in §. de etiã
huius Ref.

8. Nec etiam est vera alia resolutio tradita superius, quod ob crimen laesae maiestatis secularis possit Clericum punire, vt docent Viganus, Belletus, Pisantius, Zanardus, Valenzuela, Genuensis, quos citat, & sequitur Diana a. resolut. 19. ex vers. sed hac sententia.

Quae hic est

9. Nec sustineri etiam potest quod Clericus ratione depositi conueniri possit apud iudicem secularem, & ab eo compelli, vt docent Petrus Sirdus, Belletus, Bonacina, Ambrosinus. Duar. quibus accedit Diana a. resolut. 21. vers. sed hac sententia, & latè defendit Sahagun in cap. fin. de sequestrat. possess. & fruct. à n. 47. vsque ad 55.

10. Eodem modo refellitur traditio superius commemorata, quod in dilatione debitori concessa, & concessione bonorum ab eo petita, possit Clericus citari à iudice laico, vt docent Marta de iurisdictione, 4. part. centur. 2. casu 123. n. 9. cum aliis, Pater Duardus in Bulla Coena lib. 2. can. 15. q. 11. nu. 53. Anton. Diana a. resolut. 22. vers. At his non obstantibus. Hucusque Cap. loco citato.

11. Quae omnia per extensum hic apponere volui, quia in illis defenduntur multae opiniones; quas olim ego docui, quas tamen nouissime impugnat Capicinus, vocando me parum modeste, perpetuum contradicteorem iurisdictioni laicali.

In indice primo huius Tom. 6. Lege alias paucas diff. in Apendic. ad hunc Tract. 9. missas, & dispersas per alios Tom. Tract. & Ref. quae simul pertinent ad hunc Tract. 9. de Executoribus Testamentorum.

